

EDMONDO DE AMICIS

ÇOCUK
KALBI

NİL YAYINLARI

ÇOCUK KALBI

Edmondo de Amicis

İstanbul

NİL YAYINLARI®

Yayın Numarası: 155

ISBN 975-315-081-4

ADRES

İŞİK LTD. ŞTİ.

Altunizade Mahallesi Kısıklı Caddesi

Kuşbakışı Sokak Numara: 4

81190 Altunizade-Üsküdar/İstanbul

Tel: (0216) 474 01 96

Faks: (0216) 492 32 29

<http://www.isik.gen.tr>

BASKI

ÇAĞLAYAN A.Ş.

Sarıç Yolu Numara: 7

35410 Gaziemir/İzmir

Tel: (0232) 252 20 97/98

Mart 2001

İÇİNDEKİLER

Giriş	5
Okula Dönüş	7
Yeni Öğretmenimiz	11
Bir Felaket	13
Arkadaşlarım	16
Güzel Bir Davranış	19
Birinci Sınıftaki Öğretmenim	22
Tavan Arasında Bir Çocuk	25
Babamın Mektubu "Okul"	28
Küçük Baca Temizleyicisi	31
Arkadaşım Garrone	34
Kömür İşçisiyle Beyefendi	37
Kızkardeşimin Öğretmeni	40
Babamın Mektubu "Annenin Değeri"	43
Arkadaşım Coretti	45
Okul Müdürümüz	50
Nelli'nin Koruyucusu	53
Sınıfın Birincisi	56
Fakirler	59
İşadamı Garoffi	61
Kendini Beğenmişlik	64
İlk Kar	67
Küçük Duvarcı	69
Bir Kartopu	73
Öğretmenler	76
Yaralının Yanında	78
İrade	80
Öğretmenin Değeri	83
Yardımcı Öğretmen	85
Stardi'nin Kütüphanesi	89
Demircinin Oğlu	91
Güzel Bir Ziyafet	94
Franti Okuldan Kovuldu	96
Kıskançlık	99
Franti'nin Annesi	102
Haklı Bir Ödül	104

İyi Bir Karar	107
Kırmalı Küçük Tren	109
Kibir	113
İş Kazası	116
Demirci Dükkanı	119
Küçük Palyaço	122
Gözleri Görmeyen Çocuklar	127
Öğretmenimiz Hasta	135
Sokakta	138
Dövüşme	140
Anneler-Babalar	143
78 Numara	146
Küçük Ölü	149
14 Mart'ın Arefesi	151
Ödül Töreni	154
Bir Kavga	160
Küçük Duvarcı Tehlikede	163
İlkbahar	166
Yetimler Yurdu'nun Anaokulu	168
Beden Eğitimi Dersinde	174
Babamın Öğretmeni	178
Zorunlu İstirahat	189
Yıllar Sonra!	192
Garrone'nin Annesi	194
Yangın	197
Yaz	201
Okulun Kıymeti	203
Sağır ve Dilsiz	207
32 Derece	216
Babam	219
Kırlarda	221
Bayan Öğretmenin Ölümü	226
Teşekkürler	229
Sınavlar	231
Son Sınav	235
Ayrılık Vakti	238

Edmondo de Amicis (1846-1908)

Dünya çocuklarını severek okudukları "*Çocuk Kalbi*"nin yazarı Edmondo de Amicis, 1846 yılında İtalya (Oneglia)'da doğmuştur.

Küçük yaştan beri askerlik mesleğine hayranlık duyan yazar 1865 yılında piyade subayı olarak orduya girdi.

Genç bir subayken yazdığı fıkralar, askeri bir gazete olan "*L'Italia Militare*"de yayınlandı. Bir süre sonra bu yazılarını kitap halinde yayınlayınca büyük ilgi gördü ve tüm ülkede tanındı. Daha sonra öykülerini de kitaplaştırdı. Amicis'i dünya çapında tanıtan eserleri, İstanbul Seyahatnamesi, *Il Coure* (Çocuk Kalbi) ve *Gli Amici* (Dostlar) adlı eserleridir. Çocuk Kalbi ve Dostlar adlı eserleri 25 dile çevrilmiş ve dünyanın her köşesinde ilgi ile okunmuştur. 28 yaşında iken 1874 yılında İstanbul'a gelen ve büyük bir hayranlık duyan Amicis, bu heyecanını hemen yazıya dökerek zevkle okunan bir seyahatname hazırlamıştır.

Edmondo de Amicis, büyük bilim yapıtları vermiş bir yazar değildir. Fakat, hemen bütün yazılarındaki yüksek insanlık duygularını işleyen ve “iyiye-güzele-doğruya” özlem duyan içli bir yön vardır. Onun yazılarında kalem oyunlarından çok, insanların iç dünyalarını karşılıklı sevgi ve hoşgörölük üzerine kurmak isteyen bir yücelik hemen sezilir. Onda yüce ve soylu davranışlara karşı derin bir sevgi ve tutku vardır. Kalemimi hep bu duyguların gelişmesi için kullanan Edmondo de Amicis, bu yönüyle tam bir eğitimci ve ahlakçıdır.

Edmondo de Amicis, kendi halinde ve sade bir yaşam sürdüğü Bordighera’da 11 Mart 1908’de ölmüştür.

Okula Dönüş

17 Ekim, Pazartesi

Bugün yine okula başlıyoruz. Tatil aylarımız bir rüya gibi geçip gitti. Annem, beni Baretto Okulu üçüncü sınıfına kaydımı yaptırmak için götürürken, bir yandan kırlarda geçirdiğim o güzel günleri düşünüyordum. Şimdi bütün sokaklar çocukların sesleriyle cıvılcıvıldı. Okula giden cadde üzerindeki kitapçı ve kırtasiyeler, defter, kitap, kalem alan çocuklarla dolup taşıyordu. Okulun önü o kadar kalabalıktı ki, görevliler giriş çıkışı düzenlemekte zorluk çekiyorlardı.

Bahçe kapısından içeri girerken, birisinin omzuma dokunduğunu hissettim. Dönüp baktım. Dağınık kızıl saçları ve hiç eksilmeyen neşesiyle ikinci sınıftaki öğretmenimdi.

“Artık seninle birlikte olamayacağız Enrico, üzgünüm” dedi. Bunu ben de biliyordum ama öğretmenin ağzından duyunca daha fazla üzüldüm sanki. Bu sırada kalabalık arasından ilerleyerek güçlükle içeri girdik.

Aman Allah'ım, bu ne kalabalık! Anneler, babalar,

aile büyükleri öğrencilerden daha fazla!.. Bekleme salonundan merdivenlere kadar sıra uzamıştı.

Üç yıldan beri her gün yürüyüp geçtiğim zemin katin salonunu hoşnutlukla seyrediyordum. Öğretmenler bir o yana bir bu yana gidip geliyorlardı. Birinci sınıftan bir öğretmen, sınıfın kapısı önünde bana selam verdi:

“Merhaba Enrico! Bu yıl artık birinci kata çıkacaksın. Senin buralarda gezdiğini göremeyeceğim.”

Bunu söylerken öğretmenin hüzünlendiğini gördüm.

Müdürü gördüm biraz sonra. Sakalı sanki geçen yıla göre biraz daha beyazlamıştı. Çocuklarının kaydı yapılmadığı için itiraz eden kadınlarla doluydu çevresi.

Birçok arkadaşımı daha büyümüş gördüm. Zemin katta yeni öğrencilerin sınıflara yerleştirilme işlemi tamamlanmıştı. Birinci sınıf öğrencilerinden, sınıfa girmemek için inatçı bir keçi gibi direnen çocuklar gördüm. Onları zorla sınıfa sokmak gerekiyordu. Bazıları sıralarından kalkıp kaçmaya çalışıyor, bazıları da annelerinin uzaklaştığını görünce ağlamaya başlıyorlardı. Bunun üzerine anneleri onları teselli etmek için tekrar sınıfa dönüyorlar, öğretmenler de ne yapacaklarını bilemiyorlardı.

Küçük kardeşim, Bayan Delcati'nin sınıfına verilmişti; ben de birinci katta bay Perboni'nin sınıfına verilmişim. Saat 10'da hepimiz sınıftaydık. Ancak okulun ilk günü ders yapmak imkânsızdı. Bu yıl tam elli-dört kişiydik. Bunların içinden, ikinci sınıf arkadaşlarım olan yaklaşık onbeş kişiyi tanıyordum. Her zaman sınıf birincisi olan Derossi de buradaydı.

Yaz tatilini geçirdiğim dağlar ve ormanlarla kıyaslayınca, sınıf bana ne kadar küçük, ne kadar sıkıntı verici gelmişti. İkinci sınıftaki ğretmenimden ayrıldığım için de üzülüyordum. O ne kadar iyi bir insandı, ne kadar gleryzlyd. Boyu o kadar kısaydı ki, onu sanki bir arkadaşımız gibi görürdük. Dağınık kızıl saçları ile artık onu göremeyeceğim için ne kadar zđnm bilemezsiniz.

şimdiki ğretmenim iriyarı, sakalsız biri. Uzun kır saçları alnının ortasında kıvrılıyor. Sesi de çok kalın. Sanki yüreğimizden geçenleri okuyacakmış gibi gözlerini üzerimize dikerek teker teker bizi inceliyor. Yüzü de hiç gülmüyor.

“İşte ilk gün!” dedim kendi kendime. “Tatile daha on ay var. Önümüzde uzun bir ders yılı, yoğun bir çalışma temposu ve birbirinden zor sınavlar var.”

İlk gün biterken okuldan çıktığımda, annemi hasretle kucaklamak geldi içimden. Nedense onu çok özledim bugün. Beni almaya geldiğinde koşup boynuna sarıldım. Annem başımı okşadı.

“Biraz cesaret Enrico'cuğum...” dedi. “Seninle birlikte güzel güzel ders çalışacağız.”

Annemin elinden tutunca neşem yerine geldi, eve sevinerek döndüm. Fakat daima güleryüzlü, daima iyi ve neşeli olan ğretmenim artık yok. Belki yeni ğretmenim de iyidir. Henüz onu pek tanımıyorum.

Okul bana geçen yılki kadar hoş gelmiyor.

Yeni Öğretmenimiz

18 Ekim, Salı

Yeni öğretmenimiz bu sabah kendini hepimize sevdirmeyi başardı.

Sınıfa girdiğinde henüz yerine oturmuştu. Eski öğrencilerinden bazıları “Günaydın öğretmenim!” diyerek sınıfın açık kapısından onu selamlamaya başladılar. İçlerinden bazısı da onun elini öpmek için yanına kadar geliyordu. Bu manzarayı görünce biraz içim rahatlardı. Demek ki, eski öğrencileri onu seviyorlardı. Fakat öğrencileri neşe içinde ve büyük bir saygı ile onun elini öperken, o yine gülümsemeyen yüzüyle sadece “Günaydın çocuklar” demekle yetiniyordu. Yüzü pencereye dönük, gözleri karşığı evin damındaydı. Öğrencilerinin bu saygı gösterisi onu sevindirecek yerde sanki üzüyor gibiydi.

Sonra bize, biz “yeni”lere dönüp uzun uzun baktı. Ayrı ayrı hepimizi dikkatle inceledi. Dilbilgisi kurallarını yazdırırken kürsüden aşağı indi, sıraların arasında gezinmeye başladı. Küçük kabarcıklarla dolu yüzü kıpkırmızı kesilmiş bir çocuk görünce dersi hemen kesti. Çocuğun başını ellerinin arasına aldı, ateşini kontrol etti.

“Neyin var?” diye sordu. O sırada, arkadaki bir çocuğun saygısızca güldüğünü gördü. Öğretmen ona dönüp sert bir yüz ifadesiyle bakınca, çocuk başını önüne eğip sustu. Mösyö Perboni saygısızlık yapan arkadaşımıza doğru yaklaştı. Elini omzuna koydu; “Lütfen bir daha böyle yapma!” dedi. Sonra tekrar derse devam etti.

Dilbilgisi dersi bitmişti. Öğretmen sakın bir çehre ile bize dönüp baktı. O kalın fakat ahenkli sesiyle konuşmaya başladı:

“Dinleyin çocuklarım! Önümüzde birlikte geçireceğimiz koca bir yıl var. Onu iyi geçirmek için hepimiz iyi olmaya çalışalım. Benim ailem yok. Yalnız yaşayan bir insanım. Sizler hepiniz benim çocuklarımsınız. Geçen yıla kadar bir annem vardı fakat o da öldü. Büsbütün yalnız kaldım. Dünyada sizden başka düşüneneğim, sizden başka seveceğim kimsem yok. Sizler benim evlatlarım gibi olmalısınız. Ben sizi seveceğim çocuklarım, sizler de beni sevmelisiniz. Kimseye ceza vermek istemem fakat siz de bana iyi kalpli çocuklar olduğunuzu kanıtlayın. Okulumuzu bir aile ortamı haline getirelim. Ben de sizleri yetiştirerek çocuklarım gibi hepinizle gurur duyayım. Bana cevap vermenizi beklemiyorum. Çünkü eminim ki hepiniz içinizden ‘evet’ dediniz. Sizlere şimdiden teşekkür ediyorum.”

Öğretmenimiz sözünü bitirdiği sırada ders zili çaldı. Hepimiz sessizce toparlanıp kalktık. Derste saygısızlık yapan arkadaşımız sınıftan çıkarken öğretmenin yanına gitti. Başını önüne eğerek “Özür dilerim öğretmenim!” dedi. Öğretmenimiz de onu alından öptü. “Aferin sana evladım!” dedi.

Yüreğim ferahlamış olarak evin yolunu tuttum.

Bir Felaket

21 Ekim, Cuma

Bu yıl bir felaketle başladı. Bu sabah okula babamla birlikte gidiyorduk. Mösyö Perboni'nin söylediklerini babama anlatırken, okulun kapısının önünde büyük bir kalabalık olduğunu farkettilik.

Babam, "Mutlaka kötü bir olay var!" dedi heyecanlı bir sesle. Okulun kapısından içeri güçlükle girdik. Büyük salon öğretmenlerin sınıflarına sokamadıkları çocuklarla doluydu. Öğrenci velileri de salonu doldurmuş, henüz okula alışamayan çocuklarıyla uğraşıyorlardı. Bütün gözler müdürün kapısına dikilmişti. Kimilerinin dudaklarından "Zavallı çocuk!.. Zavallı Roboti!.." fısıltıları duyuluyordu.

Kalabalığın içinde okul müdürümüzün saçsız başı hemen belli oluyordu. Bu sırada kapıdan içeri iyi giyimli bir beyefendi girdi. "İşte doktor!" diye mırıltılar yükseltti kalabalığın arasından. Babam bir öğretmenin yanına yaklaştı.

"Afedersiniz, ne olduğunu öğrenebilir miyim?" diye sordu.

“Arabanın tekerleği ayağının üzerinden geçmiş.” dedi ğretmen.

Bu talihsiz kazaya uğrayan, ikinci sınıftan bir ğrenciydi. Dora Grassa sokağından okula doğru gelirken, annesinin elinden kurtulup yola çıkan bir çocuğu otobüsün önünden kurtarmıştı. Bu kahraman ocuk maalesef kendisini kurtaramamış, ayağı otobüsün tekerleği altında kalmıştı.

Biz ocuğun başına gelenleri dinlerken, bir kadın çılgın halde kalabalığı yararak büyük salona girdi. Robetti'nin annesi olduğu anlaşılıyordu. Kurtarılan ocuğun annesi olduğunu daha sonra öğrendiğim bir başka kadın, hıçkırarak onun boynuna sarıldı. İkisi birlikte müdürün odasına girdiler. Arkadan Madam Robetti'nin feryatları işitiliyordu: “Julio'cuğum, yavrum!..”

Biraz sonra parmaklığın önünde bir ambulans durdu. Müdür Bey, yaralı çocuğu kollarında taşıyarak dışarı ıktı. Zavallı ocuğun yüzü sapsarıydı. Gözleri yarı kapalıydı, başını müdürün omzuna dayamıştı. Onu görünce herkes sustu. Bayan Robetti'nin boğuk hıkırıklarından başka birşey işitilmiyordu. Müdür salonda biraz bekledi ve herkese göstermek istiyormuş gibi çocuğu kaldırdı.

Öğretmenlerin, anne-babaların ve öğrencilerin oluşturduğu kalabalıktan, “Aferin Robetti!.. Kahraman ocuk!..” sözleri yükseliyordu. Bazı ğretmenler, yanından geçerken başını okşayıp yanaklarını pyorlardı. Robetti bir an gözlerini açtı ve “antam nerede?” diye sordu. Hıkırıklar içinde boğulan annesi; “Bende yavrum... antan burada...” diyerek elindeki çantayı oğlu-na gösterdi.

Oğlunun gözlerini açıp konuşması Bayan Robetti'yi mutlu etmişti. Oğluna sevinçle bakarken gözleri parladı. Hep birlikte dışarı çıktılar. Yaralı çocuğu dik-katle arabaya yerleştirdiler. Ambulans hastaneye doğru hareket ederken, biz sessizce sınıflarımıza döndük.

Arkadaşlarım

25 Ekim, Salı

Sınıfta en çok sevdiğim arkadaşım Garrone'dir. İçimizde en büyük olan odur; sanırım ondört yaşında var. Kocaman bir kafası, geniş omuzları var. Sürekli tebessüm eden güler yüzlü çehresine bakınca onun ne kadar iyi bir çocuk olduğu hemen anlaşılır.

Geçen yıldan tanıdığım birçok arkadaşlarım var demiştim. Sevdiğim arkadaşlarımdan biri de Coretti'dir. Çünkü o her zaman hayatından memnundur. Sırtından hiç çıkarmadığı yün gömleği ve keçeden yapılmış şapkasıyla tanınır. Gençliğinde iyi bir asker olan odun tüccarı babasının üç kez madalya aldığını anlatır durur. Bir de küçük Nelli var. Çok nazik ve ince ruhludur ama sırtı biraz kambur gibidir.

Bir de iyi giyinen arkadaşım Votini var. Süslü kadife elbisesini herkese gösterir. Önümdeki sırada oturan Küçük Duvarcı'yı da söylemeden geçemem. Babasının mesleği duvarcılık olduğu için ona böyle diyoruz. Elma gibi yuvarlak bir yüzü ve yassı bir burnu var. Tavşan gibi burnunu oynatır. Bütün çocuklar eğ-

lenmek için onun yanına giderler. O da burnunu oynatıp çocukları güldürür. Şapkasını bir top gibi yaparak cebinde taşır. Küçük Duvarcı'nın yanında, karga gibi bir burnu ve minicik gözleri olan uzun boylu Graffi oturur. Kalem ve kibrit kutusu biriktirmeyi sever. Kopya çekmekte üstüne yoktur. Türlü türlü kopya usülleri bilir.

Carlo Nobis ise gururlu ve kibar bir çocuktur. Herkesle arkadaşlık yapmaz. Çok sevdiğim iki arkadaşımın ortasında oturuyor. Bunlardan birisi, çilingirin oğludur. Dizlerine kadar gelen eski bir ceket giyer. Daima korkak ve ürkektir. Yüzündeki ağlamaklı ifadeye bakarsanız, onu hep hasta sanırsınız. Diğeri de, kolu hep askıda gezen kızıl saçlı arkadaşımıdır; onun babası seyyar satıcıdır.

Sol taraftaki komşum da dikkate değerdir. Boynu omuzlarına gömülmüş, ufak tefek ve tıknaz olan bu arkadaşımın adı Stardi'dir. Daima homurdanır ve hiç kimseye birşey söylemez. Fazla zeki bir öğrenci olmasa da derslerde çok dikkatlidir. Büyük bir ciddiyetle gözlerini öğretmene diker ve hiç kıpırdamadan dersi dinler. Öğretmen ders anlatırken ona birşey söylerse- nizi hiç dinlemez. Konuşmakta ısrar ederseniz ayağıyla bir tekme atar, yine dönüp bir kelime konuşmaz.

Onun yanında sert bakışlı, asık suratlı Franti oturur. Başka bir okuldan kovulup buraya gelmiş. Anlayacağınız yaramaz bir çocuktur.

Bunlardan başka, tüylü şapkalarıyla gezen ve hep aynı elbiseler giyen iki kardeş daha var. İkisinin herşeyi birbirine çok benzer.

Hepsinden nazik ve zeki olan hiç şüphesiz Deros-

si'dir. Onun bu yıl da sınıf birincisi olacağına inanıyorum. Öğretmenlerimiz de onun başarısını takdir ederler. Derslerde herşeyi önce ona sorarlar.

Bunların içinde en sevdiğim arkadaşım, çilingirin oğlu kederli Prekossi'dir. Babasının bazen onu dövdüğünü söylüyorlar. Zavallı çocuk çok çekingendir. Birisine birşey soracağı zaman veya yanlışlıkla birine çarptığı zaman hemen "Afedersiniz" diye söze başlar.

Fakat yine de büyük Garrone hepsinin içinde en iyisidir.

Güzel Bir Davranış

26 Ekim, Çarşamba

Bu sabah Garrone'yi biraz daha iyi anladık. Okulun kapısından içeri girdiğimde, geçen yılki öğretmenimle karşılaştım. O beni lafa tutunca, sınıfa girmekte biraz geciktim. Koşarak yukarı çıktım. Sınıfın kapısını açık görünce rahatladım. Mösyö Perboni henüz gelmemiştir. İçeri girip yerime oturdum.

Arka tarafta üç-dört çocuğun bir kolu sakat olan zavallı Crossi'yi rahatsız ettiklerini gördüm. Sırtına cetvelle vuruyorlar, başına kestane kabukları atıyorlar, "sakat maymun" diyerek alay ediyorlardı. Birisi de onun taklidini yaparak aklınca diğerlerini güldürüyordu.

Kızıl saçlı zavallı Crossi ise sırasında sesizce oturuyor, kendini rahat bırakmaları için yalvaran gözlerle bakıyordu. Çocukların verdiği rahatsızlık gittikçe artıyordu. Crossi öfkelenmeye başlamıştı. Yüzü kıpkırmızı kesildi ve öfkeden titremeye başladı. Bu kötü oyuna Franti de katıldı ve elinde sepet taşıyormuş gibi yaparak zavallı çocuğun annesini taklit etmeye başladı. Kadıncağız herhalde hasta olacak ki, Crossi'yi al-

maya gelmiyordu. Franti'nin yaptığı taklide bütün sınıf gülmeye başladı.

Çok sinirlenen Crossi, kendini kaybederek elindeki kalemi Franti'ye doğru fırlattı. Franti onu görüp kapıya doğru kaçtı. Tam o sırada öğretmenimiz sınıfın kapısından içeri girdi ve Crossi'nin fırlattığı kalem onun göğsüne isabet etti.

Öğrencilerin hepsi sessizce yerlerine oturdu. Herkes korkmuştu. Mösyö Perboni masasına gitti ve öfkeli bir şekilde sordu:

“Kalemi kim attı öyle?..”

Sınıftan çıt çıkmıyordu. Mösyö Perboni bu kez daha sert bir ifade ile konuştu:

“Kim attı o kalemi?!.”

Crossi'ye acıdığı için Garrone hemen ayağa kalktı ve “Ben attım efendim.” dedi.

Öğretmen hepimizin yüzüne tek tek baktı. “Hayır, senin attığını sanmıyorum.” dedi. Sonra sesini biraz yumuşattı:

“Kim attıysa doğru söylesin. Cezalandırmayacağım.”

Bunu duyunca Crossi ayağa kalktı ve ağlamaklı bir sesle:

“Ben attım öğretmenim!” dedi. “Fakat benimle alay ettiler, beni kızdırdılar. Ben de bir anda öfkelenip kalemi fırlattım. O sırada siz içeri girdiniz.

Mösyö Perboni, Crossi'nin anlattıklarını dinleyince sinirlendi.

“Peki, sen oturabilirsin.” dedi. Sonra sınıfa döndü:

“Arkadaşınıza bunu yapanlar kimler, onlar ayağa kalksın!”

Dört çocuk, başları önlerinde ayağa kalktılar. Hiçbirinden ses çıkmıyordu. Öğretmenimiz onlara bakarak konuşmaya başladı:

“Size hiçbir zararı dokunmayan bu arkadaşınızla alay ettiniz. Kendini savunamayan bu zavallı çocuğun üzerine hücum ettiniz. Böyle davranmakla insanlığınızı zedelediniz. Yaptığınız çok kötü ve utanılacak bir davranıştır!”

Mösyö Perboni sustuğunda, sınıfta büyük bir sessizlik vardı. Sanki herkes nefes alıp vermekten bile çekiniyordu. Öğretmenimiz bir süre sınıfta hiç konuşmadan dolaştı. Sonra tekrar dört yaramaz öğrenciye döndü:

“Şimdi oturun, sizi affediyorum. Arkadaşlarınızın önünde azarlanmak sizin için yeterli bir ceza olmuştur.” dedi. “Ancaak...” diye devam etti. “Benim affetmem önemli değil, bakalım arkadaşınız sizi affedecek mi? Hepiniz arkadaşınızdan özür dileyin bakalım. Belki o da sizi affeder.”

Hepsi teker teker Crossi'den özür dilediler ve bir daha asla böyle davranmayacaklarına söz verdiler. Crossi çok sevinmişti:

“Tabii ki affettim, biz arkadaşız!” dedi gülümseyerek...

Birinci Sınıftaki Öğretmenim

27 Ekim, Perşembe

Birinci sınıftaki öğretmenim sözünü tuttu ve bugün bizi görmeye geldi. Biz de annemle birlikte fakir bir kadına yardım götürmek için evden çıkmak üzereydik. Bir yıldır hiç uğramamıştı. Geldiğine çok sevindik doğrusu...

Ufak tefek, çıtı pıtı bir kadındır. Kendisine hiç yakışmayan, yeşil kadife kenarlı şapkasıyla gezer, zevksiz bir şekilde giyinir. Artık birer birer ak düşmeye başlayan saçlarına da pek özen göstermez. Sabah kalktığında eliyle şöyle bir düzeltir, o kadar. Üstüne üstlük, sağlığına da pek dikkat etmiyor galiba... Yüzünü biraz daha sararmış gördüm bugün. Öksürüğü de sürekli hale gelmiş.

Annem üzölmüştü:

“Sağlığınıza yeteri kadar dikkat etmiyorsunuz.” dedi.

Öğretmenimin neşeli yüzünde hüzünlü bir gülümseme belirdi:

“Aman, ne önemi var canım!” diye geçiştirdi.

“Derslerinizde kendinizi çok yoruyorsunuz.” diye ekledi annem. “Öğrencilerinizle kendinizden daha fazla ilgileniyorsunuz.”

Evet, annem haklıydı. Sınıfta öğretmenimizin sesi çok yüksek çıkardı. Öğrencilerin dikkati dağılmasın diye hiç susmaz ve bir dakika bile oturmazdı. Dersleri çok hareketli geçerdi.

Bize geleceğinden emindim. Çünkü eski öğrencilerini hiç unutmaz. Hepsinin oturdukları evleri bilir. Sınav zamanları iyi not almamız için bizimle tek tek ilgilenir, derslerimizi kontrol ederdi.

Şimdi liseye, üniversiteye giden eski öğrencileri hâlâ onun ziyaretine gelirler. Bugün de eski öğrencileri ile bir resim sergisine gitmiş ve oradan koşup bize gelmişti. Her hafta perşembe günü öğrencilerini böyle kültürel faaliyetlere götürürdü. Konferanslar, paneller, tiyatrolar, müzeler ve daha neler neler... Öğrencilerinin geniş bir kültüre sahip, ahlâklı insanlar olmasını isterdi.

Zavallı öğretmenim! Ne kadar yıpranmış, ne kadar zayıflamış!

İşte yine yerinde duramadı. Onbeş yirmi dakika oturup, aceleyle kalktı. Yapması gereken önemli işleri olduğunu söyledi. Öğrencilerinden biri kızamık çıkarmış, onu ziyarete gidecekmış.

Giderken dönüp bana baktı: “Pekâlâ Enrico, eski öğretmenini hâlâ seviyor musun?” dedi.

“Evet öğretmenim” dedim. “Sizi çok seviyorum.”

Bunu duyunca sevindi sanki. Yüzü güldü, gözleri parladı. Yanaklarımı öptükten sonra elini sallayarak

kapıya yöneldi. Dışarı çıkarken, “Hoşçakal Enrico, beni unutma!” diye seslendi.

Güle güle benim sevgili öğretmenim! Sizi asla unutmayacağım. Büyüdüğüm zaman da sizi hatırlayacağım ve ziyaretinize geleceğim. Ne zaman bir okulun yanından geçsem sizi hatırlayacağım. Sizin yanınızda geçen o güzel iki yılımı hatırlayacağım. Sizden ne kadar çok şey öğrendim ben o sınıfta. Ne kadar yorgun olsanız da öğrencilerinize birşeyler öğretmek için nasıl sabırla ders anlattığınızı hatırlayacağım. Biz bakarken gözlerinizin nasıl sevgiyle parladığını hatırlayacağım. Derslerimizde başarılı olunca bizimle birlikte sevindiğinizi, başımıza birşey geldiğinde bizimle birlikte üzüldüğünüzü hiç unutmayacağım sevgili öğretmenim!

Tavan Arasında Bir Çocuk

28 Ekim, Cuma

Dün, annem ve kızkardeşim Sylvia ile birlikte, giyecek yardımında bulunmak için gazetelerde bahsedilen yoksul kadının evine gittik. Sylvia, kadının adını ve adresini küçük bir kağıda not etmişti. Sora sora adresi bulduk. Yüksek bir binanın en üst katında oturuyordu. Yardım için hazırladığımız giysi paketini ben taşıyordum.

Binanın en üst katında koridor boyunca birkaç kapı vardı. Adresteki numaraya bakıp, aradığımız yeri bulduk. Koridorun sonundaki kapının önünde durduk. Verilen adres burasıydı. Annem kapıya eliyle iki kez vurdu. Sarışın, zayıfça bir hanım çıktı karşımıza. Başındaki mavi örtüsüne rağmen, henüz genç olduğu anlaşılıyordu.

“Gazetelerde sözü edilen hanım siz misiniz?” diye sordu annem.

“Evet efendim, benim.” dedi kapıyı açan kadın. Utangaç bir hali vardı. Annem hemen konuya girdi:

“Peki öyleyse... Size biraz giyecek topladık elimizden geldiğince... Lütfen kabul edin!”

Zavallı kadın ne kadar sevindi bir bilseniz... O kadar çok teşekkür etti ki, hiç bitmeyecek sandım. Bu sırada, karanlık ve çıplak odanın bir köşesinde diz çökmüş bir çocuğa gözlerim takıldı. Arkası bize dönmüdü. Iskemlenin üzerine defterini, kitabını açmış, ders çalışıyordu. Birdenbire bu kızıl saçlı çocuğun kim olduğunu tanıdım. Sırtındaki eski ceketini, askıdaki koluyla, bu benim sınıf arkadaşım Crossi'ydi.

Kadıncağz getirdiğimiz giysileri incelerken, aneme çocuğu işaret ettim. Kulağına eğilerek, “Anne... Bu çocuk benim sınıf arkadaşım Crossi!” dedim.

Annem “Sakin ona seslenme... Belki senden utanır, üzülür sonra...” dedi.

Tam bu sırada Crossi bize doğru dönüverdi. Ne yapacağımı şaşırtdım. Elim ayağım tutuldu sanki. Crossi beni görünce gülümsedi. Ayağa kalkıp yanıma geldi. Ben de ona doğru bir iki adım attım. Birbirimize sarıldık. Birşey dememe fırsat kalmadan annesi konuşmaya başladı:

“Görüyorsunuz ya, çocuğumla yalnızım. Kocam altı yıldır yurtdışında çalışıyor. Ben de yalnızlıktan bunaldım. Sıkıntıdan hastalık sahibi oldum. Pazarda sebze-meyve satarak birkaç kuruş kazanıyordum. Artık onu da yapamaz oldum. Evimizde ne varsa satmaya başladım. Zavallı Crossi'nin üzerinde ders çalışacağı bir masa bile kalmadı. Elektrikimizi de kestiler. Talihsiz oğlum mum ışığında ders çalışmak zorunda kalıyor. Böyle giderse küçük yaşta gözleri bozulacak. Oysa ne kadar çalışkandır benim oğlum; derslerini, okulunu çok sever!..”

Annem çantasında ne kadar para varsa çıkarıp kadına verdi. Gözleri dolmuştu. Annem kadınla vedalaşırken, ben de Crossi'ye tekrar sarıldım. Odadan çıktığımızda annem ağlıyordu.

“Zavallı kadıncağız!.. Zavallı Crossi!..” dedi. Sonra bana döndü:

“Gördün mü arkadaşının yaşadığı şartları? Senin herşeyin varken ders çalışmaktan kaçınıyorsun. Halbuki arkadaşın o soğuk ve karanlık evde ne kadar istekli çalışıyor. Küçük yaşta sabırlı olmayı öğrenmiş. Sabırlı olan şükretmeyi de bilir. Senin de sahip olduğun herşey için şükretmen gerekmez mi? Sadece 'Allah'a şükürler olsun' demekle olmaz. Şükür, sahip olduklarının hakkını vermekle olur. Madem bu kadar iyi bir ortamda yaşıyorsun, derslerine çok çalışmalı, başarılı olmalısın...”

Annem söylediklerinde haklıydı. Bugün iyi bir ders almıştım. Ders her zaman okulda olmuyordu. Hayatta her zaman yeni bir dersle karşılaşabiliyorduk. Dikkatli olmalı ve bu fırsatları kaçırmamalıyım.

Annem, bugün olanları babama da anlatmış olacak ki, sabah okula giderken babamın yazdığı şu mektubu masamda buldum:

Babamın Mektubu: “Okul”

28 Ekim, Cuma

Evet Enrico’cuğum!.. Annenin dediği gibi, ders çalışmak sana biraz zor geliyor. Henüz benim istediğim gibi gülyüzlü ve kendinden emin bir tavırla okuluna gitmiyorsun. Fakat şunu iyi düşün ki, okula gitmemiş olsan günlerin ne kadar boş ve sıkıcı geçer! Birkaç hafta sonra mutlaka sıkılır ve kendiliğinden okula gitmek istetersin. Şimdi bütün çocuklar okula gidiyorlar Enrico’cuğum. Gözleri görmeyen ve kulakları işitmeyen özürlü çocukların bile büyük bir istekle okula gittiklerini aklından çıkarma. Seninle birlikte bütün ülkemizde her sabah milyonlarca öğrencinin okullarına koştuğunu gözünün önüne getir. Yeni bilgiler öğrenmek ve kendilerini yetiştirmek isteyen bu gençler arasında sen niye en arkada kalasın ki!

Biraz daha geniş bir çerçevede düşünmek istersen, bütün dünyayı gözünün önüne getir. Dünyanın dört bir köşesinde çocuklar sabah kalkıp her türlü şartlar altında okullarına gidiyorlar. Rusya’da karlara

bata çıka, soğuk demeden okuluna gitmeye çalışan çocukları, Arabistan'da güneşin yakıcı sıcağı altında okuluna gidip ter döken çocukları düşün. Her ülkede çocuklar, kitaplarını ve defterlerini alıyorlar, okulun yolunu tutuyorlar. Hepsi farklı dillerde konuşuyorlar ama hepsinin amacı aynı, hepsinin duyguları aynı: Büyüyünce hem kendisine, hem kendi toplumuna ve hem de bütün insanlığa faydalı bir kişi olmak...

Dünya üzerinde yaşayan çeşitli milletlerin hepsinde aynı hareketlilik var. şimdi çocuksun belki, fakat yıllar çabucak geçecek ve sen büyük olacaksın. Bu kez çocuklara sen yol göstereceksin.

Dünyadaki ocukların bu bitmeyen koşuşturması, insanlığın ümidini geleceğe taşır. Bu manzarayı aklının bir köşesinde her zaman taşı. şunu iyi bil ki, bu hareketlilik durursa, insanlık vahşetin pençesine düşer. Çocukların ğrenme aşkıyla okullarına koşması, dünyanın ümidi ve şerefidir.

Sen dünyadaki büyük bilgi ordusunun kk bir askerisin. Kitaplar senin silahın, sınıflar blğndr. Düşmanın cehalet, savaş yeri bütün dünyadır. Kazanacağın zafer ise, insanlığın uygarlığı olacaktır. şimdi ayağa kalk. Kendine güvenin tam olsun. Hiçbir engel seni yıldırmasın. Hiçbir zaman korkak bir asker olma Enrico'cuğum...

*Seni seven ve sana güvenen
Baban*

Küçük Baca Temizleyicisi

1 Kasım, Salı

Dün akşam üzeri, kızkardeşim Silvia'nın okuduğu kızlar kısmına gittim. Yedi yüz kız öğrenci okuyor burada. Ben vardığımda zil çalmıştı. Kızlar sınıflarından çıkmaya başlamışlardı.

Okulun karşısındaki sokağın köşesinde baca temizleyicisi bir çocuk gördüm. Bir kolunu duvara dayamış, başını da koluna yaslamıştı. Çok üzüntülü bir hali vardı. Arasına içini çekiyor, kirli elleriyle gözlerini ovuşturuyordu. Küçük baca temizleyicisinin üstü başı, yüzü gözü simsiyahtı.

İkinci veya üçüncü sınıftan birkaç kız yanına yaklaşmış, neden ağladığını sordular. Cevap vermedi. Hıçkırıkları çoğaldı, sesli bir şekilde ağlamaya başladı. Kızlardan biri ısrar etti:

“Neyin var söylesene, niye ağlıyorsun?”

Baca temizleyicisi küçük çocuk başını kaldırdı. Kirli yanaklarından süzülen yaşlar, yüzüne çok sevimli bir görüntü vermişti:

“Paralarım düşmüş!” dedi.

“Sabahtan beri baca temizleyerek otuz soldi kazanmıştım. Hepsini cebime koydum ama cebimdeki delikten düşmüşler!.. Ustam beni döver. Gündeliğimi de vermez. Eve ekmek parası götüremezsem annem de bana kızar!..”

Daha fazla konuşamadı zavallı çocuk. Başını koluna dayayıp ağlamaya devam etti.

Küçük kızlar birbirlerinin yüzüne baktılar. Küçük baca temizleyicisinin anlattıkları hepsini üzmüştü. Şapkasında mavi bir tüy bulunan büyükçe bir kız cebinden üç soldi çıkardı.

“Benim cebimde sadece üç soldi var.” dedi. Çocuğun çevresini saran kızlara seslendi:

“Haydi bakalım kızlar, pamuk eller cebe! Şu çalışkan çocuğun üzüntüsünü giderelim.”

Kırmızı entarili bir kız: “Bende iki soldi var. Eder beş soldi. Otuz soldiyi aramızda kolayca toplayabiliriz.” dedi. Kızlar birbirine seslenerek yardım çağrısında bulunuyorlardı.

“Amelia! Louise! Anna! Haydi, herkes yanında ne varsa versin!”

Küçüğünden büyüğüne bütün kızlar, cebindeki harçlıkları mavi tüylü şapkası olan büyük kıza ulaştırıyordu. Paralar geldikçe mavi tüylü kız yüksek sesle kaç para toplandığını söylüyordu:

“Beş... yedi... on... onbeş!.. Haydi yarıyı geçtik! Az kaldı.”

Bu sırada, paraları sayan kızdan daha büyük genç bir kız geldi. Ne olduğunu öğrenince tam on soldi ver-

di. Bütün kızlar, genç bir öğretmeni andıran iyi kalpli büyük kıza teşekkür edip onu alkışladılar.

Yirmibeş soldi toplanmıştı. Beş soldiye daha ihtiyaç vardı. “Bakın, dördüncü sınıf kızları geliyor!” dedi içlerinden biri. “Onlarda para vardır!..”

Kızlar kalabalığı merak edip geldiler. Onlara da çocuğun hikâyesi kısaca anlatıldı. “Bir soldi, bir soldi daha...” derken, gereken para kısa sürede toplandı. Bu arada parası olmayan küçük kızlar, ellerindeki çiçekleri, ceplerindeki kalem ve silgileri hediye ediyorlardı. Mavi tüylü şapkası olan büyük kız paraları tekrar saydı. Otuz soldiyi çoktan geçmişti.

Saçları kurdelalı, renkli renkli elbiseler giyinmiş kızlar çemberinin içinde kalan küçük baca temizleyicisi şaşkınlık içindeydi. Ağlamayı kesmişti. Gözlerinden şimdi mutluluk taşıyordu. Kısa sürede bu kadar parayı toplayıp veren iyi kalpli kız öğrencilere ne diyeceğini bilemiyordu.

Küçük kızlardan biri “Müdür geliyor!” diye bağırdı. Bütün kızlar, serçe kuşları gibi cıvıdayarak dört bir yana dağıldılar. Baca temizleyicisi küçük çocuk sokağın ortasında yapayalnız kalmıştı. Avuçları para ve çiçek doluydu. Aceleyle uzaklaşan kızların attıkları çiçeklerle etrafı çevrilmişti. Avucundaki paraları dikkatle cebine koydu. Yerdeki çiçekleri topladı ve kucağında bir demet yaptı. Baca temizlemek için kullandığı aletlerini topladı. Islık çalarak oradan uzaklaştı.

Yürürken her halinden mutluluk okunuyordu.

Arkadaşım Garrone

4 Kasım, Cuma

Tatilimiz iki gündü sadece; ama arkadaşım Garrone'yi sanki uzun zamandır görmemiş gibi özlemiştim. Artık onu yakından tanıyorum ve tanıdıkça daha çok seviyorum. İçimizde en büyük ve en güçlü olan o; ancak bu gücünü zayıflara karşı hiç kullanmaz. Onu, sınıfımızda kötü çocuklardan başka herkes sever. Çünkü Garrone, onların kimseye kötülük yapmasına izin vermez. Onlardan biri küçüklere el kaldıracağı zaman hemen karşısında Garrone'yi bulur. Onu görünce hiçbir şey yapamaz, yüzüne bakıp sırtarak ortalıktan kaybolur.

Garrone'nin babası trenlerde makinisttir. Demiryollarında çalışır. Garrone, bir rahatsızlıktan dolayı okula iki yıl geç başlamış. Bu yüzden sınıfın en büyüğü ve en güçlüsüdür. Tek eliyle sınıftaki sıraları kaldırabiliyor. Buna rağmen o çok iyi kalpli bir çocuktur. Çantasında ve ceplerinde ne varsa arkadaşları ile paylaşır. Kalem, silgi, defter, kâğıt, ne isterseniz hemen verir. Herkes onunla oturmak ister. Ders esnasında hiç konuşmaz ve gürültü yapmaz. Kendisine dar gelen sırasında hep yan oturmak zorunda kalır.

En arkada oturmasına rağmen, sınıfa girince ilk göze çarpan o olur. O'nun yüzüne baktığımda, gözleriyle sanki; "Enrico, biz dostuz dostuz, değil mi?" der gibi gülümser.

Garrone'nin dış görünüşü biraz komiktir aslında. Ceketinin ve pantolonunun kolları kısadır. Elbisesi, uzun boyuna ve iri vücuduna dar gelir. Boynundaki kravatı, ip gibi boynundan aşağı sarkar. Ayakkabıları da kocamandır. Bütün bunlara rağmen onu bir defa görmek, sevmek için yeterlidir.

Geçen yıl kıra giderken bulduğu sedef saplı bir çakısı var ki, onu çok sever. Canı sıkıldığında hep çakısıyla meşguldür. Ağaç parçaları bulur, çakısıyla türlü şeyler yapar. Bir keresinde yine ağaç yontarken elini derinden kesmişti. Hiç kimseye birşey söylemedi. Uzun süre eli sarılı gezdi.

Garrone çok yardımsever bir çocuktur. Biri kendisinden yardım isteyince mutlu olur. Geçen gün, defter parası olmadığı için ağlayan bir çocuğa cebinden iki soldi çıkarıp verdi.

Kendisiyle şakalaşılmasına hiç kızmaz. Ama birşey anlatırken sözünün kesilmesine çok kızar. Hele birisi ona "Söylediklerin doğru değil" derse vay haline... Yumruğunu sıraya bir indirir ki, söylediklerinin yalan olmadığına hemen inandırır.

Garrone bugünlerde çok meşgul. Çiçeklerle süslü bir kağıdın başına oturmuş mektup yazıyor. Dediğine göre tam sekiz sayfa yazacakmış. Annesinin doğum gününde ona vermek istiyor. Annelerle ilgili şiirler de yazacakmış. Annesi de Garrone gibi iriyarı ve sevimli bir kadındır. Okul çıkışında sık sık oğlunu almaya gelir.

Öğretmenimiz de Garrone'yi çok sever. Yanından geçerken hep yanağına eliyle makas atar.

Kısacası, arkadaşım Garrone'yi çok seviyorum. Sabah sınıfa geldiğimde onun kocaman eliyle tokalaşmaktan çok hoşlanıyorum. Hiç şüphem yok ki, o da bütün arkadaşlarını çok seviyor. Hatta arkadaşları için canını bile tehlikeye atmaktan çekinmez. Konuştuğunda sesi biraz kaba çıkar ama öyle yumuşaktır ki, onun iyi bir kalpten çıktığından emin olursunuz. Gözlerine bakınca ne kadar asil ve yardımsever bir kalbe sahip olduğunu anlarsınız.

Kömür İşçisiyle Beyefendi

7 Kasım Pazartesi

Carlo Nobis, dün sabah sınıfın en küçüklerinden biri olan Betti ile kavga etmiş. Haksız olduğunu kendisi de bildiği halde, diyecek bir söz bulamayınca Betti'ye "Senin baban fakir bir dilencidir." demiş. Bu hakaret karşısında Betti'nin yüzü kıpkırmızı kesilmiş. Gözleri yaşlarla dolmuş.

Garrone orada olsaydı, Carlo Nobis bunu Betti'ye asla söyleyemezdi. Carlo Nobis'in babası zengindir. Bu yüzden Carlo Nobis de çok kibirli ve gururlu bir çocuktur. Herkese tepeden bakar. İyi giyimli olan babası Bay Nobis, arasıra oğlunu okuldan almaya gelir. Fakat gördüğüm kadarıyla kibar ve nazik bir insandır, oğlu gibi biri değil...

Betti eve gittiğinde, Carlo Nobis'in söylediklerini babasına anlatmış. Fakir bir kömürcü olan babası, oğluna ve kendisine hakaret edilmesine çok içerlemiş. Sabahleyin Betti ile birlikte okula gelmiş, öğretmene şikâyet ediyordu. Ufak tefek bir adam olan Bet-

ti'nin babası öğretmenle konuşurken sınıftan çıt çıkmıyordu.

Bu sabah Carlo'nun babası da oğlunu okula getirmiş; kapının önünde paltosunu çıkarmasına yardım ediyordu. Konuşma arasında kendi isminin geçtiğini duyunca Bay Nobis içeri girdi. Öğretmene yaklaştı: "Affedersiniz..." dedi. "İsmimin geçtiğini duyunca konuşmanıza kulak kabartmak zorunda kaldım. Neler olduğunu öğrenebilir miyim?"

Öğretmenimiz Bay Perboni, Betti'nin kömür işçisi olan babasını göstererek, "Bu bey oğlunuzdan şikâyetçi." dedi. "Oğlunuz onun çocuğuyla tartışmış ve 'Senin baban fakir bir dilencidir' diyerek hakaret etmiş."

Bunu duyunca Carlo'nun babasının kaşları çatıldı. Yüzündeki ifade birden değişti. Kızgın bir şekilde oğluna döndü: "Carlo, sen gerçekten böyle mi söyledin?" dedi.

Herkes olayı bildiği için Carlo inkâr edemedi. Başını önüne eğdi ve hiçbir şey söylemedi. Bunun üzerine babası Carlo'nun kolundan tuttu, Betti'nin yanına getirdi.

"Hemen arkadaşından özür dile ve seni affetmesini iste!" dedi.

Betti'nin kömürcü babası araya girdi: "Hayır, hayır! Buna gerek yok!" diyerek engel olmak istedi.

Bay Nobis, Betti'nin kömür işçisi babasına elini uzattı. "Bayım, lütfen elinizi sıkmama izin verin." dedi. Sonra tekrar oğluna döndü. "Haydi arkadaşından özür dile ve 'Babamın, elini sıkmaktan gurur duyduğu baban hakkında söylediğim çirkin sözler için beni affet.' diye söyle bakalım."

Betti'nin babası yine engel olmaya çalıştıysa da, Carlo'nun babası ısrarla onun elini sıkıyordu. Bunun üzerine kömürcü de oğlunun kolundan tuttu ve Carlo'ya doğru itti. "Git arkadaşına sarıl." dedi. Carlo, başı önüne eğik bir şekilde babasının söylediklerini tekrar etti ve Betti'den özür diledi. Herkesin önünde yaşadığı bu durumdan çok utandığı sesinden belli oluyordu.

Tam bir beyefendi olan Bay Nobis bu kez öğretmene döndü: "Lütfen onların aynı sırada oturmalarına izin verin." dedi. Öğretmenimiz bu teklifi memnuniyetle kabul etti.

Carlo Nobis ile Betti aynı sıraya oturduklarında, Betti'nin kömür işçisi olan babası duygulanmıştı. Birkaç saniye sessizlik oldu. Herkesin gözü yanyana oturan Carlo ile Betti'deydi. Betti'nin babası sevgi dolu bakışlarla Carlo'ya baktı. Sonra yanına yaklaşp başını okşadı. Birşey söylemek istedi ama sonra vazgeçti. Sessizce sınıftan çıkarken yüzünde mutlu bir gülümseme vardı.

Her ikisinin de babası sınıftan çıkınca öğretmenimiz bize döndü: "Bu gördüğünüz olayı hayatınız boyunca unutmayın çocuklar." dedi. "Bu yılın en güzel dersi belki de bu!.."

Kızkardeşimin Öğretmeni

10 Kasım, Perşembe

Bayan Delcati, kızkardeşimin hasta olduğunu öğrenince bugün bize ziyarete geldi. Kendisi kızkardeşimin öğretmenidir.

Kömürcünün oğlu olan arkadaşım Betti, geçen yıl onun öğrencisiydi. Oğlunun en uslu öğrenci seçilmesine sevinen annesinin, teşekkür etmek için nasıl bir çuvala kömür doldurarak getirdiğini anlatıp bizi güldürdü. Zavallı kadın, hediyesinin kabul edilmesi için yalvaracakmış neredeyse... Bir defasında da, başka bir öğrencisinin annesi, kendisine bir demet çiçek yollamış. Bayan Delcati çiçekleri kucağına alıp koklarken araya sıkıştırılmış bir zarf görmüş. Merakla açmış. Bir de ne görsün! Zarfın içi para dolu...

Bayan Delcati'nin anlattıklarını zevkle dinliyorduk. Öyle güzel anlatıyordu ki, kardeşimle ben, ne söyleyecek diye ağzının içine bakıyorduk.

Birinci sınıf öğrencilerine katlanan o sabırlı öğretmenlere hayranlık duyuyorum. Öğrencilerin dışleri

yaşlılar gibi eksiktir. R ve s seslerini çıkarmakta güçlük çekerler. Kiminin öksürüğü, kiminin hıçkırığı tutar. Kimi mendilini evde unuttuğu için sümüğünü çeker durur. Su içmek veya çişe gitmek için izin isteyenler, evini özleyip ağlayanlar...

Bir sınıfta elli çocuk. Hepsinin dünyadan haberi yok. Hepsi okuma yazma öğrenecek. Küçük alışkanlıklarını sınıfta da sürdürmek isterler. Ceplerinde akide şekeri, düğme, misket, gazoz kapağı, kenkli taş gibi ufak tefek şeyler taşırlar.

İlk haftalarda derse pek dikkat etmezler. Pencereden bir arı veya böcek girse hepsi ayağa fırlar. Öğretmenler küçüklere annelik ve babalık yapmak zorundadır. Kesilmiş parmaklarını pansuman yapıp sarar. Paltosunu giyemeyenlere yardım eder. Sınıfta unutilan eşyanın sahibini arar. Buna rağmen şikâyete gelen anneler vardır:

“Çocuğumun defteri kaybolmuş.”

“Oğlum merdivenlerden düşmüş, dizini incitmiş.”

“Neden çocuğum hâlâ okumaya geçemedi?”

Kardeşimin öğretmeni Bayan Delcati, annelerden daha sabırlıdır. Öğrencilerine dayak attığı görülmemiştir. Yaramazlık yapana bağırır, azarlar; fakat kötü sözler söylemez, hakaret etmez. Ceza olarak çocuklarını döven ve onları aç bırakan zâlim anne-babalar olduğunu duyunca çok üzülür, gözyaşlarını göstermek için arkasını döner.

“Çocuklar sizi sever değil mi, Bayan Delcati?” diye sordu annem.

“Çoğu sever..”. dedi kardeşimin öğretmeni. “Sevgi ve bağlılık biraz da aileden kaynaklanır. Çocuk aile-

de sevmeyi ve sevmeyi öğrenmişse, öğretmenini de seviyor. Bazı öğrenciler, yıl sonu gelip de tatile başlarken öğretmenini unutmaz. Sokakta rastlarsınız, “Şimdi koşup beni kucaklayacak.” dersiniz; ama o başını çevirip tanımazdan gelir. Bir sene emek verdiğim, kendi çocuğum gibi sevdiğim bir öğrencinin nankörlük yapması beni çok üzer.”

Yatakta yatan kardeşimin başını okşadı.

“Sen öyle yapmayacaksın, öğretmenini unutmayacaksın değil mi güzelim?” dedi.

Babamın Mektubu: “Annenin Değeri”

10 Kasım, Perşembe

Kardeşinin öğretmeni bayan Delcati'nin yanında annene karşı saygısızlık ettiğın için sana çok kırıldım oğlum. Söylediğın sorumsuzca sözler, yüreğime bıçak gibi saplandı.

Annene yaptığın saygısızlığı görünce, birkaç yıl önce hastalandığın günleri hatırladım. Sen küçüktün, belki hatırlamazsın ama ben iyi hatırlıyorum. Annen seni kaybetme korkusuyla deliye dönmüştü. Başında geçirdiği uykusuz geceleri, “Allah'ım, çocuğumu bana bağışla!” diye ettiğı duaları hatırladım. Nefesini dinlerken, ateşini ölçerken döktüğü gözyaşlarını hatırladım. Bunları hatırlayınca senden utandım.

Seni bir anlık acıdan kurtarmak için canını feda etmeye hazır anneni, mutluluğın için dilencilik etmeyi bile göze alacak olan anneni üzdün, onu küçük düşürdün. Hayatın boyunca, her insan gibi, belki sen de acı günler geçireceksin. Bunların en acısı, anneni kaybettiğın gün olacak.

Şunu hiç unutma: İleride tecrübeli ve güçlü bir erkek olduğun zaman bile annenin şefkatli kollarına ihtiyaç duyacak, güzel sesini duymak isteyeceksin. Ne

kadar büyük ve güçlü olursan ol, hayatta bazen kendini korumasız ve zavallı bir çocuk gibi hissedeceksin. İşte o zaman, ona çektirdiğin acıları hatırlayacak ve "keşke yapmasaydım" diye pişmanlık duyacaksın.

Annenin kalbini kırdığın zaman, huzur bulacağını zannetme. Vicdanın bir an olsun seni rahat bırakmayacaktır. Annenin o üzgün yüzü gözlerinin önünden gitmeyecek; acı çekeceksin.

Sevgilerin en kutsalı anne sevgisidir. Herkesin hakkı ödenebilir ama annenin hakkı asla ödenmez. Anneye nankörlük eden ve o kutsal sevgiyi ayaklar altına alan zavallılara yazıklar olsun! Annesine karşı saygı duyan bir insan, serseri de olsa, kalbinde hâlâ şerefli bir köşe kalmış demektir.

Bir daha, sana hayatını feda etmiş olan insana karşı, ağzından kötü bir söz çıkmasın! Eğer anneni üzme-ye devam edersen, benim sevgimi de kaybedersin.

Misafir öğretmenin yanında annene o yakışsız sözleri söylediğin halde, seni azarlayıp küçük düşürmedim. Halbuki isteseydim, kulağından tuttuğum gibi seni annenin ayakları önüne atar, ondan özür dilemek zorunda bırakabilirdim.

Oğlum, seni sevdiğimi bilirsin. Hayatımın en değerli ümidisin. Lütfen ümidimi boşa çıkarma. O yakışsız sözleri, anneni üzme maksadıyla söylediğine inanmıyorum. Anne karşı saygısızlık ettiğini görmektense, ölmeyi tercih ederim, bunu bil! Şimdi kırılan kalbi onarmak ve yeniden kazanmak da sana düşüyor. Ondan özür dile ve seni alnından öpmesini iste ki, bu leke silinsin..

Bir süre benden uzak dur, beni kucaklama. Çünkü şu anda kalbimde sana verebilecek sıcak duygular yok. Annenin kalbini kırdınsa, beni de üzdün demektir...

Baban

Arkadaşım Coretti

13 Kasım, Pazar

Babamın yazdığı mektubu okuyunca çok üzül-düm. Ağlayarak anneme koştum. Sarıldım, elini öptüm, af diledim. Anne yüreği merhamet doludur; daha fazla dayanamadı, beni kucaklayıp bağrına bastı. Annemin yanaklarından öptüm.

“Anneciğim, beni affettiğini babama da söyler misin?” dedim. Gülümsedi.

“Söylerim.” dedi. “Haydi şimdi git arkadaşlarınla oyna.”

Dışarı çıktım. Kimsecikler yoktu. Can sıkıntısından ne yapacağımı bilemiyordum. “Çarşıda biraz dolaşayım, belki bir arkadaşıma rastlarım.” dedim içimden. Giderken, yolda kapıcının büyük oğlu ile karşılaştım.

Çarşıya yaklaştığım sırada birinin adımı seslendiğini duydum. Baktım, sınıf arkadaşım, kahverengi gömleği ve kedi postu şapkasıyla oduncunun oğlu Coretti. Bir odun deposunun önündeydi. Sirtında ko-ca bir yük odun taşıyordu. Sırtındaki cdunları yere indirip koşarak yanıma geldi. Boynuma sarıldı.

“Şu işi bitireyim, bol bol konuşuruz.” dedi.

Deponun önünde üzeri odun yüklü bir araba duruyordu. Arabadaki adam, bir küfeye odun dolduruyor, Coretti'nin sırtına yüklüyordu. O da bunları götürüp deponun bir köşesine istif ediyordu.

“Ne yapıyorsun böyle Allah aşkına Coretti?” dedim.

“Görmüyor musun, ders çalışıyorum!..” dedi.

Bunu söylerken çok ciddiydi. Ben şaka yaptığını zannederek güldüm. Küfedeki odunları yere boşaltırken, “Fiil çekimi.. özneye ve zamana göre değişir. Özneye bazen gizli olur.” diyordu.

Ezberlediği şeyler, yarın göreceğimiz dilbilgisi konusuydu.

Boş küfeyle arabaya giderken; “Nesne alan fiillere geçişli fiiller denir,” diyordu. Ben kendisini hayret dolu bakışlarla izlerken,

“Ne bakıyorsun? Zamanımı değerlendiriyorum işte!” dedi ve devam etti: “Babam, yanında çalışan adamla bir eve odun götürdü. Annem de hasta. İş bana kaldı. Hem odun taşıyorum, hem de yarınki derisi ezberliyorum. Şu fiiller konusu da amma zormuş. Hep karıştırıyorum, bir türlü kafama girmiyor.”

Son odun küfesini sırtına alırken arabacıya seslendi:

“Babam akşam eve dönerken paranı verir. Haydi güle güle!”

Küfeyi boşaltırken yardım etmek istedim; kabul etmedi:

“Olmaz!” dedi, “Sana göre değil. Ellerine odun kıymığı batar.”

Odunları köşeye istif ettikten sonra yere dökülen kabukları ve dalları süpürmeye başladı. Bir yandan da benimle sohbet ediyordu:

“Bugün doğru dürüst zaman bulup ders çalışamadım. Tam ödevimi yazmaya başlamıştım ki; biri odun almaya geldi. O gittikten sonra, odun arabası geldi. Bu sabah iki eve odun götürdüm. Ellerim şişti. İyi ki bu ellerle resim yapmak zorunda kalmıyorum.”

Onu dinledikçe hayranlığım artıyordu. Merakla sordum:

“Ödevini yazarken biri geldi demiştin. Peki nerede yazıyorsun?”

Güldü.

“Burada değil herhalde.” dedi. “Gel sana göstereyim çalıştığım yeri.”

Deponun arka tarafında bir odaya girdik.

“Burası hem mutfağımız, hem de yemek odamız.” dedi Coretti.

Yemek masasının üzerinde kitaplar ve defterler vardı. Bir defter açık duruyordu.

“İkinci sorunun cevabı yarım kalmıştı.” dedi Coretti. “Evet, deri ile yapılan şeyler: Ayakkabı, kemer, tabanca ve bıçak kılıfı... Bunlara bir de çanta ekledim mi tamamdır.”

Tam o sırada dışarıdan bir kadın sesi duyuldu:

“İçeride kimse yok mu?”

Çıra almak için gelmişti kadın.

“Geliyorum efendim!” diyerek dışarı koştu bizimki.

Çıraları tartıp kadına verdi. Parasını aldı. Satış defterine işledi.

Odadan içeri girerken Coretti bağırdı:

“Eyvah, çaydanlık taşmış!”

Ocağı kapatırken, “annemin çayı” dedi. “Soğumadan götüreyim. Sen de gel, annemle tanışsın.”

Deponun bitişiğindeki bir kapıdan yukarı çıktık. Küçük bir odaya girdik. Coretti'nin annesi, başında beyaz bir tülbent, kocaman bir yatakta yatıyordu.

“Çayını getirdim anneciğim.” dedi Coretti. “Bu da okuldan arkadaşım.”

“Çok memnun oldum yavrucuğum.” dedi kadın yerinden doğrulmaya çalışırken. “Hasta ziyaretine gelmen büyük incelik.”

Coretti, annesinin yastığını ve çarşafını düzeltti.

“Haplarından iki tane içtin mi anneciğim?”

“İçtim yavrucuğum.”

“Başka bir şeye ihtiyacın var mı? Araba geldi; odunları indirip yerine yerleştirdim. İşim bitince eczaneğe uğrayıp yeni ilaçlarını alacağım. Saat dörtte ocağa etli çorba koyacağım. Yağcı kadın gelince, sekiz soldilik yağ alacağım. Gördüğün gibi, herşey yolunda. Sen rahatına bak, üzülme tamam mı?”

“Teşekkür ederim oğlum. Bütün işler sana kaldığı için üzülüyorum. Kendimi iyi hissediyorum; birkaç güne kalmaz ayağa kalkarım inşallah.”

Kadın bana bir şeker ikram etti. Coretti de babasının savaş madalyası ile çektirdiği askerlik resmini gösterdi. Babasının yüzü tıpkı oğluna benziyordu. Aynı parlak gözler, aynı mutlu gülümseme.

Mutfağa döndüğümüz zaman Coretti tekrar masanın başına oturdu. “Hatırladım, dedi. Deriden, atlara eğer ve dizgin de yapılır.” Açık duran defterine bunları da ilave etti. “Gerisini akşam tamamlarım.” deyip defteri kapattı.

Bana döndü:

“Dersini erkenden yapıp gezmeye çıkabildiğin için çok şanslısın.” dedi.

Tekrar dışarı çıktık. Coretti deponun ortasında duran odunları testere ile ikiye bölmeye başladı. “Bu da benim jimnastiğim,” dedi. “Kollar yana, kollar aşağıya pek benzemiyor; ama yine de jimnastik sayılır. Babam geldiği zaman ona işin bittiğini göstermek istiyorum. Buna çok sevinecek.”

Odun kesme işi bitmek üzereyken bir araba gelip deponun önünde durdu. Coretti koşup arabacıyla birşeyler konuştu. Sonra bana döndü:

“Artık seninle sohbet edemeyeceğim, kusura bakma.” dedi. “Yarına kadar hoşçakal. Git pazarda dilediğin gibi dolaş, şanslı çocuk!..”

Coretti arabaya doğru koştu. Arabacının doldurup hazır ettiği odun küfesini sırtına yükledi. Araba ile depo arasında gidip gelmeye başladı.

‘Şanslı çocuk’ demişti bana Coretti. Hayır arkadaşım, hayır! Şanslı olan sensin. Okulda ve işinde benden daha fazla çalıştığın, annene ve babana benden daha çok faydalı olduğun için sen daha şanslı ve soylusun!..

Okul Müdürümüz

17 Kasım, Perşembe

Coretti bu sabah çok sevinçliydi. Çünkü aylık sınavımızı yapmak için, onun ikinci sınıftaki öğretmeni Bay Coatti gelmişti. Karasakal derlerdi bütün öğrenciler ona. Lakabından da anlaşılacağı gibi, Bay Coatti'nin kapkara ve gür bir sakalı vardı. Kıvırcık saçlı, çatık kaşlı, uzun boylu, iriyarı bir adamdı.

Soru kâğıtlarını dağıtırken; "Kopya çekmeye kalkışanı ensesinden yakaladığımı gibi disiplin kuruluna götürür, eşek sudan gelinceye kadar da dayak atarım!" diye bağırды kalın sesiyle. Onu tanımayan öğrencilerin korkudan ödü patladı. Aslında, bay Karasakal, görüldüğü gibi sert bir adam değildi. Öğrencilerini dövdüğünü hiç gören olmamıştır. Gür sesiyle onlara bağırır, tehditler savurur, bir yandan da sakalının altından gülümserdi.

Okulumuzda bay Karasakal içlerinde olmak üzere sekiz öğretmen ve iki yardımcı öğretmen vardır. 4-A sınıfının öğretmeni topaldır. Yaz kış boyunca koca bir yün atkıyla dolaşır. İlk öğretmenlik yıllarını tavanın-

dan ve duvarlarından sular damlayan eski bir köy okulunda geçirmiş ve burada bazı hastalıklara yakalanmış. 4-B sınıfının öğretmeni beyaz saçlı, yaşlı bir adamdır. Bizim okula gelmeden önce körler okulunda öğretmenlik yapmış. Avukat lakabıyla çağrılan bir öğretmen var. Hukuk fakültesine devam ettiği için ona bu ismi takmışlar. Çok kibar, iyi giyimli, gözlüklü bir adamdır. Güzel yazı yazma konusunda bir de kitap yazmış. Beden eğitimi öğretmenimiz askerlikten yeni geldi. Garibaldi'nin ordusunda subaylık yapmış. Alnında Milazzo Savaşı'nda aldığı bir kılıç darbesinin izi var.

Müdürümüz uzun boylu, çıplak kafalı, uzun sakallı bir adamdır. Altın çerçeveli bir gözlük takar. Hep siyah elbise giyer. Çeketinin bütün düğmelerini ilikler. Hiç yüzü gülmez; ama öğrencilere karşı çok iyi davranır. Öğretmenler tarafından ceza verilmesi için odasına götürülen çocukları önce azarlar, sonra yaptığı davranışın yanlış olduğuna dair birçok sebep sıralar. Aynı kabahati bir daha yapmamaları için onlardan söz alır. O kadar içten ve o kadar babacan konuşur ki; çocuklar gerçekten yaptıklarından pişmanlık duymuş ve yüzleri kızarmış bir halde odasından çıkarlar.

Müdürümüz okula bütün öğretmenlerden önce gelir. Çocuklarını okula getiren anne babalarla görüşür; onlara okul hakkında bilgi verir. Akşamları öğretmenlerden sonra çıkar. Son defa okulun çevresini dolaşır; oyuna dalan çocukları evlerine gönderir, yollarda oyalanmamalarını söyler.

Annem, müdürün hiç gülmeyişinin sebebini anlattı. Oğlu askere gittikten iki ay sonra ölüm haberi gelmiş. Adamcağız o günden sonra hiç gülmemiş. O fe-

laketten sonra öğretmenlik yapmak istememiş. İstifa dilekçesini yazmış; ama öğrencileri çok sevdiği için işleme koymamış. Dilekçe hâlâ çekmecesinde bekliyormuş. Oğlunun resmi de hep masasının üzerinde duruyormuş.

Geçen gün babam okul bahçesini ağaçlandırma konusunda görüşmek için müdüre gitmiş. Ancak, müdür, "Bu meseleyi artık yeni müdürle görüşürsünüz." demiş. Babama istifa dilekçesini göstermiş ve işleme koyacağını söylemiş. Babam, "Gitmeniz anne babaları ve öğrencileri çok üzecek." demiş. O sırada bir adam içeri girmiş. Mahalleye yeni taşındığını ve çocuğunu kayıt ettireceği söylemiş. Çocuğu da yanındaymış. Müdür çocuğu görünce çok şaşırılmış. Bir çocuğa bir de masanın üzerindeki resme bakmış. Çocuk tıpkı ölen oğluna benziyormuş.

Çocuğu yanına çağırılmış. Başını okşayıp yanağından öpmüş. "Demek artık bizim öğrencimiz olacaksınız... Pekala, kaydını hemen yapalım." demiş. Kaydını yaptıktan sonra baba ile oğlunu uğurlamış.

"Gitmek istemeniz ne kadar kötü, bizi çok üzecek!" diye tekrarlamış babam. Bunun üzerine müdür, uykudan uyanır gibi silkinerek dilekçeyi yırtmış. "Peki öyleyse, kalıyorum!" demiş.

Nelli'nin Koruyucusu

23 Kasım, Çarşamba

Dün, askerlerin geçişini izleyenler arasında Nelli de vardı. Zavallı küçük kambur, insana acıma duygusu veren bir duruşla sanki "Ben hiçbir zaman asker olamayacağım." diye düşünüyordu. Zavallılık çok iyi, çalışkan, fakat o kadar sıska ve renksiz ki, hemen soluğu kesiliyor. Hep siyah uzun bir önlük giyinir. Annesi, siyahlar giyinen, sarışın, ufak tefek bir kadın. Okulun dağılma saatinde kalabalık içinde itilip hırpalanmasın diye onu almaya gelir. Çocuğunu o kadar okşar ki, görmeye değer.

İlk günlerde öğrenciler, kötü talihli kambur Nelli ile eğlenirler ve çanta ile sırtına vururlardı. Fakat o hiç darılmaz, annesine de bir şey söylemezdi. Arkadaşlarının kendisini rahatsız ettiğini annesinin öğrenip üzülmelerini istemiyordu. Nelli ile eğlendiklerinde, zavalılık, başını çekmecesine dayar ve sessizce ağlardı. Bir gün Garrone işe karışarak öğrencilere dedi ki:

"Nelli'ye dokunanın başı benimle derde girecek! Ona öyle bir tokat yaptırırım ki, durduğu yerde üç defa döner!"

Bu sözlere kulak asmayan Franti, Nelli'ye dokundu. Fakat Garrone'nin eli, onu hemen buldu. Öyle bir tokat yedi ki topaç gibi yerinde döndü.

Bundan sonra Nelli'ye artık kimse takılmadı. Öğretmen, Garrone ve Nelli'yi aynı sıraya oturturdu. Onlar artık iki dost olmuşlardı.

Nelli, Garrone'ye son derece bağlandı. Sınıfa girer girmez gözleri ile onu arar, O'na: "Allahaismarladık!" demeden gitmez. Garrone de öyle davranır. Nelli, sıranın altına kalem veya kitap düşürdüğü zaman, arkadaşını eğilip yorulmasını diye, Garrone hemen onları yerden kaldırır. Çantasını düzeltmesi, paltosunu giymesi için de ona yardım eder. Bunun için Nelli, onu çok sever, gözünü ondan ayırmaz. Öğretmen, Garrone hakkında övücü sözler söyledikçe, kendisini övüyorlarmış gibi sevinir. Öyle umuyorum ki Nelli, sonunda her şeyi, arkadaşlarının takılmalarını, kendisine yapılan kaba davranışlarını ve Garrone'nin kendisini koruyuşunu annesine anlatmıştır sanırım.

Bu sabah bakın ne oldu? Öğretmen, ders programını götürmek üzere beni müdürün yanına gönderdi. Ben orada iken, içeri giren Nelli'nin ufak tefek, sarışın annesi, müdüre sordu:

"Oğlumun sınıfında Garrone adında bir çocuk var mı?"

"Evet bayan!"

"Acaba onu bir dakika buraya çağırabilir misiniz? Kendisine bir şey söyleyeceğim."

Müdür, zili çalarak kapıcıyı çağırdı. Garrone'yi getirmesini söyledi. Bir dakika sonra Garrone, müdür tarafından çağırılmış olmasının derin şaşkınlığı içinde içeri girmişti.

Nelli'nin annesi onu görünce hemen koşup kucakladı ve birkaç defa alından öptü:

“Garrone sen misin? Oğlumun arkadaşı, benim zavallı yavrucağımın koruyucusu sen misin temiz yürekli çocuk?” dedi.

Sonra acele ile çantasını ve ceplerini karıştırıp uygun bir şey bulamayınca, ucunda bir küçük altın kolye bulunan zinciri boynundan çıkarıp Garrone'nin boynuna taktı:

“Bu küçük armağanı al sevgili çocuğum!” dedi. “Senin için dua eden ve sana teşekkür eden bir annenin elinden, bunu hatıra olarak al ve asla çıkar- ma!”

Sınıfın Birincisi

25 Kasım, Cuma

Bütün kalpleri Garrone kazandığı gibi, herkesin saygınlığını da Derossi kazanır. Birincilik armağanını, her yıl olduğu gibi bu yıl da onun olacak. Onunla kimse yarışamaz. Her yönden üstünlüğü ile tanınmıştır. Matematikte birinci, dilbilgisinde, yazıda, resimde hep birincidir. Herşeyi şaşılacak bir kolaylıkla anlar. Herşeyi aklında tutar. Öğrenmek, onun için sanki bir oyundur. Öğretmen, dün onu tekrar övdü:

“Sizin büyük yetenekleriniz var. Onları boş yere harcamayınız!” diyordu.

Derossi; uzun boylu, kumral saçlı, güzel bir çocuktur. Son derece çeviktir; bir elini dayayarak sıranın üzerinden atlayabilir. Şimdiden kılıç kullanmasını biliyor. On iki yaşındadır. Hep altın yaldızlı düğmesi olan mavi bir elbise giyinir. Daima neşeli ve canlıdır. Herkesle iyi geçinir ve elinden gelen yardımı sınavlarda arkadaşlarından esirgemez. Hiç kimse bugüne kadar onunla alay etmeye veya ona kötü bir söz söylemeye cesaret edememiştir. Ona ters bakan yalnız Nobis ve Franti'dir. Votini'ye gelince, onu açıkça belirtir. Fakat

Derossi, bütün bunları görmezlikten gelir. Ödevleri toplamak için sıraları dolaştığında, herkes ona gülümser ve sevgisini gösterir. Evde kendisine armağan edilmiş olan renkli dergileri, resimleri ve türlü eşyaları arkadaşlarına verir. Küçük Kalabrialı için, Karia'nın küçük bir haritasını bile yaptı.

Her alanda ondan aşağı olduğunu görüp de kıskanmamak olmuyor. Votini gibi ben de onu kıskanıyorum. Bazen evde ödevlerimi yaparken, Derossi'nin şu anda hem de yanılsız bitirmiş olduğunu düşünüyorum. Bundan sonra hemen hemen bir öfke ve acılık duyarım. Ama sınıfa girip de onu gülümser, güzel ve her türlü güçlüğü yener durumda görünce, öğretmenin sorularına verdiği yanıtları açık ve duru anlattıklarını işitince, bütün acılık ve kızgınlık duyguları kalbimden silinir, bu fena duygulardan dolayı kendimden utanırım.

Bütün okullara onunla birlikte gitmek ve her zaman onun yanında bulunmak isterdim. Çünkü, onun varlığı, onun sesi, bana çalışma isteği, neşe ve haz veriyor.

Öğretmenin temize çekmek üzere Derossi'ye verdiği "*Lombardiyalı Küçük Gözcü*" adındaki aylık öyküyü, yarın bize okuyacak. Sabahleyin bu kahramanlık olayını temize çekerken Derossi'nin gözleri nemleniyor ve dudakları titriyordu. Ben onun güzel ve derin anlamlı yüzüne bakarken içimden şöyle diyeyim geliyordu:

"Derossi sen benden çok değerlisin. Sana saygı ve içten sevgi duyan küçük Enrico'ya bakarak, sen, olgun bir adam gibisin."

Fakirler

29 Kasım, Salı

Bu sabah okuldan gelirken önümde yürüyordun. Dizlerinin üzerinde zayıf ve sararmış bir çocuk bulunan fakir bir kadın, yanından geçerken senden sadaka istedi. Onu gördün ve cebinde para bulunduğu halde bir şey vermedin.

Dinle yavrum! Elini uzatan yoksulun önünden ve hele çocuğuna beş-on kuruş istemek için elini uzatan bir annenin yanından ilgisiz geçmeye alışma. Bu küçük yavrunun aç olabileceğini, zavallı annenin çektiği acıları düşünür.

Annen bir gün; "Enrico, sana verecek ekmeğim yok!" demek zorunda olursa, onun ne kadar üzüleceğini düşün. Bir yoksula sadaka verdiğimde: "Allah sana ve çocuklarına sağlık versin!" diye dua eder. Bu sözlerin bana ne kadar dokunduğunu ve bu zavallıya karşı nasıl bir gönül borcu duyduğumu anlatamam. O duanın sevdiklerimi koruyacağını sanır ve kendi kendime: "Bu fakir, verdiğimden daha çoğunu bana geri verdi" diyerek evime daha mutlu dönerim.

Beni dinle Enrico'cuğum! Dayanacak hiçbir yeri

kalmamış bir yaşlının, ekmeksiz bir annenin veya anesiz bir çocuğun eline bırakmak için, küçük kesende her zaman biraz para bulunmalıdır.

Fakirler, çocukların sadakasını severler; çünkü bu sadaka onları küçük düşürmez. Her şeyi istemeleri bakımından çocuklar onlara benzer. Dikkat etmişsindir ki dilenciler çoğunlukla okulların çevresinde bulunurlar. Yetişkin bir insanın sadakası bir hayır işidir; çocuğunki ise hayır işi olmakla beraber bir sevgi gösterisidir. Anlıyor musun oğlum? Çocuğun elinden sadaka ile birlikte sanki bir çiçek de düşüyormuş gibidir. Düşün ki, sen hiçbir şeyden yoksun değilsin; onlar ise her şeyden yoksun! Sen mutluluk peşinde koşarken, onların en büyük isteği ölmemektir.

Zengin konakların arasında, bunca arabaların, bunca kadifeler giymiş çocukların geçtiği sokaklarda, yiyecekleri olmayan kadınlar ve çocuklar da var. Bunları düşünmek bile içimize korku salıyor.

Aman Allahım! Yiyecek bir şeyi olmamak... Senin gibi iyi ve akıllı olan çocukların, büyük bir şehrin ortasında –çöldeki vahşi ve aç hayvanlar gibi– dolaşması ne kadar acı değil mi?

Dilenen bir annenin önünden, avucuna beş-on kuruş koymadan, hiçbir zaman geçme Enrico'cuğum!

Annen

İşadamı Garoffi

1 Aralık, Perşembe

Babam, her tatil günü arkadaşlarımdan birini evimize çağdırmamı veya onlardan birine gitmemi, böylece yavaş yavaş dost edinmemi istiyor.

Pazar günü, her zaman iyi giyinen Derossi'yi çok kıskanan Votini ile gezmeye gideceğim. Bugün baykuş burunlu, uzun boylu, sıska ve ufak, kurnaz gözleriyle durmadan çevresini araştıran Garoffi bize geldi. Bir bakkalın oğlu olan Garoffi, çok tuhaf bir yaratıktır. Durmadan cebindeki parayı saymakta ve parmaklarıyla hesap yapmakta ustadır. Çarpım cetveline başvurmadan istediğiniz çarpımları çabucak yapar. Hesabını çok iyi bilir ve daha şimdiden okulun "Tasarruf Sandığı"nda defteri vardır. Sıranın altına cebinden ufak bir para düşse, onu bir hafta arar. Derossi'nin dediğine göre, tıpkı bir saksakağan gibi bulduğu her şeyi toplar. Eski kalem uçları, eski posta pulları, mum parçaları, iğneler ve bunun gibi ne varsa... İki yıldan beri de posta pulu topluyor.

Büyük albümünde bütün ülkelerin yüzlerce pulu var. Albüm dolunca, onu hiç kuşkusuz hemen bir kitapçıya satacaktır. Kitapçı, bu arada Garoffi'ye para-

sız defter verir; çünkü, kitapçıya birçok çocuk götürür. Okulda hep alışverişle uğraşır, satış yapar, piyango düzenler, karşılıklı eşya değiştirir. Bazen alışverişten pişman olur, verdiğini geri ister. Yüz kuruşa sattığını elli kuruşa tekrar alır.

Oynadığı oyunları hiç kaybetmez. Tütüncülere eski gazeteler satar. Bütün yaptığı bu işler küçük bir cep defterinde yazılıdır. Onun sayfaları toplamalar ve çıkarmalarla doludur. Okulda matematikten başka ders çalışmaz. Bu dersten madalya almak ister, ama bu ancak küçük kukla tiyatrosuna parasız girebilmek içindir. Bu Garoffi, hoşuma gidiyor ve beni eğlendiriyor.

Dirhemler ve terazilerle ticaret oyunu oynadık. O her şeyin kaç kuruş ettiğini bilir. Dirhemleri tanır ve bir bakkal kadar çabucak kağıttan külahlar yapar. Okuldan ayrılınca hoşuna gidecek bir ticaret kolunda, bir dükkan açacağını söyler. Kendisine armağan ettiğim yabancı posta pulları onu çok sevindirmişti. Her birinin koleksiyonundaki değerini doğru olarak biliyordu. Babam, gazete okuyormuş gibi yaparak onun söylediklerinin hepsini dinliyor ve çok eğleniyordu. Garoffi'nin cepleri siyah bir torba içine konulmuş ticaret eşyasıyla her zaman doludur. Onun, daima büyük tüccarlar gibi düşünceli ve uğraşır bir durumu vardır. Fakat en candan sevdiği pul koleksiyonu, onun en değer verdiği şeydir. Büyük paralar kazanacakmış gibi daima koleksiyonundan söz eder. Arkadaşları, ona eli sıkı ve aldığı malları çok pahalı satan biri gözüyle bakarlar. Ben, pek bir şey diyemeyeceğim. Onu severim; çünkü bana çok şey öğretir ve bende büyük adam etkisi yapar.

Odun tüccarının oğlu Coretti, kesin bir dille diyor-
du ki; “Garoffi, annesinin yaşamını kurtaracağını bil-
se bile, pullarını vermez.”

Babam böyle düşünmüyor. “Bir yargıya varabilmek
için acele etmemeli.” diyor. “Evet, o ticareti seviyor;
fakat bu temiz bir kalp taşımayı önlemez ki!”

Kendini Beğenmişlik

5 Aralık, Pazartesi

Dün Votini ile Rivoli Caddesi'nde gezmeye gittik. Dora Grossa Sokağı'ndan geçerken Stardi'ye rastladık. Kendisini gördüğümüzün farkında değildi. Bir kitapçı vitrinine o kadar dalmıştı ki; yanından geçsek yine göremezdi. Gözlerini kapağı açık duran renkli atlastan ayıramıyordu. Kimbilir, belki de ona sahip olmayı çok arzu ediyordu.

“Kolay gelsin Stardi!” dedim. “Tebrik ederim, sokakta bile ders çalışıyorsun!”

Koca köylü, ters ters baktı:

“Dalga geçme benimle, süt çocuğu!” dedi.

Şaka yaptığımı anlayınca güldü. Eliyle selam verdi.

Votini, çok şık giyinmişti. Bunun, bir çocuk için gereğinden şık olduğunu söylemeliyim. Ayağında kırmızı deri çizmeler, başında beyaz keçe bir şapka, sırtında ipek şeritli bir çeket vardı. Çeketin düğmeleri açıktı. Yeleğinin cebinden gümüş bir saat zinciri sallanıyordu. Çalımından durulmuyordu; fakat böbürlenip övünmesi, bu kez başını derde soktu.

Ağır ağır yürüyen Bay Votini'yi arkamızda bırakarak bir süre yolda koştuktan sonra, taş bir sıranın önünde iyi giyimli olmayan bir çocuğun yanında durmuştuk. Çocuk başını öne eğmiş duruyor ve yorgun görünüyordu. Gezinerek gazete okuyan bir adam bizden tarafa baktı. Çocuğun babası olmalıydı. Çocuk sıranın ortasında oturduğu için, biz iki başa oturduk.

Votini, çok şık olduğunu çocuğa göstermek için bahane arıyordu. Ayağını kaldırarak benden tarafa seslendi:

“Subay çizmemi beğendin mi?”

Votini'nin maksadını anladığım için konuyu değiştirmek istedim. Ama o, sorusunu tekrarladı.

“Güzel, dedim, sana çok yakışmış.”

Çocuk hiç oralı olmadı. Votini pes etmek niyetinde değildi. Ayağını indirip çeketinin şeritlerini gösterdi.

“Bu ipek şeritlerin yerine gümüş düğmeler taktırmak istiyorum; ne dersin?”

“Bilmem..” dedim, “Şeritler de güzel duruyor. Bence gerek yok.”

Votini göz ucuyla çocuğu izliyordu. Çocuk ipek şeritlere de bakmadı. Çocuğun kayıtsızlığı hoşuma gitmişti. Votini bu seferde beyaz şapkasını çıkardı; elinin üzerinde döndürmeye başladı. Çocuk şapkaya da dönüp bakmadı. Votini burnundan soluyordu. Ben kıs kıs gülmeye başladım.

Votini cebinden saatini çıkardı, göstere göstere bana doğru uzattı.

“Sence bu saat kaç para eder?”

“Bilmem... Kabı altın suyuna batırılmış galiba.”

“Ne münasebet! Gerçek altın.”

“Gerçek altın olamaz. İçinde gümüş karışığı da vardır.”

Votini saatini çocuğun gözlerine doğru yaklaştırdı:

“Hey arkadaş, sen söyle; bu saat altın mı değil mi?”

“Bilmem.” dedi çocuk.

Votini iyice kızmıştı. “Şu havalara bak! Dönüp bakmıyor bile.” dedi.

Çocuğun babası Votini'nin sözlerini duymuş olacak ki; gazetesini indirip bizden tarafa doğru yürüdü. Votini'nin kulağına eğildi. Alçak sesle:

“Kusura bakmayın, çocuk kör!” dedi.

Votini dehşetle irkildi. Ayağa fırlayıp çocuğun yüzüne baktı. Çocuğun gözleri taş gibi donuk ve ifadeşizdi. Belki kendisine bakıldığıнын bile farkında değildi.

Votini utancından kıpkırmızı kesildi. Bakışlarını yere indirdi. Sonra çocuğa döndü:

“Özür dilerim arkadaşım.” dedi; “Bilmiyordum.”

“ Önemi yok...” dedi çocuk.

Votini eve dönünceye kadar hiç konuşmadı. Çok üzülmüştü. Gösterişi seven bir çocuktü belki; ama kötü kalpli değildi.

İlk Kar

10 Aralık, Cumartesi

Rivoli Caddesi'ndeki gezintilerimize elveda! Çocukların dostu olan kar, işte geldi. Dün akşamdan beri durmadan yasemin çiçekleri gibi büyük parçalar halinde yağıyor. Bu sabah okulda karların camlara çarparak saçaklara birikmesini izlemek çok hoş oluyor. Öğretmen de ellerini ovuşturarak bakıyordu. Biz ise kartopu yapacağımızı, yerlerin buz tutacağını ve sonra evde yakılacak ateşi düşünerek seviniyorduk. Her zamanki gibi derslerine dalmış olan Stardi'den başka herkes sevinçten yerinde duramıyordu.

Okuldan çıktığımız zaman ortalığı bir bayram havası kaplamıştı. Herkes bağırarak sokakta yuvarlanıyor, karı avuçluyor ve suya atılmış ufak köpekler gibi bataçığa karın içinde yürüyordu. Dışarıda bekleyen ana ve babaların şemsiyeleri bembeyazdı. Belediye memurunun kasketi de karla örtülüydü. Bizim çantalarımız da kısa zamanda bembeyaz oldu. Solgun yüzlü küçük Precossiye, çilingirin o hiç yüzü gülmeyen soluk oğluna varıncaya kadar bütün öğrenciler, sonsuz bir sevinç içindeydiler. O minibüsün altından çocuk kurtaran zavallı Robetti bile, koltuk değnekleriyle sığıyordu.

Yaşamında elini kara sürmemiş olan Kalabriyalı, kardan bir top yaparak sanki şeftali imiş gibi yiyordu. Gezginici manav kadının oğlu Crossi, çantasına kar dolduruyordu. Babam, küçük duvarcıyı yarın için bizim eve çağırdı; oysaki onun ağız karla doluydu. Zavallı, ağzındakini ne tükürebiliyordu, ne de yutmaya cesaret edebiliyordu. Karşılık vermeksizin bize bakakalmıştı. Onun bu durumu bizi gülmekten kırdı geçirdi. Bayan öğretmenler de okuldan çıkarken gülüyorlardı.

Birinci sınıftaki zavallı bayan öğretmenim, karlara bata çıka, acele acele yürüyor, yeşil örtüsüyle yüzünü siper alarak öksürüyordu. Bu arada bitişiğimizdeki, kızlar okulunun yüzlerce öğrencisi de bu beyaz halının üzerinde çılgınlık atarak koşuşuyorlardı. Öğretmenler, ve belediye memurları: “Evinize, evinize!” diye bağıryorlar; bir yandan da, kışı bir bayram gibi karşılayan bu yavruların durumuna gülüyorlardı.

Babam, “Kış için seviniyorsunuz!” dedi. “Fakat giyeceği, ayakkabısı ve ateşi olmayan çocuklar da var. Soğuktan morarmış elleriyle okullarını ısıtacak odunları uzun bir yoldan taşıyarak, köylere inen binlerce çocuk da var. Öğretmen ve öğrencilerin, içinde dumandan nefes alamadıkları, soğuktan titreştikleri karanlık ve çıplak mağaralar gibi, karlara gömülü yüzlerce okul var. Oradaki çocuklar, uzaktaki küçük evlerinin üzerine durmadan yağın ve yığılan bu beyaz kar parçalarına, çığlardan korkarak ürperti ile bakarlar.”

“Kışı bayram yapınız çocuklarım! Çok güzel! Fakat kışın, kendilerine yoksulluk ve ölüm getirdiği binlerce çocuğu da düşününüz.”

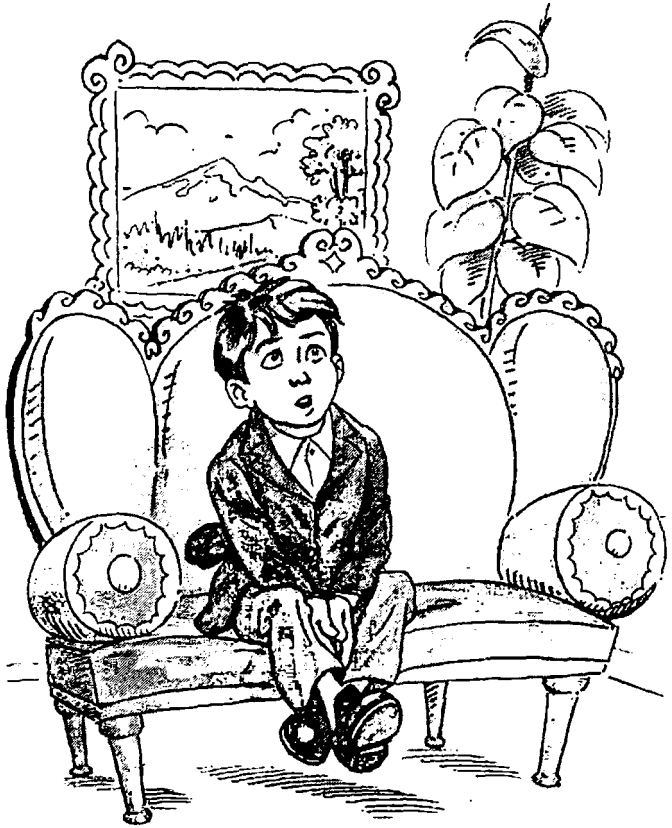
Küçük Duvarcı

11 Aralık, Pazar

Babasının elbisesinden yapıлма, üzerinde kireç ve alçı izleri bulunan bir ceket giymiş olduğu halde, küçük duvarcı bugün geldi.

Babam, onun gelmesini benden çok istiyordu. Bu gelişı bizi çok sevindirdi. İçeri girer girmez, karla örtülü yamalı kasketini çıkararak cebine koydu. Sonra yorgun işçilerin ağır aksak yürüyüşüyle, basık burunlu, elma gibi yuvarlak yüzünü öteye-beriye çevirerek ilerledi. Yemek salonunda çevresine bir göz atarak, “Rigoletto”yu bu kambur soytarıyı gösteren tabloya gözlerini dikerek tavşan gibi burnunu oynattı. Tavşan gibi burnunu oynatırken, onu görüp de gülmemek elde değildir.

Küçük tahtalarla oynamaya başladık. Büyük bir el tarafından yapılmış gibi ayakta duran kuleler ve köprüler kurmakta bu küçük duvarcının, eşsiz bir ustalığı vardır. Bütün bunları o, bir küçük adam ağırbaşlılığı ve sabrı ile yapar. Bir kuleyi yapıp ötekine başlarken bana ailesinden söz açtı. Anası-babası ve kendi, bir tavan arasında oturuyorlarmış. Babası okuma-yazma

öğrenmek için, akşam derslerine gidermiş. Ana ve babasının onu çok sevdikleri, giyiminden belli. Elbisesi fakirce, fakat onu soğuktan koruyacak kadar kalın, Düzgün bağlanmış kravatın, annesinin elinden çıktığı belli. Babasının hemen bir dev kadar iri olduğunu bana söyledi. Kapılardan zorla geçermiş. Fakat iyi adammış ve oğlunu “Tavşan Burunlu” diye çağırır-mış. Kendisi, babasının tam tersidir; kısa boyludur.

Saat dörtte kahvaltı ettik. Mindere oturarak et ile ekmek yedik. Kalktığımızda, bilmem niçin, babam, küçük duvarcının ceketinden sedirde kalan kireç izini silmemi istemedi; elimden tutarak önledi; sonradan gizlice kendisi sildi. Oynarken duvarcı ceketinin bir düğmesini yitirmişti. Annemin onu diktiğini görünce kıpkırmızı olmuş, şaşırmış ve soluğunu tutarak anne-me büyük bir duyarlılıkla bakmaya koyulmuştu. Bak-ması için ona bir karikatür albümü vermiştim. Farkın-da olmayarak resimlerdeki tuhaf yüzleri o kadar usta-ca benzetiyordu ki, babam bile gülmeye başladı.

Küçük duvarcı, bizimle beraber geçirdiği bugünden dolayı o kadar sevinmişti ki, giderken şapkasını bile başına koymayı unuttu. Öyle sanıyorum ki bana sevgisini göstermek için olacak merdivenin alt basama-ğında, bir daha tavşan gibi burnunu oynattı. Onun adı Antonio Rabukko'dur, sekiz yaşında ve sekiz aylıktır.

O günün akşamı, yazı masamın üzerinde babamın yazmış olduğu şu mektubu buldum:

*“Arkadaşın orada bulunduğu zaman minderini ni-
çin silmeni istemediğimi biliyor musun oğlum? Çünkü
onun gözü önünde temizlemek, kirlettiğinden dolayı
onu kınamak gibi olacaktı. Böyle davranmak ise, hiç*

de iyi kaçmayacaktı. Şunu da unutma ki isteyerek yapmamış, babasının çalışarak beyazlattığı elbise ile kirletmişti.”

“Çalışmanın işaretleri kir değildir. Bunlar kireç, vernik, toz ve daha bilmem ne olabilir. Fakat pislik olamaz. Çalışmak hiçbir zaman kirletmez!..”

“İşten gelen bir işçiye, sakın pis deme. Elbisesinde çalışmasının izleri var demelisin. Bunu aklında tut ve küçük duvarcıyı sev. Çünkü o, senin arkadaşın, aynı zamanda bir işçinin oğludur.”

Bir Kartopu

16 Aralık, Cuma

Kar, hiç durmadan yağımaya devam ediyor. Bugün okul çıkışında, kar yüzünden üzüntü verici bir kaza yaşandı. Okuldan yeni yeni çıkmış bir grup çocuk, taş gibi sert ve ağır kartopları yaparak birbirlerine atmaya başlamışlardı. Kaldırımın üzeri çok kalabalıktı.

Oradan geçen bir adam, sanki olacakları tahmin etmiş gibi, “Yeter artık çocuklar! Kimseye zarar vermeden şu oyunu bitirin artık.” diye seslendi.

Tam bu sırada sokağın diğer tarafından, acı bir feryat duyuldu. Kasketi yere düşmüş yaşlı bir adam, iki elini yüzüne kapamış kıvranıyor, yanındaki çocuk da “Koşun, yardım edin!” diye bağırıyordu.

Hemen her taraftan koşuştular. Adamcağızın gözünün üstüne kartopu gelmişti. Bütün öğrenciler sürü halinde kaçıyorlardı. Ben, babamın girdiği bir kitabevinin önünde bulunuyordum. Arkadaşlarımdan birkaçının koşarak geldiklerini ve durup vitrine bakıyormuş gibi yaptıklarını gördüm.

Cebinde bir parça ekmekle Garrone, küçük duvarcı Coretti ve pulcu Garoffi oradaydılar.

Halk, ihtiyarın çevresine toplanmıştı. Bir polis ve yolcular oraya buraya koşuşarak soruyorlardı:

“Kimdir?”, “Bunu kim yaptı?”, “Söyleyiniz kim?”

Karla ıslanıp ıslanmadığını anlamak için çocukların ellerine bakıyorlardı. Garoffi benim yanımdaydı. Onun titrediğini ve kar gibi bembeyaz kesildiğini gördüm. “Kim yaptı?”, “Bu topu kim yaptı?” diye bağırışlar devam ediyordu.

Garrone'nin, Garoffi'ye usulca: “Haydi git, kartopunu atanın kendin olduğunu söyle; eğer başka birisini tutarlarsa bu bir alçaklık olur!” dediğini işittim.

Garoffi, bir yaprak gibi titriyor:

“Fakat ben bilerek yapmadım ki!” diyordu.

“Bunun önemi yok. Sen ödevini yap, yeter!”

“Cesaret edemiyorum ki.”

“Korkma! Seninle beraber geleceğim.”

Polis ve diğer adamlar gittikçe yükselen bir sesle:

“Kim yaptı, kim yaptı?” diye bağırıyorlar ve “Haydutlar, gözlüğünün camını kartopuyla kırarak adamcağızın gözünü kör ettiler.” diyorlardı. Garoffi, bu sözleri işitince yere yuvarlanacak gibi oldu.

Garrone, ona keskin bir dille: “Gel!” dedi. “Seni ben savunacağım.” Bir hastayı taşıyormuş gibi, kolumdan tutarak yardım etti; ilerletti.

Garoffi görülünce, yapanın o olduğu anlaşılmıştı. Birkaç kişi yumruklarını kaldırmış yürüyorlardı. Garrone, öne atılarak: “Bir çocuğa karşı on kişi mi geliyorsunuz?” diye bağırdı. Yumruklar hemen inmişti. Bir polis Garoffi'yi elinden tuttu ve kalabalığın arasından geçirerek, yaralıyı taşıdıkları pastacı dükkanına götür-

dü. Yaralıyı gördüğümde hemen tanıdım. Bizim apartmanın dördüncü katında yeğeni ile birlikte oturan ihtiyar memurdu. Gözlerini mendille örtmüş, bir sandalyede dirseğine dayanmış duruyordu.

Garoffi, korkusundan bitkin bir halde hıçkırıyor: “Ben bilerek yapmadım. Ben bilerek yapmadım ki!” diyordu. Birkaç kişi: “Ayağına kapan da af dile!” diye bağırarak onu yere attılar.

Bu sırada iki kuvvetli kol, Garoffi'yi ayağa kaldırdı; yüksek bir sesle: “Hayır baylar!” dedi. Bu olanları görmüş ve işitmiş olan müdürümüzdü. “Madem ki suçunu söylemek yürekliliğini gösterdi; hiç kimsenin ona kaba davranmaya hakkı yok.”

Herkes sustu. Müdür, Garoffi'ye döndü: “Şimdi amcadan özür özür dile bakalım!” dedi.

Garoffi, hıçkırarak, ağlayarak ihtiyarın ellerini öpüyordu. Adamcağız da, yaptığına üzülen çocuğun başını okşadı ve; “Üzülme yavrum! Önemli birşey yok. Haydi şimdi evine git!” dedi.

Babam, beni kalabalığın arasından çekip çıkardı. Yolda giderken bana: “Enrico! Sen de aynı durumda bulunsan, suçunu itiraf etme cesaretini gösterecek miydin?” diye sordu.

Hiç düşünmeden, “Evet” dedim.

“Bana temiz kalpli ve namuslu bir çocuğa yakışır şekilde söz ver!” diye ekledi babam.

“Size söz veriyorum sevgili babacığım!”

Öğretmenler

17 Aralık, Cumartesi

Garoffi, bugün korku içinde, öğretmenden işiteceği azarı bekliyordu. Fakat Bay Perboni derse gelmedi. Yardımcı öğretmen de ortalıkta gözükmediğinden, öğretmenlerin en yaşlısı olan Bayan Kromi derse geldi. İki büyük çocuk annesi olan Bayan Kromi, çocuklarından biri hasta olduğundan dolayı üzgün görünüyordu. Sınıfa girdiği zaman öğrenciler gürültü yapmaya başlamıştı. Duru ve ağır bir sesle bize; “Benim ağarmış saçlarıma saygı duyun lütfen! Ben yalnız bir öğretmen değil, bir anneyim de...” dedi.

Artık kimse konuşmaya cesaret edemiyordu. Saygı nedir bilmeyen Franti bile, onunla gizliden alay etmekle yetindi.

Bayan Kromi'nin sınıfına kardeşimin öğretmeni Bayan Delcati, onun yerine de her zaman siyah önlük ve koyu renk elbise giydiği için “Küçük Rahibe” diye adlandırılan bayan öğretmen gönderilmişti. Küçük Rahibe'nin yüzü bembeyaz ve ince, saçları parlak ve gözleri de ışıl ışıldır. Tatlı ve yumuşak sesiyle sanki hep dualar fısıldar.

Annem der ki: "Onun bu utangaç duruşu ve duyulamayacak kadar ince sesiyle hiç bağırmadan ve kızmadan çocukları yönetebilmesi, anlaşılır gibi değil doğrusu. En haşarı öğrencileri bile bir parmak işaretle susturmasını bilir ve sınıfı bir mabet gibi sessizdir."

Çok hoşuma giden bir bayan öğretmen daha var ki; birinci sınıfın üç numaralı dershanesindedir. Pembe yüzlü genç bir kadın olup, yanaklarının ortasında iki küçük çukur var. Kırmızı tüylü şapka giyer. Her zaman neşeli görünür, sınıfı da hep neşeli bir halde bulundurur. Daima gülümser, sesi o kadar güzeldir ki, bağırdığında insan şarkı söylüyor sanır.

Sessizlik sağlamak için cetveliyle durmadan masasına, arada bir de hafifçe çocukların ellerine vurur. Öğrenciler okuldan çıkınca, onları sıraya koymak, birisinin yakasını düzeltmek, ötekinin paltosunun önünü ilikleme için arkalarından koşar. Kavga etmemeleri için sokağa kadar onları izler.

Ana ve babalara, onları evde cezalandırmamaları için ricalar eder. Öksürenler için yanında haplar taşır, üşüyenlere atkısını ödünç olarak verir. Manto ve atkısından çekerek onu öpmek isteyen küçükler tarafından durmadan saldırıya uğrar. Gönüllerini hoş etmek için, onlara yakınlık gösterir. Güzel gülümseyişi, yanaklarındaki gamzeleri ortaya çıkarır.

Bu, hoş bayan öğretmen, aynı zamanda resim öğretmenidir. Bütün gün çalışarak annesini ve kardeşini geçindirir.

Yaralının Yanında

18 Aralık, Pazar

Kartopuyla yaralanan yaşlı memurun yeğeni, sözünü ettiğim kırmızı tüylü şapka giyen bayan öğretmenin sınıfında bulunuyor. Bugün onu, kendisini oğlu gibi yetiştiren, amcasının evinde gördük. Derslerimi henüz bitirmiştik ki, babam:

“Haydi, gözüne kartopu isabet eden komşumuzu görmek için dördüncü kata çıkalım.” dedi.

İhtiyarın yattığı oda biraz karanlıktı. Yastıklara dayanarak yatakta oturuyordu. Karısı başucunda duruyor ve odanın bir köşesinde küçük yeğeni oynuyordu. İhtiyarın gözü sarılıydı. Babamı görünce sevindi. Oturduk. Bize iyi olduğunu, gözünün kör olmadığını, birkaç güne kadar büsbütün sağlığa kavuşacağını anlattı. “Bu kötü bir rastlantıydı. O zavallı çocuğun yaşadığı korkuya çok üzülüyorum.” diye ekledi. Sonra, kendisine bakan doktoru gözlediğini söyledi.

Tam bu sırada kapının çalındığını duyan eşi: “İşte, odur!” dedi. Kapı açıldı... Bilin bakalım gelen kimdi? Uzun paltosuna bürünmüş Garoffi... Eşiğin üstünde, başı öne eğik duruyor, içeri girmeye cesaret edemiyordu.

İhtiyar "Kim o?" diye sordu.

Babam: "Size kartopu atan çocuk" diye fısıldadı.

İhtiyar, elini Garoffi'ye uzattı:

"Gel yavrucuğum! Sen, yaralının durumunu öğrenmeye geldin değil mi?" dedi. "Şimdi daha iyiyim. Merak etme, hemen hemen tümüyle iyileştim."

Garoffi, ağlamamak için kendini zor tutuyordu. Şaşkın bir halde yatağa yaklaştı. İhtiyar, çocuğu okşadı; fakat onun sanki dili tutulmuştu, konuşamıyordu.

Yaşlı adam nihayet konuşabildi:

"Geldiğin için teşekkür ederim. Annene ve babana üzülecek birşey olmadığını söyle."

Garoffi, bir türlü söylemeye cesaret edemediği birşey varmış gibi, kımıldamadan duruyordu.

"Ne istiyorsun? Bana söyleyecek birşeyin mi var?"

"Hayır... Ben!.."

"Öyle ise güle güle yavrucuğum. Kalbin rahat olarak gidebilirsin."

Garoffi kapıya yöneldi; fakat kapının yanına gelince durdu. Dikkatle kendisine bakan ihtiyarın yeğeni-ne dönerek, birden paltosunun altından birşey çıkardı ve acele ile çocuğun eline tutuşturdu.

"Bu senin için!" diyerek şimşek gibi savuştu.

Çocuk, paketi amcasına getirdi. Üzerinde "Bunu size armağan ediyorum." yazan paket açıldığında herkes şaşkınlığa uğradı. Bu, zavallı Garoffi'nin o ünlü albümü, posta pulu koleksiyonuydu. Hep sözünü ettiği, o kadar umut bağladığı, kendisine nice yorgunluğa mal olan biricik hazinesini hediye olarak getirmişti. Zavallı çocuk, bağışlanmasını sağlamak için adeta hayatının yarısını vermiş oluyordu.

İrade

28 Aralık, Çarşamba

Eminim ki, sınıf arkadaşlarım arasında Küçük Floransalı'nın yaptıklarını tekrarlama cesareti gösterecek olan ancak Stardi'dir. Bu sabah okulda iki mutlu olay, iki mutlu kişi vardı.

Garoffi sevinçten çılgın bir halde, çünkü albümünü geri verdiler. Hem de üç aydan beri istediği, Guatemala Cumhuriyeti'nin üç pulu eklenmiş olarak. Stardi ise ikincilik ödülünü aldı. Böylece, Derossi'den sonra sınıfın ikincisi oldu. Buna herkes şaşıtı. Ekim ayında, babası onu okula getirerek hepimizin önünde: "Allah size direnme gücü versin! Çünkü benim oğlumun anlama yeteneği oldukça azdır." dediği düşünülürse, bu sonucu kim bekleyebilirdi. O zamandan beri bütün öğrenciler ona: "Odun kafalı!" diyorlardı. Fakat Stardi içinden: "Ya ölürüm, ya başarıya ulaşırım!" diyordu. O, artık gece gündüz, evinde, okulda gezerken, görülmemiş bir dayanma ve katlanma gücü ile durmadan, dişlerini, yumruklarını sıkarak, çevresine bakınmadan çalışmaya koyuldu. Kendisiyle alay edenlere aldırma-yarak, çalışmasını önleyenleri tekmeleyerek, bütün sınıfın kalın kafalı dediği bu çocuk, herkesin önüne geçti.

Matematikten bir kelime anlamaz, yazılı ödevlerini saçmalıklarla doldurur ve en kolay şeyleri aklında tutamazken, şimdi problemler çözüyor, yanlıışsız yazıyor, dersleri en ufak bir hata yapmaksızın ezberliyordu. Zaten bodur görünüşü, omuzları arasına yerleşmiş dört köşe kafası, kısa, kocaman elleri ve sert sesi, onun çelik bir iradesi olduğunu göstermeye yeter. Yırtık gazete parçaları ve tiyatro ilanlarından bile bir şeyler öğrenmeye çabalar, biraz parası birikince, hemen bir kitap alır. Daha şimdiden küçük bir kitaplığı var. Sevinçli bir zamanında evine gittiğimizde kitaplığını bana göstereceğini ağzından kaçırdı. Kimse ile konuşmaz, kimse ile oynamaz, sırasının üzerinde çenesi yumruğuna dayalı olarak daima öğretmeni dinler. Kimbilir zavallı Stardi, ne kadar çalışmak zorunda kalmıştı. Bu sabah, öğretmen keyifsiz ve sabırsız günlerinden birinde olduğu halde, madalyayı ona verirken: "Aferin Stardi! Sabır ile her konuda başarı kazanılabilir. Seni kutlarım!" demekten kendini alamadı.

Stardi, başarısından dolayı asla böbürlenmiş görünmüyordu. Hatta gülmedi bile. Sırasına döndüğünde, çenesini yeniden iki yumruğunun üzerine dayadı ve daha derin bir dikkatle dersi izlemeye başladı.

En hoş olay, okuldan çıktığımızda oldu. İri yüzü ve gür bir sesi olan, kendisi gibi bodur ve dolgunca bir adam olan babası onu beklemeye gelmişti. Oğlunun madalya getireceğini ummadığı için, ona inanmak istemiyordu. İnanması için öğretmenin tanıklık etmesi gerekti. Öğretmenin övücü, yüceltici sözlerine karşılık şimdi kahkaha ile gülüyordu. Oğlunun ensesine hafif bir tokat vurarak:

“Aferin be benim koca kafalım!” diyor ve yüzünde şaşkın bir gülümseme ile ona bakıyordu. Orada bulunanların hepsi gülümsüyorlardı. Yalnız Stardi sakin görünüyordu ve daha şimdiden dudaklarında yarınki dersini mırıldanıyordu.

Öğretmenin Değeri

31 Aralık, Cumartesi

İnanıyorum ki, arkadaşın Stardi, öğretmeninden hiçbir zaman şikâyet etmez. Öfkeli bir ifadeyle: “Öğretmen keyifsiz ve sabırsız günlerinden birindeydi.” diyorsun.

Biraz düşün ki, sen de ne kadar çok sabırsızlanıyorsun. Hem de kime karşı? Anne ve babana karşı ki onları üzme çok büyük suçtur. Öğretmenin sabrı taşıdığında, pekçok kez haklı olabilir. Uzun yıllardan beri çocuklar için yoruluyor. İçlerinde kendisini seven, saygılı davranan birkaç öğrencisi olsa bile, çoğu onun iyi niyetini kötüye kullanan ve çektiği sıkıntıları düşünmeyen değerbilmezlerden başka birşey değildir. Ne yazık ki, siz ona hoşnutluktan çok sıkıntı veriyorsunuz.

Onun yerinde dünyanın en sabırlı biri de olsa, yine kendisini öfkeye kaptırırdı. Bilir misin, öğretmenin hasta olduğu halde kaç derse gelmiş, ayağa kalkamayacak kadar hasta olmadıkça okuldaki görevinin başında bulunmuştur! Acı çekerken sabırsızlık göstermesi olağan değil midir? Hele acı çektiğini bildiğiniz halde, kendisini üzmenizi görmek, baban için ne büyük bir acıdır.

Öğretmene saygı besle ve onu sev oğlum! Çünkü baban da onu seviyor ve ona saygı besliyor. Çünkü, kendisini unutacak olan bu kadar çocuğun mutluluğu için yaşamını harcıyor. Onu sev; çünkü o senin zekânı açıyor ve ruhunu yüceltiyor. İlerde sen büyüdüğün, o ve ben artık dünyada bulunmadığımız zaman, onun anısı benimkinin yanında aklına gelecek ve kuşkusuz otuz yıl sonra bile, onun iyi yüzünün bugün kavrayamadığın kederli ve yorgun anlamı sana üzüntü verecek. Onu sevmediğin, belki kendisini üzdüğün için utanacak ve acı duyacaksın.

Öğretmenini sev! Çünkü o, ülkenin her yanına dağılmış elli bin öğretmenden oluşan, büyük ilköğretim topluluğunun bir parçasıdır. Onlar, seninle, birlikte büyüyen binlerce çocuğun ruhuna ışık tutmaktadırlar. Değerleri iyi anlaşılmamış olan bu fikir yapıcıları, ülkemize bugünkünden daha iyi yeni kuşaklar hazırlamaktadırlar.

Sana iyilik yapanlara, hele bunlar arasında aileden sonra birinci sırada gelen öğretmenine saygı beslemezsene, bana karşı beslediğin sevgiyi yapmacık bulacağım.

Öğretmenini, benim kardeşimmiş gibi sev! Seni okşadığı zaman da, azarladığı zaman da; haklı olduğu, haksız görüldüğü zaman da sev! Neşeli ve sevimli olduğu zaman da sev onu; fakat kederli olduğu zaman daha da fazla sev...

“Öğretmen” adını, her zaman saygılı bir dille söyle. Baba kelimesinden sonra, bir insanın diğer bir insana söyleyebileceği en yüce, en kutsal ve en tatlı isim budur.

Baban

Yardımcı Öğretmen

4 Ocak, Çarşamba

Babamın hakkı var. Öğretmenimizin huysuzluğunun nedeni, hasta olmasıydı. İşte, üç günden beri yerine o tüysüz ve çok genç görünen yardımcı öğretmen geliyor. Fakat bu sabah peşpeşe aksiliklerle karşılaştı.

İlk iki gün, onun yumuşaklığından yararlanan öğrenciler sınıfta çok gürültü ettiler. Yardımcı öğretmenin direnme gücü çoktu ve ceza vermeyerek: “Rica ediyorum, lütfen susun!” demekle yetiniyordu. Ama öğrenciler bu sabah, sınırı aştılar. O kadar gürültü yapıyorlardı ki, artık onun sesi işitilmiyordu. Öğretmen, boşuna rica ediyor ve yalvarıyordu. Müdür, iki kez kapının eşiğinde göründü ve sınıfa baktı. O gider gitmez, gürültü yine bir çarşıda olduğu gibi başlıyordu.

Garrone ve Derossi'nin arkadaşlarına dönerek yaptıklarının ayıp olduğunu, uslu oturmalarını söylemek ister gibi işaret etmeleri boştu. Kimse aldırış etmiyordu. Dirseğini çekmecesine, yumruklarını çenesine dayamış, belki ünlü kitaplığını düşünen Stardi ile posta pulu koleksiyoncusu sivri burunlu Garoffi'den başka rahat oturan yoktu. Diğer öğrenciler bağıyor-

lar, gülüyorlar, kalem uçlarını sıralarına saplayıp oynuyorlar, çorap bağlarından çıkarılmış lastiklerle birbirlerine kağıt parçaları atıyorlardı.

Öğretmen, bazen birisinin kolunu tutarak sallıyor, bir diğerini duvara çevirerek ayağa dikeyiyor, fakat bir türlü başa çıkamıyordu. Artık ne yapacağını şaşırmişti.

“Neden böyle yapıyorsunuz? Bana azar mı işittirmek istiyorsunuz?” diye yakınıyordu. Sonra, masanın üzerine yumruğuyla vuruyor, hırsından ağlamaklı bir sesle: “Susunuz, susunuz, susunuz!” diye bağıyordu. Bu ses insanın yüreğini burkuyor, fakat gürültü durmadan artıyordu.

Franti, ona kağıttan bir ok attı. Kimisi kedi gibi miyavlıyor, kimisi eliyle kendi başına vuruyordu. Her şey öylesine altüsttü ki, anlatılması bile güçtü. Bu sırada kapıcı, birden içeri girdi, öğretmene yöneldi:

“Bay Müdür sizi istiyor.” dedi.

Öğretmen umutsuz bir hareketle kalktı, hızla dışarı çıktı.

Şimdi, gürültü büsbütün artmıştı. Birdenbire Garrone yumruklarını sıkarak yerinden fırladı. Yüzü sapsarıydı ve heyecandan titreyen bir sesle bağıyordu:

“Artık bu gürültüye patırdıya son verin hayvanlar! Öğretmenin iyiliğini alçakça sömürüyorsunuz. Kemiklerinizi kıracak olsaydı, köpekler gibi titreyecektiniz. Siz, alçaklar sürüsünüz. İşte yemin size! Öğretmen geldiğinde gürültü yapanın ya da onunla alay edenin dışarı çıktığımız zaman dişlerini kırarım! Babasının gözünün önünde de olsa, söylediğimi yapacağım!”

Herkes sustu. Ahh! Gözleri alevle dolu Garrone'yi

seyretmek ne kadar hoştu. Tıpkı kükremiş bir aslan yavrusu denebilirdi. Bakışlarıyla, en azılıları hızla süzdü. Hepsi başlarını eğmişti.

Yardımcı öğretmen gözleri kızarmış olarak döndüğünde, artık sınıfta soluk bile işitilmiyordu. Önce şaşıtı, sonra Garrone'yi henüz titrer bir halde görünce anladı. Bir kardeşe söylüyormuş gibi iyilik dolu bir sesle:

"Teşekkür ederim Garrone!" dedi.

Stardi'nin Kütüphanesi

6 Ocak, Cuma

Okulun tam karşısındaki evlerden birinde oturan Stardi'ye gittim. Kütüphanesini görünce gıpta ettim doğrusu.

Stardi zengin olmadığı için çok kitap alamazdı fakat okul kitaplarını ve armağan verilenleri özenle saklar ve eline geçen parayı kitapçıya verirdi. Böylelikle küçük bir kitaplık kurmuş bulunuyordu.

Babası, kitaba ilgisini görünce ona cevizden, küçük, yeşil perdeli bir kitap dolabı almış ve bütün kitaplarını hoşuna giden renklerle ciltletmişti. Perde çekildiğinde, her renkte, arkalarına yıldızlarla adları çok düzgün yazılmış üç sıra kitap görünür; resimlerle süslü öykü, gezi, şiir ve bunun gibi kitaplar... Stardi kitapları renklerine göre dizmeyi çok iyi bilir. Beyaz kırmızının, sarı siyahın, mavi beyazın yanında... Uzaktan bile seçilebilen bu görünüş gözü okşar. Arada sırada bu renklerin karışımını değiştirmekten zevk duyar. Kitaplarının adlarını, bir kütüphaneci gibi, küçük bir deftere yazmıştır. Ciltlerini yoklayarak, tozlarını alarak, yapraklarını karıştırarak kitaplarıyla çok ilgilenir. Yaprakları üfleyerek, kısa ve iri elleriyle onları ne kadar özenerek açtığını bir görmeli; kitapları daha yenidir sanırsınız.

Benim kitaplarım çok kötü durumda. Satın aldığı her yeni kitap, ona bayram günü yaşatır. Kitabı okşar, tozlarını siler, diğerlerinin arasına yerleştirir, sonra her tarafına bakmak üzere tekrar alır ve değerli bir hazine gibi üzerine titreyerek saklar. Tam bir saat, Stardi bana yalnız kitaplarını gösterdi. Okumaktan gözleri ağrıyordu. Babası, bir ara bulunduğumuz odaya geçti, elini birkaç defa oğlunun ensesine vurdu, kaba sesiyle umutlu ve anlamlı konuştu:

“Bu tunç kafa için ne diyorsunuz? İnanıyorum ki, bu koca kafa bir şeyler başaracaktır!” dedi.

Stardi, bu sert baba okşayışı altında, büyük bir av köpeği gibi gözlerini yarı kapıyordu. Bilmem ki onunla artık niçin şaka yapmaktan çekiniyordum? Benden yalnız bir yaş büyük olduğuna inanamıyorum. Kapının eşiğinde, hep somurtkan duran yüzüyle bana; “Allaha ısmarladık!” dediği zaman, büyük bir adama söylüyor muş gibi, az kaldı; “Saygılarımı sunarım!” diyecektim.

Eve dönünce bunu babama anlattım. “Anlayamıyorum, Stardi iyi yetişmiş ve zeki bir çocuk değil!” diyordum. “Hemen hemen aptal denecek bir yüzü var. Böyle olmakla beraber benim üzerimde neden etkisi fazla?”

Babam: “Çünkü, onda karakter var!” diye bana karşılık verdi.

“Stardi’nin yanında geçirdiğim bir saat içinde, elli kelime söylemedi, bana bir oyuncak göstermedi, bir kez olsun gülmedi. Bununla beraber, onunla bulunmak yine hoşuma gidiyordu.” dediğim zaman; babam hemen ekledi:

– “Çünkü ona saygı besliyorsun. Saygı beslemeni sağlayan da onun karakterli oluşudur!” dedi.

Demircinin Oğlu

9 Ocak, Pazartesi

Doğrusu, Precossi'ye de saygım var. Yüzü her zaman üzgün, ürkek tavırlı, mahzun bakışlı bu çocuk, demircinin oğlu Precossi; o kadar utangaçtır ki en ufak bir hata yaptığında hemen "Afedersiniz!" diye söze başlar. Her gün rahatsız olduğu halde, yine yılmadan çalışır. Duyduyduğuma göre, babası her zaman evine sarhoş gelirmiş ve hiç sebebi yokken çocuğun kitaplarını, defterlerini yerlere atar, sonra da dövermiş. Zavallı çocuk, yüzü mor lekelerle dolu, gözleri ağlamaktan kızarmış olduğu halde okula gelir. Fakat babasından dayak yediği, hiçbir zaman kendisine söyletilemez.

Öğretmenimiz bir gün, köşesi yanmış defterini göstererek: "Defterinizin köşesini siz yakmadınız değil mi?" demişti. O titreyen bir sesle: "Afedersiniz! Onu ateşe ben düşürdüm" diye karşılık vermişti.

Hepimiz biliyorduk ki, onu yakan babasıydı. Sarhoş olduğu için, Precossi'nin çalıştığı masaya çarpmış ve lambayı devirerek zavallı çocuğun defterini yakmıştı.

Precossi, bizim oturduğumuz binanın tavan arasında oturur ve kapıcı kadın herşeyi anneme anlatır.

Dilbilgisi kitabı almak için para isteyen Precossi'yi, babasının bağırarak ve tekmeleyerek merdivenlerden aşağıya yuvarladığını, bir gün kız kardeşim Silvia görmüştü.

Precossi'nin babası sürekli içer, hiç çalışmaz. Aile, açlıktan ölecek durumdadır. Zavalılık kaç kere okula aç gelmiş, Garrone'nin verdiği küçük bir dilim ekmeği ve birinci sınıftaki kırmızı tüylü şapka giyen bayan öğretmeninin usulcacık uzattığı elmayı bir kenarda yemiştir.

Precossi, hiçbir zaman kimseye; "Ben açım, babam yiyecek vermiyor!" demez. Babası, bazen okulun önünden geçer. Patlak gözleri, dağınık saçları ve kapkara yüzüyle korkunç bir görüntüsü vardır; dizlerinin üzerinde sallanır bir halde oğlunu almaya gelir. Zavalılı çocuk, sokakta babasını görünce titremeye başlar ama yine de gülerek ona koşar. Babası ise ona hiç aldırmaz. Kimbilir neler düşünür?

Zavalılı Precossi! Yırtılmış defterlerini kendi diker, noksan kitaplarını arkadaşlarından ödünç alarak çalışır. Gömleğinin yırtıklarını toplu iğne ile tutturur. İçinde ayaklarının oynadığı iri ayakkabıları, parça parça olmuş pantolonu ve kolları dirseklerine kadar sıvanmış uzun etekli ceketiyle onun jimnastik yaptığını görmek, insanın yüreğini sızlatır. Öğrenmek için çok okur, çok uğraşır. Eğer evinde rahat çalışabilseydi, birincilerden olurdu.

Precossi bu sabah okula geldiğinde, yanağının üzerinde koca bir tırnak yarası vardı. Arkadaşları hemen etrafını sardılar:

"Bunu mutlaka baban yapmıştır. Artık bu kez saklayamazsın. Onu müdüre söyle de karakola çağırırsınlar!" diyorlardı.

Fakat Precossi kıpkırmızı kesildi. “Hayır, hayır, doğru değil! Babam, beni hiçbir zaman dövmez.” diye haykırırken, sesi titriyordu. Oysa bütün ders süresince gözyaşları sırasının üzerine damlıyor ve birisi kendisine baktığında, üzüntüsünü belli etmemek için gülümsemeye çalışıyordu.

Zavallı Precossi!.. Yarın Derossi, Coretti ve Nelli bizim eve gelecekler. Precossi'ye de gelmesi için söylemek istiyorum. Bizimle beraber kahvaltı eder. Ona kitaplar vereceğim, onu neşelendirmek için evi altüst edeceğim, ceplerini meyvelerle dolduracağım. Bu kadar iyi kalpli ve her güçlüğe dayanan, bu mert çocuğu bir kez de sevinçli ve güleryüzlü görmek istiyorum.

Güzel Bir Ziyafet

12 Ocak, Perşembe

Benim için yılın en güzel perşembelerinden biri... Saat tam dörtte Derossi, Coretti ve küçük kambur Nelli gelmişlerdi. Precossi'ye babası izin vermemişti.

Derossi ile Coretti, sokakta sakat kollu, kırmızı saçlı manav kadının oğlu Crossi'ye rastlamışlardı. Kolunun altında kocaman bir lahana taşıyordu. Onu yüz kuruşa satacak ve parasıyla bir kalem alacaktı. Arkadaşlarım, bunları anlatırken hala gülüyorlardı. Zavallı küçük Crossi, Amerika'da bulunan babası, bugünlerde gelebileceğini yazdığı için çok sevinçliymiş.

Ohh! İyi kalpli arkadaşlarımla geçirdiğim şu güzel iki saat! Derossi ile Coretti sınıfın en neşeli çocuklarıdır. Babam, onları çok sevdi. Kahverengi gömleği ve kedi derisinden şapkasıyla şu Coretti afacanı, ele avuca sığmıyordu. Sabahleyin erkenden yarım araba odun boşaltmıştı. Böyle olduğu halde yine evin her yanına koşuyor, her şeye dikkatle bakıyor ve durmadan konuşuyordu. Tıpkı bir sincap gibi çevikti ve neşe doluydu.

Mutfağa girerek, aşçı kadına kömür ve odunu ka-

a aldığını sordu ve babasının fiyatlarını bildirdi. Hep babasından, onun askerlik anılarından konuşuyor. Coretti'nin bütün davranışlarından bir soyluluk sezilir. Babamın dediğı gibi, oduncu dükkanında doğmuş ve büyümüş olsa bile Coretti'nin kalbinde yüce ve temiz duygular var.

Derossi bizi çok eğlendirdi. Coğrafya dersini bir öğretmen kadar biliyor. Gözlerini kapayarak: "İşte bakınız bütün İtalya'yı görüyorum. İyonya Denizi'ne kadar uzanan Apenin Dağları, şurada burada akan nehirler, beyaz şehirler, körfezler, mavi koylar ve yeşil adalar..." diyordu. Bir tanesini bile unutmayarak, adalarını sanki haritada buluyormuş gibi sıra ile bir soylukta sayıyordu. Sarı, kıvrıkcık saçlı başını dik tutarak, gözleri kapalı, bir heykel gibi duran güzel Derossi'yi izlemek gerçekten bir zevktir. Yarından sonra, Kral Viktor Emmanuel'in ölüm yıldönümü töreninde okuyacağı bir yazıyı, bir saat içinde hemen ezberleyiverdi. Nelli de siyah önlüğünün kenarını eliyle evirip çevirerek, ona sevgi ve saygıyla bakıyor, gönül üzgünlüğünü yansıtan, içinin temizliğini belirten derin anlamlı gözleriyle gülümsüyordu.

Bu ziyaret beni çok sevindirdi. Anısı benliğimde ve kalbimde sönmez kıvılcımlar bırakacaktır.

Küçük Nelli'nin ona kollarını veren iri yapılı bir arkadaşından koltuklanıp götürülmesi çok hoştu. Hem yürüyor, hem de yüksek sesle gülüyorlardı.

Yemek salonuna girdiğimde Rigoletto'yu, o mas-kara kamburu canlandıran tablonun bulunmadığına dikkat ettim. Çocuklar gelmeden önce, Nelli görmesin diye, onu, babam kaldırtmıştı.

Franti Okuldan Kovuldu

21 Ocak, Cumartesi

Aramızda sevimsiz sayılabilecek bir tek kişi vardı: Franti! Bu kötü kalpli çocuktan öğrenirim. Çocuğundan sızlanmak üzere bir baba okula gelince o çok sevinir, biri ağlarsa o güler. Garrone'nin önünde titrediği halde, kendini savunamayan Küçük Duvarcı'yı döver. Sakat kollu Crossi'yi rahatsız eder. Herkesin saygı beslediği Precossi ile eğlenir. Bir çocuğu kurtardığı için koltuk değnekleriyle yürüyen, ikinci sınıftaki Robetti'ye varıncaya kadar herkesle alay eder. Hep zayıf olanları kışkırtır, iş kavgaya varınca, vahşileşir ve düşmanını elinden geldiği kadar sert vuruşlarla sindirmeye çalışır.

Saçlarının gizlediği dar alnında ve korkunç gözlerinde, insana tiksinti veren birşeyler var. Franti hiçbir şeyden çekinmez. Öğretmeni küçümser. Becerebileceğini umarsa çalar, sonra da inanılmaz bir yüzüzlükle inkar eder. Hemen, daima biriyle kavgası vardır.

Yanıdakilere batırmak için sınıfa büyük iğneler getirir. Kendi ceketinin düğmelerini kopardığı gibi, başkalarınınkini de koparmaktan zevk duyar.

Kitapları, ders ve cep defterleri mürekkep lekele-riyle dolu, pis ve yırtıktır. Cetveli çatlak, kalemleri diş-lenmiş, tırnakları kemirilmiş bir haldedir, elbisesi ise dövüşlerden kalan yırtıklarla doludur.

Annesinin, üzüntüsünden hasta olduğunu, babası-nın ise onu üç defa evden koyduğunu söylüyorlar. An-nesi arada bir, oğlunun durumunu öğrenmek için okula gelir ve daima ağlayarak döner.

Franti, bütün ders arkadaşlarından, okuldan ve öğretmenden tiksindir. Öğretmen, fena davranışlarını bazen görmemezlikten gelir. O ise işi daha da azıtır. Bay Perboni onu tatlılıkla yönetmeyi denediği zaman, Franti alay eder. Sert bir dille çıkıştığı zaman ise, yü-zünü elleriyle kapayarak ağlar gibi yapar; oysa ki utanmadan sırtır.

Üç gün için okuldan kovulmuş, fakat okula daha çok ve saygı tanımayan biri olarak dönmüştü. Bir gün Derossi ona: "Yeter artık!" demişti. "Öğretmeni çok üzüyorsun!" Franti karşılık olarak, elindeki çivi-yi karnı-na batıracağını söyleyerek, onu korkutmak istedi. Ni-hayet, bu sabah uyuz bir köpek gibi okuldan kovuldu.

Öğretmen, Garrone'ye üzerinde çalışmak üzere bir öykü ödevi verdiği sırada, Franti yere bir kestane fişe-ği attı. Büyük bir gürültü ile patlayan fişek, sınıfı bir anda savaş alanına çevirdi. Bütün öğrenciler yerlerin-den sıçradılar. Öğretmen: "Çık dışarı Franti!" diye ba-ğırarak yerinden kalktı.

Franti, gülererek: "Ben yapmadım!" dese de, öğret-men "Derhal dışarı çık!" diye yineledi. Bu kez Franti: "Hayır, dışarı çıkmam. Yerimden bile kıyıdamam!" diye karşılık vermez mi!.. İşte bu bardağı taşıran son damla oldu.

Bu kaba karşılık üzerine öğretmen soğukkanlılığını yitirerek Franti'nin üzerine atıldı ve kolundan tutup çekti. O bağırarak tepiniyor ve dişlerini gıcırdatıyordu. Öğretmen, onu sürükleyerek zorla dışarı çıkardı, müdürün yanına götürdü. Biraz sonra sınıfa yalnız döndü ve öfkeyle soluyarak masasına geçti. Başları ellerinin arasındaydı. Onun bu yorgun ve üzgün halini görmek hepimizi duygulandırmıştı.

İçini çekerek: "Otuz yıllık bir öğretmenlik yaşamından sonra..." dedi. Herkes soluğunu tutmuştu. Öğretmenin elleri kızgınlıktan titriyor ve alnının ortasındaki kırışık, bir yara gibi derinleşiyordu. Zavallı öğretmen! Herkes acımış, üzölmüştü. Derossi ayağa kalktı:

"Üzölmeyin öğretmenim" dedi. "Hepimiz sizi çok seviyoruz."

Bu sözler üzerine öğretmen rahatlamış göröndü ve "Dersimize yeniden başlayalım çocuklarım..." diye tekrar söze başladı.

Kıskançlık

25 Aralık, Çarşamba

Ödevlerini hazırlamakta en başarılı olan yine Derossi seçilmişti. Halbuki Votini birinciliği alacağına çok güveniyordu. Biraz kendini beğenmiş ve süsüne düşkün olsa bile Votini'yi severim. Fakat, artık sıra komşum olduğu zamandan beri hoşuma gitmiyor. Çünkü Derossi'yi çok kıskanıyor. Onunla yarışmak istiyor ve çok çalışıyor. Ama Derossi her konuda Votini'ye karşı üstündür.

Carlo Nobis de Derossi'yi kıskanır. Fakat kendini beğenmişliğinden dolayı kıskançlığının anlaşılmasına fırsat vermez. Votini ise kendine kötülük eder. Derossi'den daha düşük not aldığı zaman sızlanır ve öğretmenin haksızlık yaptığını iddia eder. Derossi her zamanki gibi sorulara çabuk ve doğru karşılık verdiği gibi, Votini başını eğer ve onu iğitmeyormuş gibi görünür. Gülmeye çalışır, fakat gülüşleri yapmacıktır. Bu halini herkes bildiğinden, öğretmen Derossi'yi övdüğü zaman, Votini'nin kızgın yüzünü görmek için başlar, ona döner ve Küçük Duvarcı ona bakıp tavşan gibi burnunu oynatır.

Bu sabah, öğretmen sınıfa girdi, sınavın sonucunu bildirdi:

“Çocuklar, birinciliği 10 numara alan Derossi kazandı.”

Votini birden boğazı yırtılacakmış gibi öksürmeye başladı. Öğretmen ona baktı; onun derdini anlamıştı.

“Çocuklar” dedi; “Kıskançlık yılanının kalbinize girmesine izin vermeyiniz. Bu öyle zehirli bir yılandır ki, zihninizi kemirir ve kalbinizi karartır.”

Derossi'den başka bütün öğrenciler, Votini'ye baktılar. Votini cevap vermek istediye de yapamadı; yüzü bembeyaz oldu, bir taş gibi donup kaldı.

Sonra Bay Perboni derse başladığında, Votini bir kağıt üzerine büyük harflerle şunları yazmaya başladı:

“Ben kayırma ve haksızlık sayesinde birincilik kazananları kıskanmam.”

Votini bu notu Derossi'ye göndermek için yazmıştı. Bu sırada, Derossi'nin komşularının kulaktan kulağa fısıldaştıklarını gördüm. Sonra içlerinden birinin çakısı ile kâğıttan bir madalya kestiğini ve üzerine siyah bir yılan resmi yaptığını farkettim. Votini de bunu görmüştü. Öğretmen bir an için dışarı çıktığında, Derossi'nin komşuları, kıskanç çocuğa bu kağıt madalyayı törenle vermek için yerlerinden kalktılar. Bütün sınıf bu töreni görmeye hazırlanıyordu; Votini ise bütün vücudu ile titriyordu.

Bu sırada Derossi: “Onu bana verin!” diye bağırdı. Çocuklar, bu isteği uygun buldular:

“Daha iyi ya! Bu ödülü kendisine sen sunmalısınız!” dediler.

Derossi, kâğıttan madalyayı aldı, parça parça etti. Bu sırada öğretmen sınıfa girdi ve tekrar derse başla-

dı. Gözlerimi Votini'den ayırmıyordum; şaşkınlıktan kıpkırmızı olmuştu. Yazdığı kağıdı yavaşçacık aldı ve dalgın bir halde yuvarlayarak ağzına koydu. Birkaç defa çiğnedikten sonra da sıranın altına tükürdü.

Sınıftan çıktığımızda, Derossi'nin önünden geçerken heyecanlanan Votini, kurutma kağıdını yere düşürmüştü. Derossi, eğilip kâğıdı yerden aldı ve nazikçe Votini'ye uzattı. Votini kâğıdı alıp çantasına yerleştirirken, Derossi'nin yüzüne bile bakmaya cesaret edemedi.

Franti'nin Annesi

28, Cumartesi

Votini'yi yola getirmek kimsenin harcı değil, sanırım imkansız birşey bu. Dün sabah Müdür Bey, dersinde, Derossi'ye okuma kitabındaki: *"Her ne-reye baksam ey Allah'ım; hep seni görürüm."* dizesini ezbere bilip bilmediğini sordu. Derossi: "Bil-mem!" diye yanıt verince, Votini hemen atıldı fakat söylemesine zaman kalmadı. Çünkü tam bu sırada, üstü başı karla kaplı ve ak saçları darma-dağınık bir halde Franti'nin annesi aniden sınıfa girdi. Sekiz günlük bir süre içinde okuldan kovulan oğlunu önüne katmış itiyordu. Acıklı bir durum karşısındaydık. Kadıncağız diz çökerek müdürün elle-rini tutuyordu ve yalvarıyordu:

"Lütfen müdür bey!" diyordu. "Oğlumu yeniden okula almakla yapacağınız iyiliği benden esirgemeyiniz. Üç gündür onu evde saklıyorum. Babası, olanlar-dan haber alırsa onu gerçekten öldürür. Bana acıyınız. Artık ne yapacağımı bilemiyorum. Size yalvarırım..."

Müdür, onu dışarı çıkarmak istiyordu, fakat o ağlayarak ve yalvararak direniyordu:

"Ahh! Eğer bu çocuğun bana verdiği üzüntüleri bil-

seydiniz, acırdınız. Benden iyiliğinizi esirgemeyiniz. Umarım ki değişecektir. Benim günlerim artık sayılı bay müdür, bir yarı ölüyüm, hiç olmazsa büsbütün ölmeden önce, oğlumun değiştiğini görsem.”

Kadıncağz hıçkırıklarını tutamadı:

“Çünkü bu benim çocuğumdur. Onu seviyor ve umutsuzluktan ölüyorum. Onu okula tekrar alınız bay müdür!.. Yaşamı kara yazgılı bir anneye acıyınız ve bir aile yıkımını önleyiniz...”

Zavallı kadıncağz hıçkırarak ellerini yüzüne kapamıştı. Franti başını eğmiş, duygusuz duruyordu. Müdür, ona baktı ve bir süre düşündükten sonra:

“Franti haydi yerine git!” dedi.

Zavallı anne, artık rahatlamış ve müdüre teşekkürler yağdırmaya başlamıştı. Kapıya doğru giderken gözlerini silerek şu sözleri söylüyordu:

“Oğlum, artık uslu dur! Çocuklar, siz de biraz katlanmasını biliniz. Teşekkür ederim bay müdür, büyük bir iyilik yaptınız. Teşekkür ederim bay öğretmen! Zavallı bir anneyi hoş görünüz, özrümü bağışlayınız!”

Kapının eşiğinden, oğluna yalvaran bir bakış fırlattı, sonra sararmış ve bitkin bir halde gitti. Merdivenin altından öksürük seslerini işitiyorduk.

Müdür, gözlerini Franti'ye dikerek ve bir süre ayırmayarak baktı; sonra derin bir sessizlik içinde, hepimizi sarsan şu sözleri, dokunaklı bir sesle söyledi:

“Franti, anneni öldürüyorsun! Bir daha arkadaşlarınla ve herkesle iyi geçin.”

Hepimiz, Franti'ye doğru döndük. O alçak ise sırtıyordu...

Haklı Bir Ödül

4 Şubat, Cumartesi

Bu sabah, başarılı öğrencilere ödülleri vermek üzere sınıfımıza müfettiş geldi. Siyah elbise giymiş sakallı biriydi. Çıkış saatinden biraz önce müdür ile birlikte sınıfa giren müfettiş, öğretmenimizin yerine oturdu. Birkaç çocuğa sorular sordu ve birincilik madalyasını Derossi'ye verdi. İkinci madalyayı vermeden önce kendisiyle fısıldayarak konuşan müdürü ve öğretmeni dinledi. Herkes merak içindeydi. Acaba ikincilik madalyasını kim alacak? Müfettiş biraz sonra yüksek sesle açıkladı:

“İkinciliği bu hafta Pietro Precossi kazandı. Çünkü evinde, okulda çalışıyor; derslerini iyi biliyor, güzel yazı yazıyor ve okuldaki davranışı çok iyi.” dedi.

Bütün öğrenciler bu sonuçtan memnundular. Precossi'ye döndüler. Precossi kalktı, o kadar utanıyordu ki, ne yapacağını bilemiyordu.

Müfettiş: “Yanıma gelir misin?” dedi. Precossi sırasından sıçrayarak, öğretmenin masasının yanına gidip durdu. Genel müfettiş, balmumu rengindeki bu küçük yüze, rengi solmuş, üzerine uymayan torba gi-

bi elbiseler içindeki küçük vücuda ve sıkıntılarla dolu bir yaşamı yansıtan bu üzgün ve iyi gözlere dikkatle baktı. Madalyasını göğsüne ilişti ve şefkat dolu bir sesle:

“Bu madalyayı hakeden senden daha değerli biri düşünülemez Precossi!” dedi. “Hem yalnız zekan ve derslerdeki başarın için değil; iyi kalpli, cesaretli, dürüst ve yardımsever bir çocuk olduğun için sana yaraşır.”

Sonra bizlere dönerek: “Bütün bunların, ona bu hakkı kazandırdığında yanılmıyorum değil mi?” diye ekledi.

Hepimiz bir ağızdan: “Evet, evet” diye karşılık verdik. Precossi, boğazında düğümlenen bir şeyi yutmak istermiş gibi bir hareketle başını bize çevirdi ve hepimizi sevgi dolu bakışlarıyla okşadı. Müfettiş, yumuşak ve tatlı bir sesle:

“Haydi, yerine git, iyi kalpli çocuk! Allah seni korusun!” dedi.

Artık çıkış zamanı gelmişti. Bizim sınıf, diğerlerinden önce çıktı. Kapının eşiğine gelmiştik ki, orada Precossi'nin babasını gördük. Demirci, her zamanki gibi yine sapsarıydı. Saçları gözlerine kadar düşmüş, kasketini ters giymişti. Her zamanki gibi asık suratlıydı ve dizlerinin üzerinde güçlkle duruyor gibiydi. Öğretmen, onu görmüş ve müfettişin kulağına bir şeyler söylemişti. Müfettiş, Precossi'yi hemen bularak elinden tuttu, babasına götürdü. Çocuk titriyordu. Öğretmen ve müdür de onlara yanaştılar. Bu arada, çocuklar çevrelerinde toplanıyorlardı.

Müfettiş, çilingire babacan bir sesle:

“Siz, bu çocuğun babasıysanız değil mi?” diye sor-

du. Ve karşılık beklemeden, "Sizinle beraber seviyorum. Bakınız elli dört çocuğun içinde, ikincilik ödülünü o aldı. Kompozisyondan, matematikten ve bütün derslerden buna hak kazandı. Oğlunuz çok zeki ve çalışkan bir çocuktur, parlak bir geleceğe koşan bu mert çocuk, herkesin sevgi ve saygısına hak kazanmıştır. Bana inanınız; onunla övünebilirsiniz" sözlerini ekledi.

Müfettişin bu sözlerini demirci ağzı açık dinlemişti. Önce dikkatle müfettişe, sonra öğretmene ve gözleri yerde, titreyen oğluna baktı. Zavallı küçüğe çektiği o kadar acıyı ilk kez anlıyor ve oğlunun her güçlüğe göğüs geren kahramanca direnişiyle, iyiliğinin derecesini şimdi ölçebiliyordu. Birden, yüzünde şaşkınlıkla karışık bir övünme duygusu, sonra kuvvetli bir acı ve sonunda içten gelen üzüntülü bir şefkat okundu.

Babası, birden oğlunu göğsüne çekerek kalbinin üzerinde sıktı. Hepimiz, onların önünden geçtik. Ben Precossi'yi, Garrone ve Crossi ile birlikte perşembe günü bize çağırdım. Diğer arkadaşlar onu selamlıyorlardı. Kimi, geçerken onu okşuyor, kimisi de madalyasına dokunuyordu. Herkes birşey söylüyordu.

Babası, hıçkırarak oğlunun başını göğsünün üzerine bastırılmış, şaşkın bir halde bize bakıyordu.

İyi Bir Karar

5 Şubat, Pazar

Precossi'nin madalya alması, zihnimi alt üst etti. Ben daha bir tane bile kazanamadım. Epeyce zamandan beri çalışmıyorum. Kendimden memnun değilim. Öğretmenim, babam ve annem de hoşnut değiller. Eğlenirken bile, çok çalıştığım zamanlarda duyduğum zevki şimdi duymuyorum. O zamanlar, ödevlerimi yaptıktan sonra, sanki bir aydır oynamamış gibi istekle oyuna koşardım. Şimdi, hatta yemek sofrasına bile eski gönül rahatlığıyla oturamıyorum. Ruhumun üstünde sanki bir karaltı var. İçimden gelen bir ses: "Bu böyle sürüp gitmemeli!" diyor.

Akşam üstü işçi yığınları içinde işten dönen çocukları görüyorum. Onlar adamakıllı yorulmuşlardır, ama hepsi de sevinçlidir. Evlerine bir an önce varmak için geniş adımlarla yürürler. Kömürden kararmış veya kireçten beyazlamış ellerini sallayarak, yüksek sesle konuşur ve gülerler. Sanıyorum hepsi gündoğumundan geç vakitlere kadar çalışmışlardır. Bütün gün damların üzerinde, makinelerin arasında, ocakların karşısında, su içinde veya yeraltında, bir parça ek-

mekten başka bir şey yemeksizin çalışanların içinde, benim yaşımda çocuklar da var. Kendimi onlarla kıyasladığımda, doğrusu utanç duyuyorum. Hiçbir işim olmadığı halde, günde ancak bir saat ders çalışabiliyorum.

Kendimden memnun değilim. İyi biliyorum ki, babam da memnun değil. Bana karşı somurtkan duruyor. Durumu bana söylemek istiyor, bunun için üzülüyor, ama biraz daha beklemeyi uygun buluyor. O kadar çok çalışan zavallı babacığım! Herşey senin çalışmandan geliyor. Evde her gördüğüm, her yediğim, her giydiğim şey, beni eğlendiren ve aydınlatan her şey; senin çalışmanın ürünüdür. Sen, o kadar üzülüyor, yoruluyor, çeşitli sıkıntılar içinde bulunuyorsun da, ben tembellik ediyorum. Off, off! Hayır, bu hiç doğru değil ve beni de çok üzüyor!

Bugünden itibaren, tıpkı Stardi gibi kalbimin ve irademin bütün gücü ile çalışmak istiyorum. Akşam uykusunu yenmek, sabahleyin erkenden uyanmak ve tembelliği merhamet duymadan yenmek, bu mücadeleden galip çıkmak istiyorum.

Evet!.. Bu yararsız ve uyuşuk yaşamaya artık ke-sin olarak son vermek istiyorum. Tembellik, kendi kişiliğimi kendi gözümde düşünürüyor, annemi ve babamı üzüyor.

Haydi!.. Artık bütün vücut ve ruh gücümle çalışmaya!

Haydi! Bana sevinçli dinlenmeler, güzel eğlenceler, hatta yemek için bile iştah sağlayacak ve öğretmenimden tatlı gülümsemeler ve babamdan öpücükler getirecek olan çalışmaya. Haydi!..

Kırmalı Küçük Tren

10 Şubat, Cuma

Precossi, Garrone ile birlikte dün bize geldi. Onları büyük bir ilgi ile karşıladık. Garrone ilk kez geliyordu. Çünkü o biraz çekingendir; bu yaşta üçüncü sınıfta bulunduğunun bilinmesini istemez. Kapının zilini çaldıkları zaman, hepimiz karşılamaya gitmiştik. Altı yıllık bir ayrılıktan sonra babası Amerika'dan dönen Crossi gelmemiştir. Annem, Precossi'yi öptü.

Babam: "İşte iyi kalpli bir çocuk!" diyerek, Garrone'yi tanıttı. Garrone tıraş edilmiş koca kafasını eğerek, gizlice bana bakıyor ve gülümsüyordu.

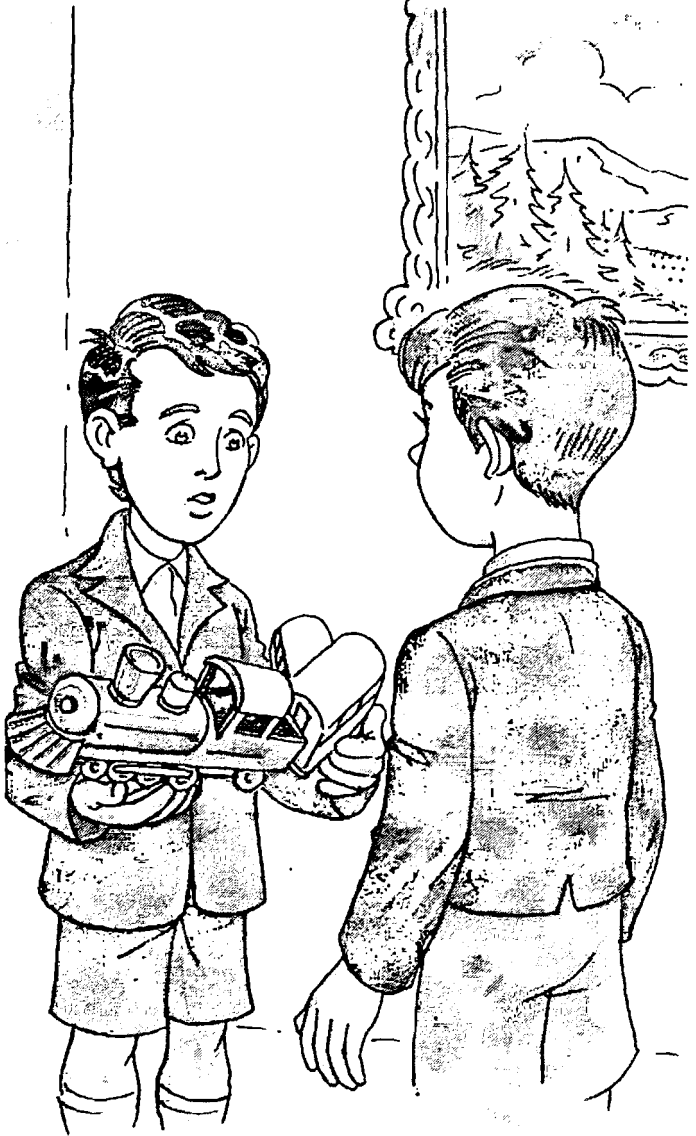
Precossi, madalyasını takmıştı, mutluluk içindeydi. Babası çalışmaya başlamış, beş gündür içmiyor ve daima atölyesinde oğlunu yanında bulundurmak istiyordu. Neredeyse başka bir insan haline girmişti. Oynamaya başladık. Ben bütün oyuncaklarımı ortaya döktüm. Lokomotifini kırmalı olduğu için kendi kendine yürüyen trenim Precossi'yi büyülemişti. Böyle bir oyuncak hiç görmemiştir. Kırmızı sarılı küçük vagonlara, gözleriyle yiyecek gibi bakıyordu. Makineyi kurma-

si için ona küçük anahtarı verdim. Oynamak için diz çöktü ve başını bir daha kaldırmadı. Onu, hiçbir zaman bu kadar sevinçli görmemiştim. Trenin yürüyüşünü engellemek için bizi eliyle yana çektikçe, "Afedersiniz, afedersiniz!" diyor ve sonra küçük vagonları sanki camdan yapılmış ve nefesleriyle solabilirmiş gibi, binbir özentiyile tutuyor, altına üstüne bakıp siliyor ve için için gülüyordu. Hepimiz ayağa kalkmış Precossi'ye bakıyorduk; ince boynu, her gün kanla kaplanmış gördüğüm kulakları, uzun ceketinin yukarı kıvrılmış yenlerinden sarkan incecik kollarıyla Precossi'ye... Bu kollar, kimbilir kaç kez acıma bilmeyen vuruşlardan korunmak için kalkmıştı.

Ahh! Bu anda bütün oyuncaklarımı, bütün kitaplarımı Precossi'ye vermek isterdim. Ağzımdaki ekmeğin son lokmasını koparıp ona vermeye, onu giydirmek için çırılçıplak kalmaya hazırdım. Ayağa kalkıp ellerini öpmek için kendimi tutuyordum. Hiç değilse küçük trenimi ona armağan etmek istiyor, fakat önceden babamın izin vermesi gerektiğini düşünüyordum. Tam bu sırada elime küçük bir kağıdın tutuşturulduğunu hissettim. Babam, kurşun kalemiyle: "*Senin tren Precossi'nin çok hoşuna gitti. Onun oyuncuğu yoktur belki de. Kalbin sana birşey söylemiyor mu?*" sözcüklerini yazmıştı.

Hemen, lokomotifle vagonları iki elimle tutarak, Precossi'ye uzattım: "Al, bunlar senin olsun!" dedim. Anlamamış gibi yüzüme baktı. "Bunlar senin! Sana hediye ediyorum." diye tekrar ettim.

Precossi, şaşkın şaşkın babama, anneme baktı. Sonra bana dönüp; "Fakat, niçin?" diye sordu. Ba-

bam atılarak: “Enrico, onu sana veriyor.” dedi. “Çünkü sen, en sevgili arkadaşısın; kazandığın madalyayı kutlamak için sana bunu hediye ediyor.”

Precossi, utanarak sordu:

“Fakat... Götürebilir miyim?.. Bizim eve...”

“Tabii... Götürebilirsin!”

Çocukcağız, kapının eşiğinde durdu. Çıkıp gitmeye cesaret edemiyordu. Çok mutluydu. Gülümseyen titrek dudakları ile, kendisini hoş görmemizi rica ediyor gibiydi.

Garrone, treni mendiline sarmak için ona yardım ediyordu. Eğildiğinde, annemin cebine doldurduğu kuru çöreği, dişleri arasında çatırdatıyordu.

Precossi, bana: “Bir gün babamın atölyesine gelersen” diyordu; “Ben de sana birçok çivi veririm...”

Annem, Garrone'nin ceketinin iliğine, annesine götürmesi için, bir küçük çiçek demeti koydu: Garrone, başını kaldırmaksızın kaba sesiyle: “Teşekkür ederim!” dedi. Gözlerinde, iyi ve temiz kalbinin yansımaları görülüyordu.

Kibir

11 Şubat, Cumartesi

Yanından Precossi sürünerek geçtiği zaman, Carlo Nobis kolunu büyük bir özenle siler. Bu çocuk, tam bir kendini beğenmişlik örneğidir. Çünkü babası çok zengin bir adam. Halbuki Derossi'nin babası da çok zengindir.

Carlo Nobis, yanındakilerin kendisini kirletmesinden korktuğu için, sırada tek başına oturmak isterdi. O, bize her zaman yüksekten bakar ve dudaklarında daima alaycı bir gülümseme vardır. İkişerli sıra halinde çıkarken, yanlışıklıkla ayağına dokunmayagörün! Önemsiz birşey için, hemen aşağılayıcı, kötü bir söz fırlatır ya da babasını okula getireceğini söyleyerek gözdağı vermek ister. Oysa kömürçünün oğluna: "Dilenci!" dediği gün, babası ona iyi bir ders vermişti.

Ben, ondan daha sevimsiz bir öğrenciye rastlamadım. Hiç kimse onunla konuşmaz ve giderken "Hoşçakal!" demez. Dersini bilmediği zaman, hiç kimse ona yardımcı olmaz. Kendisine gelince; kimseyi çekemez. Sınıfın birincisi olduğu için Derossi'yi, herkes tarafından sevildiği için de Garrone'yi küçümser görünür. Derossi, ona hiç önem vermez. Garrone

ise, “Nobis seni çekiştiriyor!” dedikleri zaman: “Bu çocuğun öyle aptalca bir kendini beğenmişliği var ki, uğraşmaya bile değmez.” karşılığını verir.

Bir gün, Coretti'nin kedi derisinden şapkasıyla alay ederken, Coretti ona: “Kibarlığı git de Derossi'den öğren!” demişti.

Dün Nobis, öğretmene, Kalibralı'nın ayağıyla dizine dokunduğundan sızlanıyordu. Öğretmen, Kalibralı'ya sordu:

“Bilerek mi yaptınız?”

O da, içli bir sesle: “Hayır öğretmenim!” diye karşılık verdi.

Öğretmen: “Nobis!” dedi. “Siz çok kuruntulusunuz.” Nobis, küçümsercesine: “Babama söyleyeceğim.” yanıtını verdi.

“Babanız da sizi haksız çıkaracaktır. Başka defalar da böyle olmuştu. Hem, burada benden başka durumu değerlendirecek ve ceza verecek kimse yoktur.” Sonra sözlerine devam etti: “Haydi Nobis! Arkadaşlarınıza karşı biraz iyi ve saygılı olunuz. Görüyorsunuz ki burada işçi çocukları ile kibar, zengin ve fakir çocukları var. Hepsi de kardeşmişler gibi sevişiyorlar. Niçin siz de ötekiler gibi yapmıyorsunuz? Herkes tarafından sevilme için, büyük esirgemezlik gösterilerine gerek yok ki... Haydi bakalım, bana pekiyi demeyecek misiniz?” diye ekledi.

Her zamanki küçümseyici gülümseyişle dinleyen Nobis, soğuk bir şekilde: “Hayır efendim!” dedi.

Öğretmen: “Oturunuz öyle ise!” dedi. “Size acırım! Kalpsiz bir çocuksunuz.”

Artık olay kapanmış sanılıyordu; fakat birinci sıra-

da oturan küçük duvarcı, son sıradaki Nobis'e dönerek öyle tuhaf bir "tavşan burnu" yaptı ki, bütün sınıf kahkahadan kırıldı.

Öğretmen onu azarladı ama, kendisi de gülmek istediğini gizlemek için, ağzını eliyle kapamak zorunda kaldı.

Nobis de gülmeye başlamıştı. Fakat, kimsenin gözünden kaçmayan yapmacık bir gülüşle...

İş Kazası

13 Şubat, Pazartesi

Nobis ile Franti, huyu-suyu birbirine uygun mükemmel ikilidirler. İkisi de çok soğukkanlı, hatta duygusuzdur. Hiçbir olay karşısında üzüntü duymazlar. Bugün okulun kapısı önünde gördüğümüz insanı ürperten olay karşısında ikisi de kayıtsız kaldılar. Babamla beraber, ikinci sınıftan birkaç yaramazın daha iyi kaymak için palto ve kasketleriyle buzların üzerindeki karları temizlemelerini seyrediyorduk. Bir aralık, sokağın ucunda acele ile ilerleyen bir kalabalık görüldü. Hafif sesle aralarında konuşan bu insanların yüzünde korku ve acı okunuyordu. Kalabalığın ortasında üç tane belediye memuru, bunların arkasında da bir hasta sedyesi taşıyan iki adam vardı.

Öğrenciler her taraftan koşular. Topluluk bize doğru ilerliyordu. Sedyenin üzerinde uzanmış bir adam vardı. Yüzü bir ölüyü andıracak kadar solgundu, başı omzuna sarkmıştı, dağınık saçları kanlıydı. Ağzından ve kulaklarından kan geliyordu. Sedyenin yanında, kolunda bir çocuk taşıyan bir kadın yürüyor, tıpkı bir deli gibi bağıırıyordu:

“Ah öldü! Ah öldü! Öldüüü!”

Koltuğunun altında okul çantası taşıyan bir çocuk hıçkırarak kadının arkasında yürüyordu.

Babam: “Ne oldu?” diye sordu.

Olayı gören biri, bunun, bir binada çalışırken dördüncü kattan düşen bir duvarcı olduğunu anlattı. Sedyeyi taşıyanlar bir an durdular. İçimizden birçokları, korkudan gözlerini çeviriyorlardı. Bu sırada dirseğime birinin dirseğine çarptığını hissettim. Bu, küçük duvarcıydı. Solgun bir halde tepeden tırnağa kadar titriyordu. Öyle sanıyorum ki babasını düşünüyordu; bende babamı düşünüyordum.

Okulda bulunduğum zaman kendimi mutlu sayarım; çünkü, babamın evde masasının başında, her tehlikeden uzak olarak çalışmakta olduğunu bilirim. Arkadaşlarımda içinde birçoğu, babalarının çok yüksek bir köprü üzerinde veya bir makine tekerleğine yakın çalıştığını, bir kımıldanışın veya yanlış bir adımın onların yaşamına mal olabileceğini düşünürler. Onlar, babaları savaşa giden asker çocuklarına benzerler.

Küçük duvarcı bakıyor, bakıyor ve gittikçe daha çok ordu. Babam bunu hemen sezdi:

“Haydi git evine oğlum!” dedi. “Babanı sağ ve esen bulmaya git!”

Küçük duvarcı, her adımında arkasına bakarak gitti. Kalabalık yürümeye başladı. Kadıncağız, yürekleri parçalayan bir sesle bağırıyordu:

“Öldü! Öldü! Öldü!”

Her taraftan ona: “Hayır, hayır ölmedi!” diyorlardı, ama o bunları dinlemiyor ve saçlarını yoluyordu.

Tam bu aralıkta kızgın bir sesin: “Gülüyorsun ha!” dediği işitildi. Arkamı döndüğüm zaman, siyah sakallı bir adamın hâlâ sırttan Franti'ye baktığını gördüm. Kızgın sesle, bir vuruşta Franti'nin şapkasını yere atarak şöyle dedi:

“Çalışırken yaralanan birisi geçtiği zaman, hiç olmazsa saygıyla şapkanı çıkar; kötü kalpli çocuk.”

Yaralıyı biraz önce geçirmişlerdi. Şimdi, sokağın ortasında yalnız uzun bir kan şeridi görülüyordu.

Demirci Dükkanı

18 Şubat, Cumartesi

Precossi, dün akşam bana uğradı; babasının dükkanını ziyaret için söz verdiğimi anımsattı. Bu sabah evden çıktığımız zaman, babam beni oraya kadar götürdü. Dükkanına yaklaştığımızda, Garoffi'nin, koltuğuna bir paket sıkıştırarak oradan telaşla çıktığını gördük. Herhalde demir talaşı almaya gitmişti. Kapının önüne geldiğimizde, Precossi'yi bir tuğla yığınının üzerine oturmuş, dizinin üzerindeki kitabı dikkatle okurken bulduk. Hemen kalktı ve bizi duvarları kerpetenler, çekiçler ve her çeşit hırdavatla donanmış, kömür tozlarıyla dolu büyük bir avluya götürdü. Bir köşede küçük bir çocuk tarafından çekilen körüğün havasıyla gittikçe canlanan ocağın ateşi görünüyordu. Precossi'nin babası, örsün başındaydı; bir işçi çocuk, kızgın ateşte bir demir çubuk tutuyordu. Bizi görür görmez başlığını çıkararak: "Ah! İşte oğluma şimendifer veren iyi çocuk! Bizim çalışmamızı görmek için geldiniz değil mi?" dedi. "Şimdi gösteririm."

Bunları söylerken gülümsüyordu. Artık eski korkunç yüzü, sinsi bakışları yoktu. Çırak, bir ucu ateşte kızarmış, uzun demir çubuğu getirdi. Demirci de bunu alıp örse dayadı. Bir balkon parmaklığının parçalarından birini yapıyorlardı. Büyük bir çekiç aldı; kırmızı ucu, bir öteye bir beriye, arada bir de örsün köşesine veya ortasına iterek çeşitli biçimde çevirip, vurmaya başladı. Onu izlemek çok hoştu. Çekicin kısa ve hızlı vuruşları altında demir eğilip bükülüyor, sanki el ile düzeltiliyormuş gibi, bir çiçek yaprağının düzenli şeklini alıyordu. Bu sırada, Precossi, bize bir çeşit övünme duygusuyla bakıyordu. Bize, "Bakınız babam nasıl çalışıyor" der gibiydi.

Şimdi işlenmiş, şekillenmiş demir çubuğu önüme koyarak: "Görüyor musunuz küçük bay, demircilik nasıl yapılıyormuş?" dedi. Sonra, işlenmiş demiri bir yana bıraktı, ateşe diğer bir çubuk koydu.

Babam: "Gerçekten çok iyi!" dedi. "Demek ki işler yolunda, öyle mi? Çalışma isteğine tekrar kavuştunuz."

Demirci, terlerle ıslanmış alınını sildi ve biraz da kızarak: "Evet!" dedi. "İrademi ele aldım. İrademi kazanmama kim neden oldu biliyor musunuz?"

Babam, anlamamış gibi göründü. Demirci, parmağı ile oğlunu gösterdi:

"İşte bu mert çocuk! Bu mert çocuk ki, babası tembelik içinde yuvarlanır ve kendisine köpek kadar bile değer vermezken, çalışıyor ve babasına onur veriyordu. O madalyayı gördüğüm zaman..."

Demirci çocuğuna doğru döndü:

"Ah yavrucuğum! Gel sana doya doya bakabileyim."

Çocuk, hemen koştu. Demirci, koltuklarından tutarak onu örsün üzerine kaldırdı:

“Bu hayvan babanın alnını temizle yavrum!” dedi.

Precossi, kendisi de babası gibi simsiyah olana kadar, onun alnını öpücükleriyle donattı. Babası:

“Bak, şimdi iyi oldu!...” diyerek oğlunu yere bıraktı.

Babam duygulanmıştı: “Çok iyi, gerçekten çok güzel Precossi!” diye bağırdı. Demirci ile oğluna: “Allahısmarladık!” dedikten sonra, oradan ayrıldık.

Çıkacağımız zaman küçük Precossi “Kusura bakma!..” diyerek, cebime yavaşça bir paket çivi koydu. Ona teşekkür ettim ve penceremizden karnaval alaylarının geçişini beraberce seyretmek üzere kendisini bize çağırdım.

Yolda giderken, babam: “Sen, ona şimendiferini verdin” diyordu. “Fakat o şimendifer, altından yapılmış ve içi değerli incilerle doldurulmuş olsaydı bile, babasının kalbini yeniden canlandıran, bu şaşılacak kadar iyi kalpli çocuk için yine de değersiz bir hediye olurdu!”

Küçük Palyaço

20 Şubat, Pazartesi

Karnaval bitmek üzere olduğundan şehir çok kalabalıktı. Her alanda bin türlü oyun ve cambaz barakaları kurulmuştu. Bizim pencerenin altında, bir çadırılı cambazhane var ki, orada Venedikli küçük bir kumpanya oynar. Beş tane beygirleri var. Cambazhane, alanın tam ortasında. Köşelerden birisinde cambazların elbise değiştirdikleri, uyudukları üç büyük araba duruyor. Tekerlekli mini mini üç ev... Her birinin pencereleri ve durmadan tüten ocakları var. Pencerenin arasına ipler gerilmiştir; üzerlerinde çocuk çamaşırları kurur. Bir kadın var ki, küçük bir çocuğu emzirir, bütün cambazların yemeğini hazırlar ve ip üzerinde dans eder.

Zavallı insanlar, "Hokkabaz" sözünü aşağılama için kullanırlar. Oysa ki onlar, ekmeklerini namusları ile başkalarını eğlendirmek için, yorularak kazanıyorlar. Eütün gün cambazhaneden arabalara koşuyorlar ve giymeye zorunlu oldukları ince gömlekleri ile bu soğukta titriyorlar. Çok defa, oyun arasında acele ile ayakta birkaç lokmacık tıkıştırmakla yetiniyorlar.

Bazı defalar, cambazhaneleri henüz seyircilerle

dolmuş iken rüzgar çıkar, örtüleri koparır, lambaları söndürür. Oyun artık bozulmuştur. Seyircilerin paralarını geri verirler ve bütün gece çadır düzeltmeye çalışırlar.

Cambazhanede iki çocuk çalışıyor. Meydandan geçerken, babam, çocuklardan küçüğünü tanıdı. Bu cambazhane sahibinin oğludur. Geçen yıl Vittorio Emanuele Meydanı'nda oynayan sirkte, atlı gösteriler yapan çocuktuktu. O zamandan beri büyümüş. Sekiz yaşında kadar olmalı. Bu yavrucak, yuvarlak yüzü, esmerce rengi, sivri şapkasından dağılan, kıvırcık siyah saçları ile güzel bir çocuktur.

Bu sevimli yavru, kollu bir çuvala benzeyen, siyah işlemeli beyaz bir palyaço elbisesi ve bezden yapılmış ayakkabı giyer. Bu palyaço, küçük bir şeytandır. Herkes ondan hoşlanır. Yapmadığı iş yoktur. Sabahleyin onu bir şala bürünmüş olarak, tahta evceğine süt götürürken görürüz.

Sonra, Bertola Sokağı'ndaki ahırdan, beygirleri almaya gider. Küçük çocuğu kolunda gezdirir, çemberleri, tahta iskemleleri, parmaklıkları ve ipleri taşır. Arabaları temizler, ateş yakar ve çok kısa olan dinlenme saatlerinde, annesinin yanından ayrılmaz. Babam pencereden her zaman onu izler ve bize hep ondan ve -çocuklarını çok sevdiklerini ve namuslu olduklarını sandığı- ailesinden söz eder.

Bir akşam, cambazhaneye gittik. Soğuk vardı. Hemen hemen kimseler yok gibiydi. Böyle olduğu halde zavallı küçük palyaço bu kadar az müşteriye eğlendirmek için, canla başla uğraşıyordu. Tehlikeli sıçrayışlar yapıyor, kendini beygirlerin kuyruğuna bağlıyor, elleri-

nin üzerinde, ayakları havada olduğu halde yürüyor, güzel, esmer yüzüyle gülümseyerek şarkı söylüyordu.

Beyaz pantolon, kırmızı gömlek ve uzun bir çizme giymiş olan babası elinde kamçı, oğluna üzgün üzgün bakıyordu.

Babam bu zavallılara çok acımişti. Ertesi gün bize gelen ressam Delis'e onlardan söz açtı:

"Bu zavallı adamlar!" diyordu. "Ölesiye çalışıyorlar. Fakat işleri hiç de iyi değil... Hele o küçük çocuk, ne kadar sevimli. Onlara yardım için acaba ne yapılabilir?"

Ressamın aklına güzel bir düşünce geldi:

"Güzel yazı yazmakta ustasın. Gazeteye bir makale yaz. Küçük palyaçonun eşsiz numaralarını anlatırsın. Ben de bir resmini yaparım. Gazeteyi okuyan halk, hiç olmazsa bir kez olsun cambazhaneye gitmek isteyecektir."

Bu kararın söylenilmesiyle, gerçekleştirilmesi bir oldu. Babam, pencereden gördüklerimizi anlatarak küçük sanatçıyı tanıtan, herkeste kendisini görmek isteği uyandıran çok eğlenceli bir makale yazdı. Ressam da onun güzel bir resmini yaptı.

Yazı ve resim, cumartesi akşamı gazetede çıktı. Bunun etkisiyle halk, pazar günü cambazhaneye üşüştü.

Gazete, küçük palyaço yararına bir oyun ilan etmişti.

Babam, beni birinci mevkiye götürdü. Cambazlar kapağa gazeteyi asmışlardı. Cambazhane dopdoluydu. Seyircilerin çoğunda gazete vardı ve birbirlerine -öteye beriye mutluluk duyguları içinde koşuşan- kü-

çük palyaçoğu gösteriyorlardı. Bu durumdan dolayı cambazhane sahibi de sevinçliydi. O güne kadar hiçbir gazete ona bu kadar değer vermemiştir. Para kutusu da ağzına kadar dolmuştu.

Babam yanıma oturdu. Seyirciler arasında birçok tanıdıklarımız vardı. Garibaldi'nin emrinde askerlik yapmış olan jimnastik öğretmeni, kapının yanında ayakta duruyordu. İkinci mevkide küçük duvarcı, dev cüsseli babasının yanında oturmuştu. Beni görür görmez hemen tavşan gibi burnunu oynattı.

Biraz ötede Garoffi'yi gördüm. Seyircileri saymaya çalışıyor, kumpanyanın kasasına girmesi gereken parayı parmaklarıyla toplamaya uğraşıyordu. Birinci mevkide, bizimkine yakın iskemlelerden birinde, öğrenci servis aracının altından bir çocuğu kurtaran zavallı Robetti oturuyordu. Koltuk değneklerini dışlerinin arasına koymuştu. Topçu yüzbaşı olan babası, yanında oturmuş ve elini oğlunun omzuna dayamıştı.

Oyun başladı. Küçük palyaço; beygirin, trapezin ve ipin üzerinde olağanüstü oyunlar çıkarıyor, her atlayışta uzun alkışlarla karşılanıyordu. Ondan başka, kötü kılıklı hokkabazlar, ip ve at cambazları da gösteriler yapıyorlardı. Fakat, nedense palyaço orada yokken herkes sıkılıyor gibiydi.

Bir aralık kapının yanında ayakta duran jimnastik öğretmenin, cambazhane sahibinin kulağına bir şeyler fısıldadığını gördüm. O da hemen birini arıyormuş gibi gözlerini seyircilere çevirmişti. Babam, öğretmenin makale yazarını duyurduğunu anlayarak teşekkür edilmeye meydan vermemek için çıktı. Bana:

“Enrico, sen kal, ben seni dışarda beklerim” dedi.

Küçük palyaço, babasıyla birkaç kelime konuştuğundan sonra bir oyuna daha başladı. Dörtnala koşan beygirin üzerinde, dört kez elbisesini değiştirdi ve birbiri arkasından rahip, gemici, asker ve akrobat kılıklarına girdi. Yakınımdan her geçtiğinde, gözlerini benden ayırmıyordu. Oyunu bitirdikten sonra, şapkasını elinde tutarak, cambazhaneyi dolaşmaya başladı. Herkes, ona paracıklar ve şekerlemeler atıyordu. Ben de elimde verilecek paraları hazırlamıştım. Yanıma geldiğinde şapkasını uzatacak yerde, çekilip, hızla geçti. Bu davranış benim onurumu yaralamıştı. Bu görgüsüzce davranış bana niçin yapılmıştı?

Oyun bitmişti. Cambazhane sahibi halka teşekkür etti. Herkes kalkarak kapıya yönelmişti. Halkın içine karışmış, bunalmıştım. Tam çıkacağım sırada, elime dokunulduğunu hissettim. Dönmemle küçük palyaço-yu görmem bir oldu. Esmer, tatlı yüzü gülümsüyordu: Elleri şekerlemelerle doluydu.

Şimdi anlamıştım. Bana: "Küçük palyaçodan bu badem şekerlerini kabul etmek ister misin?" dedi. İki üç tane aldım. "Öyle ise" diye ekledi; "Bu öpücüğümü de al!" Yanağımı uzatarak: "Peki!" dedim. Kolu-nun tersiyle, unlanmış yüzünü sildi ve boynuma sarıldı, şapırdatarak yanağımı iki defa öptü.

"Al!" dedi. "Bu öpücüklerden birini de babana götür!"

Gözleri Görmeyen Çocuklar

23 Şubat, Perşembe

Öğretmenimiz hasta olduğu için, yerine dördüncü sınıfın öğretmenini gönderdiler. Yeni öğretmenimiz, daha önceleri gözleri görmeyen çocukların eğitildiği okulda görevliydi. Öğretmenlerin en yaşlısıdır. Saçları o kadar beyazdır ki, başına pamuktan bir başlık geçirmiş sanılabilir. Kendine özgü bir konuşma tarzı vardır; güzel konuşur ve çok bilgilidir.

Sınıfa girer girmez, gözü sargılı bir çocuk görerek sırasına yaklaştı, nesi olduğunu sordu:

“Aman çocuğum, gözlerine dikkat et!” dedi.

Bu sırada, Derossi, öğretmene bir soru yöneltti:

“Siz gözleri görmeyen çocukların öğretmenini imişsiniz; öyle mi?”

“Evet, yıllarca onlara öğretmenlik yaptım.”

Derossi, usulcacık ekledi:

“Bize biraz o okuldan ve öğrencilerinden bahseder misiniz?”

Öğretmen, masasına gidip oturdu. Coretti, yüksek sesle:

“Körler Okulu, Nizza Sokağı’ndadır.” diye söze karıştı.

Öğretmeni anlatmaya başladı:

“Hasta veya fakir der gibi kör deyip geçiyorsunuz. Kör kelimesinin anlamını iyice kavriyor musunuz? Biraz düşününüz! Kör olmak! Hayatının sonuna kadar hiçbir şey görmemek! Geceyi gündüzü ayıramamak, ne güneşi, ne ana babayı; kısaca bizi çevreleyen, dokunduğumuz varlıklardan hiçbirini görmemek... Yerin dibine gömülmüş gibi, sonsuz bir karanlığa batmış olmak. Gözlerinizi birazcık kapamayı deneyiniz ve şimdi hayatınızın sonuna kadar böyle kalacağınızı düşününüz. Hemen şiddetli bir korku duyacak, üzülecek ve bunun dayanılmaz, insanı çıldırtan bir durum olduğunu sanarak umutsuzluk içinde çığılığı basacaksınız.

“Oysa... Bir dinlenme zamanında Körler Kurumu’na girildiğinde, çocukların her tarafta keman ve flüt çaldıkları, yüksek sesle konuştukları, güldükleri, merdivenlerden koşarak inip çıktıkları, koridorlardan, yatakhanelerden güvenle geçtikleri görülür. Bu kötü yazgılıların ışığı hiç görmediklerine dünyada inanılmaz. On üç ile on sekiz yaşlarında sağlam ve şen çocuklar vardır ki, sizde durumlarına iyice alışmış oldukları sanısını uyandırırılar. Fakat övünç ve üzüntü okunan yüzlerine dikkatle bakarsanız başlarına gelen bu yıkıma boyun eğinceye kadar çok derin acılar çekmiş olduklarını hemen anlarsınız.”

“Bir kısmı da vardır ki, solgun ve tatlı yüzlerinde bir büyük acıya boyun eğiş ile karışık derin bir üzüntü

okunur. Bunların ara sıra, gizlice bir köşeye çekilip ağladıklarını sezersiniz.”

“Ahh, çocuklarım! Düşünün ki, bu talihsiz yavruların bir kısmı, gözlerini az zaman içinde, bazısı ise yıllar boyu çekilmiş bir çileden ve çeşitli ameliyatlardan sonra yitirmişlerdir. Nihayet diğerleri de, sabahı olmayan bir gecede doğmuşlar, derin bir mezara düşer gibi dünyaya gelmişlerdir. Onlar, insan yüzünün biçimini bilmezler! Onların kendi yaşamlarıyla görme duygusu yerinde olanların yaşamı arasındaki korkunç farkı düşündükçe, ne kadar acı duyabileceklerini şöyle bir gözönüne getirin. Kendi kendilerine: ‘Hiçbir suçumuz olmadığı halde, bu ayırım niçin?’ demezler mi? Onlar arasında uzun yıllar yaşamış olan ben, sınıfları dolduran, yaşamları süresince kapalı olan o gözleri, o cansız ve ruhsuz gözbebeklerini kafamda canlandırdıktan sonra sizlerin canlı bakışlarını görünce, içinde mutlu olmayan tek bir kişinin bulunamayacağı kanısına varırım.”

“Düşününüz ki, yalnız İtalya’da, yirmi altı bin kadar görme özürlü insan var. Duyuyor musunuz? Işığ görmeyen yirmi altı bin kişi!..”

Öğretmen sustu. Sınıf büyük bir sessizliğe gömüldü. Derossi, körlerin dokunum duygusu bakımından bizden daha ileri olup olmadığını sordu.

Öğretmen: “Evet, öyledir!” diye karşılık verdi.

“Gözlerden yoksun oluşlarını karşılamak için, diğer bütün duyularını daha çok kullandıklarından, bunlar bizimkilerden daha kuvvetli olur. Sabahleyin yatakhane, kör öğrencilerden biri diğerine ‘Bugün güneş var mı?’ diye sorar. İçlerinden biri, hemen avluya ine-

rek, güneşin ılıkliğini duymak için, elini havada sallar; sonra koşarak arkadaşlarına: 'Güneş var!' diye müjde götürür. Onlar, bir adamın sesinden, vücut yapısı hakkında fikir edinirler. Biz, bir adamın ruhunu gözlerine bakarak anlamaya çalışırız, onlar ise sesine göre. Bir sesin tonunu, yıllar sonra yine anımsarlar. Bir odada birçok adam bulunup da içlerinden yalnız birisi konuşmuş olsa bile, onlar, diğer susanların varlığını duyarlar. Dokunmakla bir kaşığın iyi veya fena yıkanmış olduğunu bile hemen anlarlar. Küçük kızlar, bir yünün boyalı veya boyasız olduğunu ayırırlar. Küçük körler, ikişer ikişer sokaklardan geçerken, oradaki bütün dükkanları kokularından tanırlar. Oysa ki biz, bunların birçoklarından en ufak bir koku duymayız. Topaç çevirirken, sadece çıkardığı vızıltıya kulak vererek, aldarmaksızın onu düştüğü yerde bulurlar. İyi gören çocuklar gibi ip atlarlar, çember çevirirler, menekşe toplarlar, çakıltaşları ile evcikler yaparlar, hasırlar ve sepetler örerken, çeşitli renkteki sazları, birbirine şaşılacak kadar süratle geçirirler.”

“Dokunma duyuları şaşılacak kadar hassastır. Onlar için dokunma duyusu göz demektir. Eşyayı yoklayarak onun şeklini bulmak, onların en büyük zevkidir. Sanayi müzesine götürüldükleri zaman, istediklerine dokunmak için onlara izin verilirken; ev modellerine, geometrik şekillere, araç ve eşyalara, nasıl yapıldıklarını görmek için büyük bir sevinçle atılışlarını izlemek, insanı çok duygulandırır. Evet, görmek için diyorum; çünkü bizim gibi onlar da bu sözcüğü kullanırlar.”

Garoffi, öğretmenin sözünü kesti; körlerin başkalarından daha iyi matematik öğrendiklerinin doğru olup olmadığını sordu.

Öğretmen: “Doğrudur!” dedi. “Onlar matematiği ve okumayı öğrenirler. Kabartma harflerle yapılmış kitapları vardır. Ellerini kitapların üzerinde gezdirerek, çok kolaylıkla okurlar. Küçüklerin yanıldıkları zaman, nasıl kızardıklarını görmeli. Yazı da yazarlar; fakat mürekkepsiz... Kalın ve sert bir kağıda, demirden bir kalemle yazarlar. Kendi alfabelerine göre, küçük çukur noktalar yaparlar. Bu küçük noktalar, kağıdın arkasına kabartma şeklinde çıkar. Öğrenci, kağıdı çevirerek elini sürdüğü zaman ne yazdığını okuyabilir. Böylece, istediklerini yazabilir ve aralarında mektuplaşırlar. Yaptıkları hesapların sayılarını da aynı şekilde yazarlar. Bundan başka zihin hesaplarını, inanılmaz bir kolaylıkla yaparlar. Çünkü; çevrelerindeki eşyayı görmediklerinden dikkatleri dağılmaz. Bir görseviz bir şey okurken nasıl dinlerler! Ne kadar dikkatlidirler, her şeyi nasıl anımsarlar ve aralarında bütün konularda nasıl tartışmalar yaparlar. Hatta, küçükler arasında bile tarih ve dil konularında tartışma olur.”

“Aynı sırada dört beş kişi oturur, birbirlerine hiç dönmeksizin birinci üçüncüyle, ikinci dördüncüyle yüksek sesle hep bir ağızdan konuşurlar. İşitme duyguları o kadar incedir ki bir kelime bile kaçırmazlar!”

“Sınavlara sizden çok fazla önem verirler. Kesin olarak diyebilirim ki, öğretmenlerine de çok bağlıdır. Onları adımlarından ve kokularından tanırlar. Bir sözünden, onun neşeli veya neşesiz olduğunu, sağlık durumunun iyi ya da kötü olduğunu hemen anlarlar. Öğretmenin övdüğü ve işe sürdüğü zamanlarda, onun kendilerine dokunmasını isterler. Teşekkürlerini belirtmek için ellerini ve kollarını sıkırlar.”

“Birbirlerini de çok severler. Genellikle, çok iyi ar-

kadaşlık ederler. Dinlenme zamanlarında kümeler halinde toplanırlar. Örneğin; kızlar bölümünde, aynı aleti kullananlar, müziği öğrenenler ayrı bir küme yaparlar. Piyano veya flüt öğrenenler, keman çalanlar birbirinden hiç ayrılmazlar. Birisiyle dost oldular mı artık bu bağ çözülmez. Arkadaşlık, onlara bir i rahatlığı verir. Birbirlerini çok iyi anlar ve aldanmadan karşılıklı değer biçerler. İyi veya kötü hakkında açık, duru ve derin inançları vardır. Yüce gönüllü bir davranış, yüksek bir iş, kimseyi onlar kadar duygulandırmaz.”

Votini, onların iyi müzisyen olup olmadığını sordu. Öğretmen onu da cevapladı:

“Müziği candan severler, müzik onların neşesi ve yaşamıdır. Kuruma yeni girmiş küçük krler bile, üç saat ayakta durarak bir çalgıyı usanmadan dinleyebilir. Kolayca öğrenirler ve çok büyük bir istekle çalarlar. Eğer bir ğretmen içlerinden birisine müziğe yakın olmadığını söyleyecek olursa, büyük bir aci duyar; fakat yine de bütün gücüyle çalışmaya koyulur.”

“Ahh! Kr çocukların çalgı çaldığını görmüş olsanız; onların alınları yükselmiş, yüzleri canlanmış, dudaklarında gülümseme, heyecandan titreyerek ilerine dalmış oldukları ve koyu karanlığı dolduran müzik sesleriyle kendilerinden geçmiş, sarhoş olmuş bu çocukların meydana getirdiği görünüş karşısında, müziğin onlar için nasıl bir avunma kaynağı olduğunu anlarsınız. Ilerinden birisine ğretmen, ‘Sen bir sanatçı olacaksın.’ dediği zaman, onun duyduğu mutluluk ve sevinç sınırsızdır. Onlar için, müzikten birinci olan, piyano ve kemanda herkesten çok başarı sağlayan, bir kral gibidir. Onu severler, ona taparlar. iki dost

kavga ettiğinde aralarını o bulur, iki arkadaş birbirlerine küserse, o barıştırır. Onu, müzik öğrettiği küçükler, bir büyük gibi sayarlar. Uyumadan önce, hepsi ona *'lyi geceler.'* demeye giderler. Körler hep müzikten konuşurlar. Hatta geceleri yatağa girdiklerinde çalışmaktan ve okumaktan yorulmuş yarı uyuklar halde bile hafif sesle. çalgılar, büyük müzik ustaları, operalar, orkestralar hakkında tartışırlar. Okuma veya müzik dersinden yoksun kalmak, onlar için çok ağır bir cezadır. Böyle bir durumda, o kadar üzüntüye kapılırlar ki, kendilerini bu şekilde cezalandırmaya kimse cesaret edemez. Işık bizim gözlerimiz için neyse, müzik de onların kalbi için odur.”

Derossi, gözleri görmeyen bu çocukları gidip görmenin, yakından tanımanın mümkün olup olmayacağını sordu.

Öğretmen; “Niçin olmasın?” dedi. “Fakat çocuklar, şimdi gitmenizi uygun bulmam. Onlara çöken bahtsızlığın anlamını kavrayacak, kendilerine yaraşır saygıyı duyacak bir yaşa geldiğiniz zaman gidersiniz. Bu insanın içini sızlatan bir sahnedir çocuklarım! Bazen orada, sanki, o sizin gördüğünüz geniş yeşillikleri, güzel mavi dağları seyrediyormuş gibi yarı açık pencerede yüzleri kımıldamadan oturmuş, biraz temiz hava alan çocuklar görürsünüz. Fakat bu ulu ve sınırsız güzellikten hiçbir şey görmediklerini, sonuna kadar da göremeyeceklerini düşündüğünüz zaman, kalbiniz ezilir, sanki kendinizi kör olmuş gibi hissedersiniz.”

“Anadan doğma kör olanlara, dünyayı hiç görmedikleri için daha az acınılır; çünkü onlar, yoksun ol-

dukları şeyin ne olduğunu bilmiyorlardır. Fakat, yalnız birkaç aydan beri kör olan çocuklar da vardır ki, her şeyi iyice anımsamakta ve yitirdikleri şeyin ne olduğunu bilmektedirler. Onlar, kafalarındaki değerli anıların gittikçe karardığını ve en sevgili varlıkların bile belleklerinde öldüğünü duymakla, daha çok acı çekerler. Bu çocukların birisi bir gün bana anlatılması güç olan kederli bir tavırla: *'Anneciğimin yüzünü hiç olmazsa bir defacık görebilmek için gözlerimi açmayı çok isterdim. Artık, onu anımsayamıyorum'* demişti.

"Anneleri kendilerini görmeye geldiği zaman, alından, çene ve kulaklara kadar hiçbir yüz kıvrımını unutmaksızın elleriyle yüzlerini yoklarlar. Böylece onları daha yakından görür gibi olurlar. Onları birçok defa adlarıyla çağırır, kendilerini bir daha göstermelerini rica ederler. Onların bu durumunu gören katı yürekli insanlar bile gözyaşlarını tutamazlar."

"Onlardan ayrılıp kendi başımıza kaldığımızda, dünyayı, gökyüzünü ve insanları görmenin bizler için ne kadar büyük bir nimet olduğunu anlarız. İnaniyorum ki onları gördükten sonra, hepimiz de gözlerinizin ışığından hiç değilse bir parçacığını, ne güneş ışığı, ne de anne yüzü görmemiş olan bu çocuklara vermek isteyeceksiniz!"

Öğretmenimiz Hasta

25 Şubat, Cumartesi

Dün akşam, okuldan çıkınca, hasta öğretmenimi görmeye gittim. Zavallı, çok çalışmaktan hasta düşmüş. Günde beş saat dersi vardı; bir saat jimnastik, iki saat de gece okulu dersleriyle uğraşır-
dı. Kısaca; az uyur, acele ile bir şeyler yer ve sabah-
tan akşama kadar soluk tüketir. Annem öyle sanıyor ki bu sıkı çalışma, onun sağlığını bozmuş-
tu. Ben yalnız başıma merdivenleri çıkarken, an-
nem beni aşağıdaki kapıda bekliyordu. Merdiven-
de o herkesi korkutan, ama kimseyi cezalandırma-
yan siyah sakallı öğretmene, Bay Koatti'ye rastla-
dım. Gözlerini açarak bana baktı ve şaka olarak -
fakat gülmeksizin- aslan sesine benzeterek kükre-
di. Dördüncü katta, öğretmenin dairesinin zilini
çektüğimde, hâlâ gülüyordum. Hizmetçi kız, beni,
öğretmenin yattığı, kötü aydınlatılmış fakirce bir
odaya götürünce, birden irkildim. O küçük bir de-
mir karyolada yatıyordu. Sakalı uzamıştı. Beni da-
ha iyi görebilmek için, elini alnının üzerine koydu
ve iyilik dolu bir sesle:

“Ahh, Enrico!” diye bağırdı.

Karyolaya yaklaştım. Öğretmen, elini omzuma koydu:

“Teşekkür ederim çocuğum! Zavallı öğretmenini görmek için geldiğine iyi ettin. Acınacak durumdayım; görüyorsun Enrico’cuğum! Okul nasıl gidiyor? Arkadaşlar ne yapıyorlar? Hepsi de iyiler değil mi? Yaşlı öğretmeninizden çok kolaylıkla vazgeçiyorsunuz öyle mi? Bensiz de oluyor mu?”

Ben, hayır demek istiyordum, fakat sözümü kesti.

“Haydi haydi bilirim; hepiniz beni seversiniz. Aldanmıyorum değil mi?” diyerek içini çekti.

Duvara asılan fotoğraflara baktığımı görerek:

“Görüyor musun?” dedi. “Yirmi yıldan beri, bana resimlerini veren öğrencilerimin anılarıdır onlar. Hepsisi de iyi çocuklardı. Öldüğüm zaman son bakışım yaşamımı aralarında geçirdiğim onlara dönük olacak. Okulu bitirdiğin zaman, resmini bana vereceksin değil mi Enrico?”

Sonra, yatağının yanındaki masanın üzerinden bir portakal aldı:

“Sana verecek bir şeyim yok! Bu, bir hastanın hediyesi...” diyerek uzattı.

Ben, portakalı elimde tutarken, kalbimi neden olduğunu bilmediğim bir acı kaplamıştı.

“Dikkat Enrico!..” diyordu. “Kurtulacağımı umuyorum. Fakat iyi olmazsam... Matematiğe dikkat et! En çok onda zayıfsın. Biraz uğraş. Başarın biraz uğraşmana bağlıdır. Çünkü çok zaman noksan olan yetenek değil, insanın kendi yetersizliği hakkında saptandığı yanlış inançtır.”

Öğretmenin, konuşurken soluğu daralıyor, acı çektiği görülüyordu:

“Fazla ateşim var... Çok bitkinim...” diye içini çektikten sonra, yine sözüne başladı:

“Unutma, Enrico! Matematiğe ve problemlere yüklen! İlk başta başarı sağlayamazsan biraz dinlenir, yine başlarsın. Yine başarı kazanamazsan, yeni bir dinlenmeden sonra, tekrar başlar ve kesin olarak ilerlersin. İleriye! Fakat, gönül rahatlığı ile, soğukkanlı olarak ve sinirlerine sözünü geçirerek. Haydi git! Anneni benim tarafımdan selamla! Ve bir daha bu merdivenleri tırmanma. Okulda görüşürüz. Eğer görüşemezsek; seni daima sevmiş olan öğretmenini, arada bir anımsarsın...”

Bu sözler üzerine gözlerim yaşlarla doldu. “Başını eğ!” dedi ve saçlarımı öptükten sonra: “Haydi!” dedi. Ve duvardan yana döndü.

Merdivenleri uçarak indim. Annemi kucaklamak istiyordum.

Sokakta

25 Şubat, Cumartesi

Öğretmenin evinden dönerken, seni pencereden gözetliyordum. Bir kadına çarptın. Sokakta yürürken dikkat et! Orada da ödevler vardır. Evde adımlarını ve davranışlarını ölçüyorsun da, sokakta aynı şeyi niçin yapmıyorsun? Orası herkesin evidir. Bunu unutma Enrico!

Sokakta bir ihtiyara, bir fakire, kollarında çocuk bulunan bir kadına, koltuk değnekli bir sakata, bir yükün altında eğilmiş bir adama, yaşlı bir aileye rastladığın zaman, onlara saygı ile yol vermek zorundasın. Biz, ihtiyarlığa, yoksulluğa, anne sevgisine, sakatlığa, yorgunluk ve ölüme saygı beslemek zorundayız.

Kendisine arabanın çarpma tehlikesi bulunduğunu gördüğün kimse eğer bir yetişkin ise haber ver, çocuk ise çekip kurtar. Ağlayan tek bir çocuk gördüğün zaman niçin ağladığını sor. Yaşlı bir adamın düşürdüğü bastonu hemen yerden al. İki çocuk kavga ediyorsa ayır. Kavgacılar küçük değilse, kalpleri yaralayan ve katılaştıran kaba davranışları görmemek için oradan uzaklaş.

İki jandarmanın arasında elleri kelepçeli bir adam geçtiği zaman, halkın kalpsiz, kırıncı ve dikkatli bakışına, kendininkini de katma. O, belki bir suçsuzdur.

Ölüm halindeki bir hastayı taşıyan bir sedye veya cenaze alayı geçerken arkadaşlarıyla konuşmanı ve gülmeni hemen kes. (Yarın senin evinden de bir ölü çıkabilir.) Özel kurumlarında barınan körler, dilsiz ve sağırlar, sakatlar, yetimler, bırakılmış çocuklar, ikişer ikişer geçerken, onlara saygılı bir tavırla ve tatlılıkla bak. Düşün ki; bunlar, kötü yazgılılığın acınmaya değer temsilcileridir. Gülünç veya tiksindiren bir sakatlığı görmemiş gibi davran. Yerde yanan bir kibrit görürsen, hemen söndür ki kimseye zararı dokunmasın.

Yolunu senden soran bir yolcuya, her zaman saygılı yanıt ver. Herkese sırtıma, gereksiz yere koşma, bağırma. Sokağa saygı duy.

Bir ulusun terbiyesi hakkında, sokaktaki davranışlarıyla yargıya varılır. Sokağında uygunsuz olaylar gördüğün ülkelerin, evlerinde de aynı şeyi bulursun.

Sokağı ve doğduğun şehri iyice tanı! Bir gün, ondan uzaklaşmak zorunda kalırsan, ilk adımlarını attığın, ilk heyecanlarını duyduğun, ilk arkadaşlarını edindiğin bu şehri, yıllar boyunca senin biricik dünyan olan bu küçük vatani, belleğinde diri ve canlı bulmakla zevk duyacaksın. O, senin için bir anne olmuştur, seni aydınlatmış ve korumuştur. Onun halkını, sokaklarını tanı ve sev! Ve eğer, ağır ve kaba kelimelerle yerildiğini duyacak olursan, bütün gücünle savun!

Baban

Dövüşme

5 Mart, Pazar

Okulumuzda, büyükler için akşam kursları uygulanıyordu. Dün akşam, babam bu kursları göstermek için beni de okula götürdü. Gittiğimizde bütün sınıflar aydınlatılmış ve işçiler gelmeye başlamıştı. Camlardan birisi taşla kırıldığı için, müdür ve öğretmenler çok kızgındı. Kapıcı, hemen dışarı fırlamış ve o sırada sokaktan geçen bir çocuğu yakalamıştı.

Evi okulun karşısında bulunan Stardi, bu olay üzerine geldi. Gözyaşları içinde bulunan çocuğu gösterdi:

“Taşı atan bu değil, Franti’dir! Gözlerimle gördüm. ‘Söylersen ben sana gösteririm.’ diyerek gözdağı vermek istedi, ama ben ondan korkmam!” dedi.

Müdür çok kızmıştı. Yarın mutlaka Franti’nin okuldan kovulacağını söyledi. Bugün Franti’yi odasına çağırdığında neler olacağını tahmin edebiliyordum. Nitekim düşündüğüm şey oldu ve Franti okuldan kovuldu.

Okuldan kovulan Franti’nin öç almak isteyeceği belliydi. Stardi, Dora Grossa Sokağı’ndaki enstitüden kızkardeşini alıp dönerken, köşede Franti onu bekliyormuş. Oradan geçen kızkardeşim Silvia, kavgayı görmüş, korkudan titreyerek eve gelmişti.

Anlattığına göre, olay şöyle olmuş: Franti, meşin şapkasını kulaklarına kadar çekip ayaklarının ucuna basarak, Stardi'nin arkasından koşmuş ve onu kavga kışkırtmak için kızkardeşinin saç örgüsünden öylesine çekmiş ki, zavallı küçük kız, yere yuvarlanacak gibi olmuş. Kızcağzı açısından bağıınca, ağabeyi dönmüş. Franti daha büyük ve kuvvetli olduğu için, kendi kendine; "Stardi, ya ağzını kapar ya da bir tarafını kırarım!" diye düşünüyormuş.

Fakat, Stardi bir saniye bile düşünmemiş, küçük ve çelimsiz olduğu halde koca haylazın üzerine atılarak yumruk yağdırmaya başlamış; fakat, vurduğundan çok kendisi yumruk yiyormuş. Sokakta, küçük kızlardan başkası olmadığı için, kimse onları ayıramamış. Franti, onu bir kez yere yıkmış, fakat o hemen kalkmış, yine düşmanın üzerine saldırmış, ama Franti, yukardan vurarak çocuğun kulağını koparıncasına çekmiş ve gözünün birisini şişirip, burnunu kanatmış. Olanca gücüyle direnen Stardi: "Sen beni öldürebilirsin, ama bu sana çok tuzluya oturacak!" diye gürleyerek, kudurmuşçasına saldırıyormuş. Alt alta, üst üste boğuşmaya başlamışlar. Bir kadın pencereden:

"Aferin küçük!" diye bağırırken, bir diğeri de: "Bu, kız-kardeşini koruyan bir çocuktur. Cesaret yavrum! Kuvvetli vur!" diyor, Franti'ye de, "Koca kıyıcı, koca alçak!" diye haykırıyormuş.

Fakat kudurmuş Franti, ayağına bir çelme takıp çocuğu alta düşürmüştü ve üzerine abanarak, "Teslim ol! Teslim ol!" diye bağırmış. "Hayır! Hayır!" diye direnen Stardi, bir sıçrayışta ayağa fırlamış. Bu kez son kerteye varan öfkesi ile Franti'nin boğazına atılmış ve

onu kaldırımın üzerine düşürüp dizlerini göğsüne dayamış ve dövmeye başlamış.

Bu sırada oradan geçen bir adam: "Ahh alçak! Bıçak çekiyor!" diyerek Franti'ye doğru koşmaya başlamış. Fakat Stardi, bu sırada kendinden geçmiş bir halde onun kolunu iki eliyle yakalamış ve o kadar kuvvetli ısırılmış ki, bıçak düşmüş ve eli kanamaya başlamış. Çevreden yetişip çocukları kaldırmışlar. Franti bitmiş, tükenmiş bir halde kaçmış.

Yüzü kanlanmış, gözü şişmiş; fakat yine de zaferi kazanmış olan Stardi, ağlayan kızkardeşinin yanında, kavga alanında kalmış. Bu sırada diğer kızlar sokağa yayılan defterleri, kitapları topluyorlarmış.

Yanıdakiler: "Aferin küçüğe, kızkardeşini iyi savundu!" diyorlarmış. Fakat zaferinden çok, okul çantasını düşünen Stardi, hemen kitap ve defterlerini yoklamaya, onları silmeye, eksilmiş ve yırtılmış bir şey olup olmadığına bakmaya koyulmuş. Kolayca hepsini silmiş, kalem kutusuna da baktıktan ve her şeyi yerli yerine koyduktan sonra, her zamanki ağır başlı ve kendine güvenir durumu ile kızkardeşine:

"Haydi, çabuk gidelim! Çözülecek dört işlemlilik bir problemim var!" demiş...

Anneler - Babalar

6 Mart, Pazartesi

Stardi'nin babası, Franti'nin, oğluna tekrar satabileceği düşüncesiyle bugün oğluyla birlikte okula geldi. Halbuki artık o kabadayıyı bir daha görmeyeceğimizi ve onun bir cezaevine konulacağını söylüyorlar.

Okul bahçesinde birçok anne-baba vardı. Coretti'nin babası, tıpkı oğluna benzeyen bu uzun boylu, koca bıyıklı, her zaman neşeli odun tüccarı, yakasının iliğine, iki renkli bir nişan kurdelası geçirmiş olarak oradaydı. Herkesin ana ve babasını artık iyice tanıyorum. Beyaz bir başlık giyen, eğilmiş bir büyükanne var ki, orta birde okuyan torununu, yağmur ve kar demeden okula getirip götürür, paltosunu çıkarır ve giydirir, boyunbağını düzeltir, üzerini fırçalar, saçlarını tarar ve defterlerini taşır. Anlaşılan, torunundan başka hiçbir şey düşünmez ve kendisi için dünyada ondan güzel hiçbir şey yoktur.

Bir çocuğu arabanın altında kalmaktan son anda kurtaran Robetti'nin babası topçu yüzbaşısını da çoğu zaman görürüz. Bütün arkadaşlar, yanından geçerken Robetti'yi okşarlar. Babası da hiçbirini ayırmaksı-

zın, oğlunun bütün dostlarını selamlar ve okşar. Çocuklar ne kadar fakir ve kötü giyimli olursa olsun, aralarında ayırım yapmaz, onların ilgisinden çok memnun olduğunu söyler ve teşekkür eder. Bazı zaman acıklı şeyler görülür. Örneğin; bir aydan beri gelmeyen bir bay vardı; çünkü çocuğunun biri ölmüştü. Diğerini de hizmetçi kızla gönderiyordu. Dün, ilk kez geldi. Fakat ölen yavrusunun sınıfını ve onun arkadaşlarını görünce bir köşeye çekilerek hıçkırıklarla ağlamaya başladı. Müdür, onu kolundan tutarak odasına götürdü.

Anneler ve babalar vardır ki, çocuklarının bütün arkadaşlarını, isimleriyle tanırlar. Yanımızdaki okuldan genç kızlar ve yanındaki liseden öğrenciler, kardeşlerini beklemek üzere gelirler. Bir de emekli ihtiyar bir albay vardır ki, çocuklar kalem veya defterlerini düşürecek olsalar, hemen yerden alıp verir. Çok şık giyinmiş bayanlar da vardır; başörtülü, kolu sepetli kadınlarla okulu ilgilendiren konulardan konuşurlar.

Aralarında, örneğin; “Ahh bu defaki problem çok güçlü” ya da “Bu sabah bir dilbilgisi ödevi vardı ki bitmek bilmiyordu.” gibi konuşmalar geçer.

Bir sınıfta bir hasta bulunduğu zaman, hepsi bilir ve iyileşmesine hep birlikte sevinirler. Gerçekten, bir sabah da Crossi'nin annesi olan gezici satıcının çevresine sekiz on kadın toplanmış, onların avlularında oturan, kardeşimin sınıfına giden, fakir ve ölümle pençelesen hasta bir çocuktan haber soruyorlardı.

Denilebilir ki; okul herkesi dost ve eşit yapıyor.

78 Numara

8 Mart, Çarşamba

Dün akşam heyecanlı bir sahne gördüm. Bir zmandan beri manav kadın, ne zaman Derossi'nin yanından geçse, sevgi belirten gözle ona bakıyor. Çünkü; Derossi, hokkanın ve 78 numaralı tutuklunun gerçek yüzünü öğrendiği zamandan beri, kahverengi-kırmızı saçlı, sakat kollu Crossi'ye büyük bir dostluk gösteriyor. Okulda ödevlerini yapmasına yardım ediyor, derse kalkacağı zaman yanıtlar fısıldıyor ona; kağıt ve kurşun kalem veriyor. Kısa- ca; babasının başına gelen ve oğlunun bilmediği acı olayı kapatmak için, onu bir kardeş gibi tutuyor.

Birkaç gün var ki, manav kadın Derossi'yi gözünden ayırmıyor. Çünkü o, ancak çocuğu için yaşayan bir kadındır. Onun biricik çocuğu sınıfın birincisi olan Derossi tarafından yardım görerek iyi notlar alıyor. Derossi, onun için bir çeşit üstün insandır; sınıfının birincisi, bir kral ve yüce varlıktır.

Kadın, çocuğa bir şey söylemek istiyormuş da cesaret edemiyormuş gibi bakıyordu. Sonunda dün sabah onu kapı önünde durdurarak: "Beni hoş görünüz küçük bay; siz, oğlum için o kadar iyilik yapıyorsunuz.

Sizden, fakir bir annenin şu küçük armağanını kabul etmek yüceliğinde bulunmanızı rica ederim.” dedi ve sepetin içinden yaldızlanmış mukavva bir kutu çıkardı.

Derossi kızardı ve kutuyu geri verdi: “Bunu oğlunuza veriniz, ben hiçbir şey alamam.” dedi.

Kadın utandı: “Sizi gücendireceğimi sanmıyordum. Bu karameladan başka bir şey değil!” diye kekeledi. Fakat Derossi yeniden başını sallayarak alamayacağını belirtti. Bunun üzerine kadın, sepetten bir bağ turp çıkardı: “Hiç olmazsa bunları alınız, tazedirler, annenize götürürsünüz.” diye mırıldandı.

Derossi: “Hayır! Teşekkür ederim.” dedi. “Ben, Crossi için her zaman elimden geleni yaparım: Fakat hiçbir şey kabul etmem. Tekrar teşekkür ederim.”

Sebzeci kadın, iyilik dolu korkulu bir sesle sordu: “Sizi gücendirdim mi?”

Derossi gülümseyerek: “Hayır, hayır!” dedi ve yürümeye başladı. Kadın arkasından sevinçle söyleniyordu:

“Ah, bu ne kadar iyi çocuk. Onun gibi yüksek duygulu ve güzel çocuk görmedim.”

İşin bununla kapandığını sanıyordum fakat akşam üstü saat dörtte, Crossi'nin annesinin yerinde bu kez kederli ve üzüntülü yüzü ile babası bulunuyordu. Derossi'yi durdurdu. Ona öyle bir gözle bakıyordu ki, gerçek durumu bildiğine yüzde yüz inandığı sanılabilirdi. Ona dokunaklı ve yürekten gelen bir sesle sordu:

“Oğlumu sevdiğinizi görüyorum; fakat onu niçin bu kadar çok seviyorsunuz?”

Derossi'nin yüzü ateş gibi kızardı. Ona şöyle yanıt vermek isterdi:

“Onu seviyorum, çünkü derin üzüntüsü var. Çünkü siz de, yani babası olarak siz de suçlu olmaktan çok, kötü bir rastlantının acı yazgısına uğramış bir kişisiniz. Çünkü hatanızı mertçe ödediniz; çünkü siz iyi kalpli bir insansınız.”

Fakat bunları söylemek cesareti yoktu. Belki de başka birinin kanını döken ve altı yıl hapiste kalan bir adama bunları söylemekten bir çeşit korku ile çekinmişti. Öbürü, her şeyi anlamıştı. Sesini kısarak Derossi'nin kulağına titreyen bir sesle sordu:

“Oğlumu seviyorsunuz, fakat babasından tiksiniyor ve onu hiç suçlamıyorsunuz değil mi?”

Derossi büyük bir heyecanla bağırdı:

“Ohh hayır, hayır; tam tersi!”

Adam, Derossi'yi kucaklamak için elinde olmayarak kollarını açtıysa da buna cesaret edemedi; ancak sarı saçlarını okşamakla yetindi. Ellerini kendi dudaklarına götürdü; onları öptü. Yaşlı gözleriyle Derossi'ye bakıyordu. Sonra, oğlunun elinden tutup hızlı adımlarla uzaklaştı.

Küçük Ölü

13 Mart, Pazartesi

Sebzeci kadının bahçesinde oturan, birinci sınıftaki kardeşimin sınıf arkadaşı öldü. Bayan Delcati, cumartesi günü çok üzgün bir halde bu haberi öğretmenimize ulaştırdı. Garrone ve Coretti tabutu taşımak üzere hemen öne atıldılar.

Bu zavalıcılık, çok iyi bir çocuktü. Geçen hafta madalya kazanmıştı. Kardeşimi çok severdi ve ona kırık bir kumbara armağan etmişti. Annem her rastlayışında onu okşardı. Kırmızı şeritten çift çizgili bir kasket giyerdi. Babası şimendiferde hamaldır.

Dün akşam, yani pazar günü saat dört buçukta, küçük ölüye son ödevimizi yapmak ve onu uğurlamak üzere evine gittik. Avlu, annesiyle birlikte gelmiş birinci sınıf öğrencileriyle doluydu. Beş ya da altı bayan öğretmen gelmişti. Kırmızı tüylü şapka giyen bayan öğretmen ile Bayan Delcati içerde idiler. Açık duran pencereden onların ağladıklarını görüyorduk. Zavallı annenin, yürekleri parçalayacak şekilde ağladığı duyuluyordu. Öğrencilerden iki çocuğun anneleri olan iki bayan, çiçeklerden yapılmış çelenkler getirmişlerdi.

Tam saat beşte yola çıktık. Tabut siyah bir kumaş-

la örtülmüş, üzerine de o iki çelenk ve çocuğun o yıl içinde kazandığı madalya ile, “*üç kıvanç belgesi*” konmuştu.

Garrone ve Coretti ile komşulardan diğer iki çocuk tabutu taşıyordu. Bayan Delcati ise, çocuk kendisininmiş gibi ağlayarak onların arkasından yürüyordu. Arkada diğer bayan öğretmenler ve öğrencileri vardı. Bunlardan en küçükleri bir ellerini annelerine vermişler, diğer ellerinde de küçük birer menekşe demeti tutuyorlardı. Küçükler, tabuta şaşkın şaşkın bakıyorlardı. İçlerinden birinin:

“Peki, o şimdi okula hiç gelmeyecek mi?” diye sorduğunu işittim.

Tabut, evden çıktığı zaman pencereden umutsuz bir çığlık duyuldu. Bu çığlığı atan, çocuğun annesi idi. Onu hemen içeriye çektiler.

Sokakta iki sıra halinde yürüyen lise öğrenci topluluğuna rastladık; tabutu, madalyayı ve bayan öğretmenleri görünce saygı ile şapkalarını çıkardılar.

Zavallı küçük!.. Madalyası ile birlikte sonsuz uykusuna gidiyor. Kırmızı kasketini artık bir daha göremeyeceğiz... Sağlık durumu çok iyiydi ama dört gün içinde eriyip gitti.

Son gün, ödevini yapmak için kalkmaya uğraşıyor ve başkasının almasından korkarak madalyasını göğsüne bastırıyormuş. Onu, artık hiç kimse alamaz zavallı çocuk! Elveda! Elveda!..

Baretti Okulu’nda seni daima anımsayacağız. Gönlü rahatlığı içinde uyu, küçük yavru!..

14 Mart'ın Arefesi

Bugün, dünden daha sevinçli bir gündür: 13 Mart! Vittorio Emanuele Tiyatrosu'nda yapılacak olan ödül dağıtım töreninin arefesi; her yılın en büyük bayramı...

Bu kez ödül alacakların adlarını taşıyan listeyi, ödülleri dağıtacak olan kurula sunmak üzere sahneye çıkacak olan çocuklar, rastgele seçilmemişti.

Müdür, bu sabah dersimiz bittikten sonra sınıfımıza geldi. Bize: "Çocuklar, size iyi bir haber!" dedi; sonra Koraçi'yi, küçük Kalabrialıyı çağırdı. Koraçi ayağa kalkmıştı. Ona sordu:

"Yarın tiyatrodaki listeyi kurula sunacaklar içinde bulunmak ister misin?"

Müdürümüz, uygun karşılık alınca, bize dönerek konuşmasına devam etti:

"Çok iyi! Böylece kurulda, bir Kalabria temsilcisi de bulunmuş oluyor. Bu yıl Belediye İlkokulu, kurula listeyi sunacak çocukların, İtalya'nın çeşitli illerinden bulunmasını ve şehrin başka başka okullarından seçilmesini uygun görmüş. Şehrimizde yirmi okul ve

bunların beş kolu var. Yedi bin öğrenci... Bu kadar büyük bir yığın içinde, İtalyanın her bölgesinden çocuk bulmak güç değil, Torquato Tasso Okulu'nda biri Sardunyalı, diğeri Sicilyalı olmak üzere iki ada temsilcisi bulundu. Bonkompanyl Okulu, tahta üzerine oymalar yapan bir sanatçı oğlunu, küçük bir Floransalıyı verdi. Tommaseo Okulu'ndan bir Romalı seçildi. Venedik, Lombardiya ve Roma bölgelerinden birçok çocuk bulmak çok güç olmadı. Monvizo Okulu da bir su-bay oğlu olan, bir Napolili çocuk verdi. Biz ise, Ceno-valı bir çocukla, Koraçi, seni, bir Kalabrialıyı veriyoruz. Bunlar Piemontelilerle birlikte on ikiyi tamamlayacaklar. Bu ne kadar güzel bir şey değil mi? Ödüllerini verecekler, bütün İtalya ülkesinin çeşitli yerlerinden gelmiş arkadaşlarımız olacak. On ikisi birden sahne-de göründükleri zaman, onları bir alkış tufanı ile karşılayınız."

"Onlar çocuktur, fakat büyük adamlar gibi memleketlerinin temsilciliğini yapacaklar. Üç renkli küçük bir bayrak, tıpkı büyük bir bayrak gibi, İtalya'nın sembolü değil midir? Öyleyse, onları candan alkışlayınız. On yaşındaki genç kalplerinizin, vatanın yüce varlığı önünde, ne kadar heyecanla yanıp tutuştuğunu gösteriniz."

Müdür, bunları söyledikten sonra gitti. Öğretmen:

"Demek ki Koraçi, sen Kalabrialıların milletvekilsin!" diye ekledi.

Hepimiz güldük, ellerimizi çırttık. Sokağa çıktığımız zaman çocuklar, Koraçi'nin çevresini sardılar ve bacaklarından tutup kaldırdılar, zafer kazanan biriymiş gibi omuzlarında taşımaya başladılar. "Yaşasın Kalab-

ria milletvekili!" diye bağıyorlardı. Bu bir alay değildi, tam tersi, sevinç içinde Koraçi tebrik ediliyordu.

O, hepimizin hoşuna giden bir çocuktur. Yüzünde haklı bir sevinç okunan Kalabrialıyı sokağın köşesine kadar götürdüler. Tam orada, siyah sakallı bir bay ile karşılaştılar. Kalabrialı gülümseyen o bayı gösterdi:

"Babam!" dedi.

Çocuklar, küçük Kalabrialıyı babasının kucağına bıraktılar ve her biri bir yana kaçtılar...

Ödül Töreni

14 Mart, Salı

Öğleden sonra saat ikiye doğru, koca tiyatro tıklım tıklım dolmuştu. İğne atsan yere düşmez derler ya, işte öyle. Çocuklar, gençler, kadınlar, erkekler, öğrenciler, öğretmenler, işçiler, kısacası kimi ararsanız vardı orada. Herkes bayram yerine gelir gibi güzel giyinmişti. Kimi el sallıyor, kimilerinin tüyleri, kordelaları, saç örgüleri dalgalanıyor ve salonu neşeli ve tatlı bir fısıltı dolduruyordu.

Tiyatro; kırmızı, beyaz, yeşil renkli çiçek ve dallarla süslenmişti. Sahneye giden iki merdiven vardı. Sağdaki ödül adaylarının çıkmaları, soldaki inmeleri içindi. Sahnede kırmızı kadifeli bir sıra koltuk duruyordu. Ortadakinin arkalığına, defnedalından bir taç asılmıştı. Sahnenin derinliğinde bayraklardan yapılmış bir tak vardı. Bir köşede yeşil çuha ile örtülü bir masa duruyor ve üzerinde, öğrencilerin gözünü kendine çeken, üç renkli şeritle bağlanmış armağanlar bulunuyordu. Mızıka her zamanki gibi sahnenin önünde yer almıştı. Bay ve bayan öğretmenler, balkonun kendilerine ayrılan yarısını dolduruyorlardı. Yer katının küçük iskemlelerine, ellerinde notalar ile şarkı söyleyecek,

yüz kadar çocuk oturtulmuştu. Bütün tiyatronun çevresinde bay ve bayan öğretmenlerin gidip geldiği ve ödül adaylarını düzene koydukları görülüyordu.

Babam ve annemle balkona gelir gelmez, kırmızı tüylü şapka giyen bayan öğretmeni gördüm. Yanaklarındaki güzel çukurlarıyla gülüyordu. Yanında kardeşimin bayan öğretmeni ve baştan aşağı karalar giyinmiş "Küçük Rahibe" ile, benim birincideki iyi kalpli bayan öğretmenim vardı. Zavallı kadın o kadar solgundu ve o kadar şiddetli öksürüyordu ki, tiyatronun öbür ucundan duyuluyordu.

Yer katında, Garrone'nin sevimli yüzünü hemen gördüm, Nelli'nin sarı başı omzuna dayanmıştı. Biraz daha uzakta baykuş burunlu Garoffi oturuyor, basılı listeleri toplamaya çalışıyordu ve şimdiden koca bir paket edinmişti. Belki de bunlardan bir kazanç umuyordu. Kapiya yakın bir yerde, odun tüccarı ile karısı bayramlık elbiseleriyle oğullarının yanına oturmuşlardı. Üçüncülük ödülünü alan Coretti, bu defa artık kahverengi gömleğiyle kedi derisinden şapkasını giymemiş, küçük bir bay gibi giyinmişti. Bir aralık Votini'yi tüllü, dantelli yakalığı ile loca balkonunda gördüm; sonra görünmez oldu. Çok kalabalık olan sahneye yakın balkonda, topçu yüzbaşısı ile koltuk değnekleri taşıyan oğlu Robetti vardı.

Tam saat ikide mızıkaya çalmaya başladı. Aynı zamanda belediye başkanı, vali, yargıç ve okullar müfettişiyle siyah elbiseler giyinmiş diğer kişiler, sağdaki merdivenlerden çıkarak kırmızı koltuklara oturdular.

Mızıkaya durduktan sonra müzik öğretmeni ilerledi. Elindeki değneğin bir işaretiyle alt katta bulunan küçük çocuklar ayağa kalktılar ve yeni bir işaretle de

şarkıya başladılar. Güzel bir şarkı söyleyen bu çocukların toplamı, yedi yüz kadar vardı. Yedi yüz çocuk sesinin hep bir ağızdan şarkı söylemesi, ne kadar hoştu. Herkes bu tatlı, berrak ve ruhları yücelten şarkıyı kımıldamaksızın dinliyordu. Şarkı bitince, gür olarak alkışlandı; sonra yine sessizlik başladı.

Şimdi, ödül dağıtımını başlıyordu. İkinci sınıftaki öğretmenim, kızıl saçları ve parıldayan gözleriyle ilerledi. Ödül alacakların adlarını okuyacaktı, ödülleri dağıtacak olan on iki çocuğun gelmeleri bekleniyordu.

Gazeteler, bunların bütün İtalya illerini temsil edecek çocuklar olacağını yazmışlardı. Gelecekleri tarafa herkes meraklı gözlerle bakıyor, belediye başkanı ve diğer baylar bile, bunu bekliyordular. Ortalıkta büyük bir sessizlik vardı.

Birdenbire on ikisinin de beraberce, gülümseyen yüzleriyle koşarak geldikleri görüldü. Sahnenin kenarına kadar ilerleyip durdular.

En aşağı üç bin kişi kadar olan tiyatro halkı, birden ayağa kalktı. Gök gürültüsünü andırır bir alkış tufanı koptu. Çocuklar, epey şaşırmış görünüyordular. Balkondakilerden birisi: "İşte İtalya!" diyordu. Koraçi'yi, küçük Kalabrialıyı hemen tanıdım. Her zamanki gibi siyahlar giymişti. Yanımızda bulunan ve çocukları tanıyan belediye meclisi üyesi olan bir bay, birer birer onları anneme gösteriyor ve "Küçük sarışın çocuk, Venedik temsilcisidir; Roma'nınki ise büyük ve kıvrık saçlı olanıdır." diyordu.

Aralarında, çok şık giyinmiş iki üç çocuk vardı. Diğerleri işçi çocuklarıydı, hepsi de temiz giyinmişlerdi. Floransalı, içlerinde en küçüğüydü. Kuruldan birisi, sırasıyla:

“Floransa, Napoli, Bologna, Palermo...” diyerek sunarken; onlar birbirinin arkasından, kendilerini alınlarından öpen belediye başkanının önünden geçiyorlardı.

Her çocuk geçtiğinde, bütün tiyatro el çırpıyordu. Sonra küçük milletvekilleri ödüllerin bulunduğu masanın çevresine sıralandılar.

Öğretmen, okulların adlarıyla sınıflarını ve öğrencilerin isimlerini söyleyerek listeyi okumaya başladı. Adaylar sahneye çıkıp sıralanmaya başladılar.

Sahneye henüz birkaç kişi çıkmıştı ki, kulislerden son derece hafif bir keman sesi duyulmaya başladı. Bu müzik, geçit süresince devam etti. Bu tatlı müzikte, sanki ana babaların ve öğretmenlerin öğüt veren, darılan sözleri ile dua sesleri bir fısıltı şeklinde birleşmişti.

Bu arada adaylar, ödülleri veren, hepsini teker teker okşayan veya tatlı bir söz söyleyen kurul üyelerinin önünden, birbiri ardından geçiyorlardı. Alt katta veya balkonda bulunan çocuklar, çok küçük buldukları veya elbisesinden fakir olduğunu anladıkları adaylar geçerken, şiddetle alkışlıyorlardı. İçlerinde birinci sınıftan çocuklar vardı ki, sahnenin üzerine geldikleri zaman ne yapacaklarını, hangi tarafa gideceklerini şaşırıyorlar ve bütün tiyatroyu kahkahadan kırıp geçiriyorlardı. Aralarında, güçlükle yürüyen üç karış boyunda bir yavrucak, ayağı halıya takılarak boylu boyunca yuvarlandı. Vali, onu tutup kaldırdığı zaman, herkes alkışlıyor, gülmekten katılıyordu. Bir diğeri de merdivenlerden yuvarlandı. İniltiye işitiliyordu, ama kazayı ucuz atlatmıştı. Her türlü çocuk geçiyordu, afa-

can veya korkmuş yüzlüleri, birer elma gibi kızarmışları... Ve en küçükleri, tombul yanaklarıyla herkese gülüyorlar ve yere iner inmez, ana babaları tarafından kucaklanıyorlardı.

Sonunda bizim okula sıra geldiğinde, keyfimin sınırı yoktu. Tanıdığım birçok öğrenci çağrıldı; Coretti, baştan ayağa kadar yeni giyinmiş, beyaz dişlerini gösteren neşeli gülümseyişiyle göründü. Kim bilirdi ki, o, bu sabah bile kilolarca odun yükü taşımıştır. Belediye başkanı, elini omzuna koyarak ödülünü verirken, alnındaki kırmızı işaretin ne olduğunu soruyordu. Babasıyla, annesini, alt katta gözlerimle aradım ve elleriyle ağızlarını kapayarak güldüklerini gördüm. Sonra Derossi geçti. Düğmeleri parıldayan koyu mavi elbisesi, zarif ve kıvrak yürüyüşü, sarı, kıvrık saçlarının düştüğü yüksek alnıyla o kadar güzel, o kadar sevimliydi ki, içimden ona bir öpücük göndermek isteği geliyordu. Sahnede bulunan bütün baylar, ona bir şeyler söylemek ve elini sıkmak istiyorlardı.

Biraz sonra öğretmen: "Culio Robetti!" diye çağırıldı.

Bunun üzerine, topçu yüzbaşısının oğlunun koltuk değnekleriyle geldiği görüldü. Yüzlerce öğrenci, uğradığı kazanın neden olduğunu zaten biliyordu. Bir iki saniye içinde herkes öğrenince birden kopan alkış tufanı, tiyatroyu sarstı. Erkekler ayağa kalkıyor, kadınlar mendillerini sallıyordu. Zavallı çocuk şaşırmış, titreyerek sahnenin ortasında kalmıştı.

Belediye başkanı geldi, Robetti'yi çekerek kucakladı ve oturduğu koltuğun arkasında bulunan defne dalından yapılmış tacı alarak, çocuğun koltuk değneklerinden birine geçirdi. Sonra onu, sahnenin önü-

ne, değerli çocuğun babasının bulunduğu yere kadar götürdü. Baba, oğlunu kucağına aldı; "Aferin!" ve "Yaşa!" sesleri arasında locaya götürüldü.

Mızıka, hafif ve tatlı havasında devam ediyor ve çocuklar birbirinin arkasından geçiyorlardı. Hemen bütün öğrenciler tüccar çocuklarından olan Konsolata Okulu, işçi çocukları ile dolu Vankilya Okulu, birçok çiftçi çocuklarını kucağında barındıran Bonkompanyl Okulu sıra ile geçiyordu. En sonuncusu Rayneri Okulu oldu. Törenin bitiminde, alt katta bulunan yedi yüz çocuk, çok güzel olan diğer bir şarkı ile tiyatroyu inlettiler. Sonra, belediye başkanı konuştu; onun arkasından yargıç toplantıyı şu sözlerle kapadı:

"Çocuklarım! Sizin için o kadar yorulan, zekalarının ve kalplerinin bütün gücünü size ayıran, yalnız sizin için yaşayan ve ölenlere selam ve teşekkürlerinizi göndermeksizin buradan çıkmayınız."

Yargıç bu sözleri söylerken: "İşte onlar!" diyerek balkonlarda bulunan bayan ve bay öğretmenleri gösteriyordu. Bu dokunaklı söyleyiş üzerine bütün çocuklar ayağa kalktılar, kollarını bayan ve bay öğretmenlere doğru uzattılar.

Öğretmenler, öğrencilerinin bu sevimli davranışından duygulanmışlar, şapka ve mendillerini sallayarak onlara karşılık veriyorlardı.

Mızıka yeniden çalmaya başladı. Herkes, İtalya ilkerinin on iki küçük temsilcisini, son kez alkışladı. Kendilerine demet demet çiçekler yağdırılırken onlar sahnenin önüne doğru el ele tutuşmuş ilerliyorlardı.

Bir Kavga

20 Mart, Pazar

Çok iyi biliyorum ki, bu sabah Coretti ile çekişmemin nedeni, onu kıskanmam değildi. Evet, ben hiçbir şey almadığım halde, o bir ödül kazanmıştı. Onu kıskanmadığımı kesin olarak bilmekle beraber, kendimi yine de haksız buluyorum.

Öğretmen, onu benim yanıma koymuştu. Aylık öykü ödevini hasta olan küçük duvarcı için yazarken, dirseğiyle koluma dokunmuş ve bu yüzden kağıdım kirlenmişti. Kızdım, kötü söz söyledim. Coretti gülererek: "Bilerek yapmadım." dedi. Ona inanmalıydım; çünkü tanırım. Fakat, gülümseyişi hoşuma gitmedi. Kendi kendime: "Şimdi ödül aldı ya, artık burnu büyüdü." diye düşündüm.

Biraz sonra, öç almak için onu öyle bir ittim ki, yazdığı sayfa kirlendi. Öfkesinden kıpkırmızı kesildi, elini bana doğru kaldırdı: "İşte, sen bilerek yaptın!" dedi. Öğretmen bakıyordu. Elini indirdi; fakat "Seni dışarda beklerim!" dedi.

Acı duyuyordum. Kızgınlığım geçmişti. Daha şimdiden pişman olmuştum. Hayır! Coretti beni bilerek itmezdi; çünkü, o çok iyidir. Onlara gittiğimde nasıl ça-

İştığını, hasta annesine nasıl özenle baktığını, sonra onu bizim evde ne kadar iyi ağırladığını, babamın ne kadar hoşuna gittiğini anımsadım. Ağzımdan kaçan o fena sözü söylemeseydim, ondan alçakcasına öç almayı düşünmeseydim ne iyi yapmış olacaktım.

Babamın bu olay karşısında nasıl bir öğüt vereceğini düşündüm. Şüphesiz “Haksızsın öyle mi? Haydi af dile!” diyecekti. Fakat buna cesaretim yoktu. Kendimi aşağılatırım diye utanıyor, bir yandan da Coretti’ye bakıyordum. Gözüm gömleğinin omzundaki söküğüne takılıyordu. Belki bugün odun taşırken sökülmüştü. Onu sevdiğimi derinden duyuyor ve kendi kendime: “Cesaret!” diyordum. Fakat nedense: “Beni affet!” kelimesi boğazımda tıkanıp kalıyordu.

O, bana ara sıra gözucuyla bakıyordu, kızgın değil; fakat çok üzgün olduğu görülüyordu. Ben ise ona, kendisinden korkum yokmuş gibi sert bakışlar fırlatıyordum. “Dışarda görüşürüz!” diye tekrar etti. “Çok güzel!” dedim. “Dışarda görüşürüz!”

Babamın, birgün bana: “Haksız olduğun zaman kendini koru, fakat sakın vurma!” dediğini düşünüyor ve kendi kendime: “Kendimi savunurum, fakat vurmam.” diyordum. Fakat canım sıkılıyor, üzülüyor ve öğretmeni artık dinlemiyordum. Sonunda çıkma saati geldi. Sokakta yalnız kaldığım zaman, Coretti’nin arkamdan geldiğini gördüm; durdum ve elimde cetvel bekledim. O ilerledi ben de cetvelimi kaldırdım.

Dudaklarında çok içli bir gülümseme ile yanaştı, cetvelimi göstererek: “Yok Enrico! Eskisi gibi arkadaş olalım.” dedi.

Bir an için şaşırđım; sonra sanki bir el beni ona itmiş gibi, kendimi kollarının arasında buldum. O, beni

öpüyordu: “Artık aramızda hiçbir anlaşmazlık olmayacak değil mi?” diyordu. “Hayır, hiçbir zaman, hiçbir zaman!” diye yanıt verdim.

Birbirimizden iç rahatlığı ile ayrıldık. Fakat eve gelince hoşuna gideceğini düşünerek olayı babama anlattım; bana darıldı. “İlk önce el uzatacak sen olmalıydın; çünkü haksız senmişsin.” dedi. Ve “Senden iyi olan bir çocuğa, bir asker oğluna, cetvel kaldırmamalıydın!” sözlerini ekleyerek, elimden cetveli aldı, iki parça edip duvara fırlattı.

Küçük Duvarcı Tehlikede

28 Mart, Salı

Zavallı küçük duvarcı ağır hasta. Öğretmen, onu görmeye gitmemizi söyledi. Garrone, Derossi, ben; uçümüz ona gitmek için sözleştik. Stardi de gelecekti, fakat öğretmen bize "Kavur Anıtı" konusunda bir ödev vermiş olduğundan, yazmadan önce anıtı görmeye gidecektik. Bizi nasıl karşılayacağını öğrenmek için, kendisini büyüklenme duygusuna kaptırmış olan Nobis'i de çağırdık; ama o kuru bir "Hayır"la yetindi. Votini, gelmek istemedi. Belki de güzel elbiselerinin kireçle lekeleneneğinden korkuyordu. Saat dörtte okuldan çıkınca yola koyulduk. Sicim gibi yağmur yağıyordu. Garrone yolun üzerinde durarak ekmek tıktığı ağzıyla bize: "Peki, ona ne alacağız!" dedi ve cebindeki iki meteliği şingirdattı. Üç büyük portakal alma üzere hepimiz ikişer metelik koyduk. Tavan arasına tırmanıp kapının önüne geldiğimizde, Derossi, madalyayı çıkarıp cebine koydu. Neden böyle yaptığını sordum:

"Kendime bir süs vermemek için... Bana öyle geli-

yor ki madalyasız girmek daha uygun bir davranış!” dedi.

Kapıyı çaldık; babası çıktı. Dev yapılı bu koca adamın yüzü çok bozulmuştu. Üstelik garip bir sesle:

“Siz kimsiniz?” diye sordu.

Garrone yanıtladı:

“Biz Tonino’nun sınıf arkadaşlarıyız. Ona portakal getirdik.”

Duvarcı, başını sallayarak: “Ah zavallı Toninom! Korkarım ki portakallarınızı yiyemeyecek.” dedi. Elinin tersiyle gözlerini sildi. Bizi önüne düşürerek tavan arasındaki bir odaya götürdü. Küçük duvarcı, burada demir bir karyolada yatıyordu. Annesi çok üzüntülü bir durumda yatağa çökmüştü, alnı avuçlarının içinde duruyordu. Bize bakmak için ancak şöyle bir döndü. Duvarda fırçalar, bir kazma, bir de kireç eleği asılıydı. Hastanın ayaklarına, duvarcının alçıdan beyazlanmış ceketi serilmişti. Zavallı çocuk zayıflamış, sararmış, burnu ince, uzun bir şekil almıştı; güçlkle soluk alıyordu.

İyi kalpli Tonino! Çok sevimli ve hep neşeli olan benim mini mini arkadaşım! Tavşan burnu yaptığını görmek için, her şeyimi verebilirim. Na kadar acı duyuyorum. Zavallı küçük duvarcım! Garrone, yastığın üzerine, yüzüne yakın bir portakal koydu, kokusu onu uyandırmıştı; portakalı hemen tuttu, fakat elinden düşürdü, sonra gözlerini ayırmaksızın Garrone’ye baktı. Garrone:

“Beni tanıdın mı? Garrone’yim!” diyordu.

Hastanın dudaklarında hafif bir gülümseme belir-di. Elini güçlkle Garrone’ye uzattı. O da, avuçlarının içine alarak öptü. Sonra:

“Cesaret, cesaret küçük duvarcım! Yakında iyi ola-

cak ve okula geleceksin. Öğretmen seni yanıma oturacak! Nasıl memnun musun?" dedi.

Küçük duvarcı yanıt vermedi.

Annesi, üzgün bir sesle:

"Ah benim zavallı, iyi ve sevimli Toninom! Benim kara yazgılı oğlum..." diye hıçkırarak dövünüyordu.

Duvarcı kızgındı:

"Allah aşkına susunuz! Başım çatlayacak!" diye bağırdı. Sonra, bize döndü:

"Teşekkür ederim çocuklarım. Artık gidiniz, evinize dönünüz." dedi.

Çocuk, bir ölü gibi gözlerini kapamıştı.

Garrone: "Size bir yararımız dokunabilir mi?" diye sordu.

Duvarcı: "Hayır, iyi kalpli çocuk! Teşekkür ederim." diye yanıt verdi. Bizi kapıya kadar uğurladı. Kapıyı kapadı. Henüz merdivenin yarısına gelmemiştik ki: "Garrone, Garrone" diye seslendiğini işittik!

Üçümüz birden, aceleyle geri döndük. Duvarcı, yüzü değişmiş bir halde: "Garrone, Tonino seni çağırıyor. Üç gündür hiç konuşmuyordu. Şimdi seni iki kez çağırırdı. Tanrı dilerse bu hayırlı bir belirtidir!" dedi.

Garrone bize seslendi:

"Allah vere de iyi bir belirti olsa. Siz güle güle gidiniz; ben kalıyorum." dedi ve duvarcının arkasından gitti.

Derossi'nin gözleri yaşlarla dolmuştu. "Küçük duvarcı için mi ağlıyorsun? İşte konuşmaya başladı. İyi olacak tabii." dedim.

Derossi, "Evet, umuyorum." diyordu. "Fakat şimdi ben onu düşünmüyorum. Ben, Garrone'yi düşünüyorum. Onun ne kadar iyi, ne kadar yüksek ruhlu bir çocuk olduğunu düşünüyör, böyle temiz kalpli bir arkadaşım olduğu için övünüyorum!"

İlkbahar

1 Nisan, Cumartesi

Bugün Nisan'ın ilk günü... Tatile üç ayımız kaldı. Bu sabah, belki de yılın en güzel sabahını yaşadım. Çok mutluyum. Çünkü Coretti, okul çıkışı birlikte gezmek üzere beni çağırmişti. Sonra annem de, "Valdecco Yetimler Yurdu"nu gezdireceğine söz vermişti.

Fakat beni en çok sevindiren haber; Küçük Duvarcı'nın iyileştiğini öğrenmek oldu. Dün akşam Bay Perboni geçerken, babama onun çok iyi olduğunu söylemişti.

Ne güzel bir bahar sabahı! Sınıfın penceresinden masmavi gökyüzü, bahçenin tomurcuklarla örtülü ağaçları, henüz yeşillenmiş çiçek saksılarıyla, evlerin açık pencereleri görülüyordu.

Güldüğünü pek görmediğimiz öğretmenimiz bugün de gülyüzlü değildi. Fakat biraz daha iyimser olduğu, alnının ortasındaki derin kırışıklığın kaybolmasından belliydi.

Yazı tahtasının başında bir konu anlatıyor ve açık pencereden giren doğanın güzel kokularıyla yüklü te-

miz havayı sevinçle içine çektiği görülüyordu. Bu güzel hava, hepimize daha şimdiden kır gezintilerini düşündürüyordu.

Öğretmen konuyu anlatırken, yakın bir sokaktan bir demircinin dövdüğü örs sesi ve karşiki evden yavrusunu uyutan bir annenin ninnisi işitiliyordu. Uzakta, Çernia Kışlası'nda borazanlar çalınıyordu. Stardi'ye varana dek bütün dünya, neşeli ve iyimser görünüyordu. Bir ara, demirci örsüne daha kuvvetli vurmaya ve anne, ninnisini daha yüksek sesle söylemeye başladı. Öğretmen sustu ve pencereden dışarıya baktı, biraz dinledikten sonra ağır ağır duygularını dile getirdi:

“Gökyüzü gülümsüyor. Bir anne ninni söylüyor. İşini seven bir adam çalışıyor. Çocuklar okuyorlar... İşte hayatın güzellikleri!..”

Sınıftan çıktığımızda diğer öğrencilerin de bizim gibi sevinç içinde oldukları görülüyordu.

Bir tatil arefesinde bulunuyormuşuz gibi çocuklar sıra olmuşlar, ayaklarını vurarak ve şarkı söyleyerek yürüyorlardı. Bayan öğretmenler şakalaşiyor, kırmızı tüylü şapka giyen öğretmen, küçük öğrencilerini kovalıyor, anneler ve babalar kendi aralarında gülümseyerek konuşuyorlardı. Crossi'nin sebze annesinin sepetinde, o kadar çok menekşe vardı ki, kokusu bütün avluyu dolduruyordu. Sokakta beni bekleyen annemi görünce, bugüne kadar benzerini duymadığım bir sevinçle kucağına atıldım:

“Bugün kendimi çok neşeli ve mutlu hissediyorum anneciğim. Sebebi nedir sence?” dedim. Annem gülümsedi:

“Hava çok güzel de ondan. Bir de insanın kalbi herkese karşı sevgi ve saygı ile dolu olursa, kendini hep neşeli ve mutlu hissederek.”

Yetimler Yurdu'nun Anaokulu

4 Nisan, Salı

Annem verdiği sözü tuttu ve dün öğle yemeğinden sonra beni "yetimler yurdu"na götürdü. Precossi'nin kızkardeşlerinden biri hakkında bilgi verecekti. Ben henüz yetimler yurdunu hiç görmemiştim. Doğrusu çok hoşuma gitti. Orada iki yüze yakın erkek ve kız çocuk vardı. O kadar küçüktüler ki, bizim ana sınıf öğrencileri onların yanında kocaman birer adam sayılabilir. Yurda vardığımızda, çocuklar yemek salonuna girmişlerdi. Salonunda ortaları delikli iki sıra masa ve masaların her deliğinde fasulye ve pilav dolu birer tas vardı; yanlarında da birer kaşık bulunuyordu.

Bazıları salona girerken kayıp düşüyor, öğretmen gelip kaldırıncaya kadar öylece yerde kalıyorlardı. Birçoğu kendilerinin sanarak bir tasın önünde duruyor, henüz daha bir kaşık yemeden öğretmen gelerek onlara çıkışıyordu:

"Orası senin yerin değil, ilerle bakalım!"

Küçükler, üç dört adım ötedeki diğeri bir tasın önün-

de yeniden duruyor ve hemen kaşıklamaya başlıyorlardı. Böylece her tasta acele ile birer kaşık alıyor, yarım tabak pilav yedikten sonra yerlerine gidebiliyorlardı.

Bayan öğretmen sürekli “Haydi ileriye, ileriye!” diyerek bağırmasıyla, hepsi yerlerini buldular ve dua etmeye başladılar. Şimdi yemeğe başlamışlardı.

Bu ne hoş bir manzaraydı! Bakıyorsunuz birisi iki kaşıkla yiyor, diğeri elleriyle atıştırıyor! Birçoğu, fasulye tanelerini birer birer alarak ceplerine dolduruyordu! Diğer bir kısmı da, önlüklerinin bir ucuna sıkıştırarak üstünden bastırıyor ve eziyorlardı. Yemeği bırakarak uçuşan sinekleri kovalayanlar da vardı. Kimisi de ağzını kapatmadan öksürerek çevresine pirinç yağırdırıyordu.

İçerisi cıvılcıvıldı. İnsan, çevresini civcivlerle çevrili sanıyordu. Bu iki sıra olmuş minik yavrucukların, hele saçlarını düğümleyen kırmızı, yeşil kurdellarıyla, küçük kızların hali ne kadar güzeldi!

Bir bayan öğretmen, sekiz kişilik küçük kızlar topluluğuna sordu:

“Pirinç nerede yetişir bilir misiniz?”

Sekizi birden, yemeklerle dolu ağızlarını açtılar ve şarkı söyler gibi bir sesle yanıtladılar:

“Pirinç -suda- yetişir...”

Sonra, bayan öğretmen, hepsine komut verdi:

“Eller havaya!”

Daha pek kısa zaman öncesine kadar, kundak bezinde bağlı kalan o küçük kollarıyla, beyazlı pembeli kelebeklere benzeyen minik yavrular, ufacık ellerini havaya kaldırdılar.

Şimdi oynamaya gidiyorlardı. Fakat önce hepsi du-

varlarda asılı kahvaltı sepetlerini aldılar, sonra bahçeye çıktılar. Herkes sepetteki yiyeceklerini çıkarmak için bir yana dağıldı.

Sepetler, biraz ekmek, bir parça peynir, kaynamış bir yumurta, küçük elmalar, bir avuç leblebi, kuru erik, ufak bir piliç budu gibi şeylerle doluydu.

Göz açıp kapayınca kadar bahçe, kuş yemi serpilmişcesine ekmek kırıntıları ile dolmuştu. Tavşanlar, kediler veya fareler gibi kemirerek, yalayaarak ya da emerek yemeleri çok tuhaftı. Bazıları yumuşak peynir parçalarını avuçlarında eziyor ve süt gibi parmaklarına yapıştırarak kollarına akıtıyorlardı. Yavrunun biri, göğsünde bir küçük ekmek tutuyor ve bir muşmulayı diliyle yalıyordu. Küçük kızlar minimini köpekler gibi elmaları ve ekmek dilimlerini, dişlerinin arasında tutarak koşuyor ve birbirlerini kovalıyorlardı.

Üç tanesini gördüm ki; ellerindeki yumurtayı içinde hazineler bulacakmış gibi, ufak bir çubukla deliyor, parça parça yere döktükten sonra, her kırıntıyı büyük bir dikkatle, sanki bir inciymiş gibi topluyordu. Güzel bir yemişi olanların başına üşüşüyorlar, boş sepete başlarını eğerek, kuyuya düşmüş aya bakar gibi bakıyorlardı. Elinde şeker külahı tutan bir küçüğün çevresini, yirmi kadar çocuk çevirmişti. Ekmeklerini şekerlere sürmek için, ona binbir şaklabanlık yapıyorlardı. O da bazısının gönlünü ediyor, diğerleri ne kadar yalvarsa da razı olmuyor, yalnız emmek üzere parmağını uzatmakla yetiniyordu.

Bu arada annem, bu sevimli yavrucaklarla biraz konuşmak ve başlarını okşamak için bahçeye inmiş-

ti. Minik afacanlar hemen onun etrafını çevirdiler. Bazıları boynuna sarılıyor, yanaklarını uzatarak öpücükler veriyordu. Birisi ona bir ekmek kabuğu, diğeri ısırılmış bir dilim portakal, bir küçük kız da bir yaprak verdi. Başka bir tanesi de, lambanın alevinde yanan parmağının ucunu gösteriyordu. Afacan bir çocuk da, yakaladığı küçük bir böcek uzatıyordu. Küçük bir yumurcak, annemi zorla eğdi ve kulağına:

“Babam fırça yapar.” dedi.

Bu sırada, bayan öğretmenlerin konuşmalarını gerektiren ufak tefek olaylar oluyordu. Örneğin; mendillerinin düğümlerini çözemedikleri için ağlayan kızcağızlar, iki elma çekirdeği için bağırsarak birbirini tırmalayan minik yaramazlar vardı.

Gitmeden önce annem, dört beş tanesini kucağına alınca, her taraftan yüzleri portakal suyu veya yumurta sarısına bulanmış bir sürü yaramaz, kucaklanmak için ona koştular. Kimisi yüzüğüne bakmak için parmağını tutuyor, kimisi de saatini görmek üzere kordonunu çekiyordu.

Bayan öğretmenler, annemi: “Dikkat edin, elbisenizi kirletebilirler!” diye uyardılar.

Fakat annem elbiseye hiç önem vermediği için, onların başını okşayıp yanaklarını öpmeye devam ediyordu. Etrafındaki çember iyice daralmıştı. Birçoğu eteklerine yapışmış, üzerine tırmanmak istiyor, diğeleri ellerini uzatarak hep birlikte:

“Allahaismarladık, Allahaismarladık!” diye bağırsıyorlardı.

Sonunda, bahçeden kurtulduk. Çocuklar, geçtiği-mizi görmek için burunlarını parmaklığa yapıştırmış-

lardı; oradan ufacık kollarını çıkarıyorlar, annemi selamlıyorlardı.

İçlerinde hâlâ muşmula, ekmek kabuğu, peynir kırtısı vermek isteyenler vardı. Hep bir ağızdan:

“Güle güle! Yarın da gel! Her zaman gel!” diye bağışıyorlardı.

Annem, bir vazodaki rengarenk güllere dokunur gibi, kendisine uzanan minicik elleri okşadı. Sokağa

çıkıtığında, üstü başı ekmek kırıntıları ve meyve lekeleleriyle doluydu. Elbisesi buruşmuş, saçları dağılmıştı. Bir elinde çiçekler ve gözlerinde yaşlar vardı. Fakat bir bayram yerinden geliyormuş gibi sevinçliydi. Mutluluğu gözlerinden okunuyordu.

Uzaktan hâlâ “Güle güle! Yarın yine gel!” diyen minik kuşların cıvıltıları duyuluyordu...

Beden Eğitimi Dersinde

Havalar güzel gittiğinden artık beden eğitimi dersini bahçede, jimnastik araçlarıyla yapacağız. Dün Garrone müdürün odasında, beden eğitimi derslerine oğlunun sokulmamasını rica etmek üzere Nelli'nin annesi çıkageldi. Kadın, elini oğlunun başına koymuş, sıkıntılı bir halde: "O yapamaz!" diyordu.

Nelli, hem beden eğitimi dersinden yoksun kâlaçağına üzüyor, hem de kendini aşağılanmış hissediyordu. "Göreceksin anne! Ben de ötekiler gibi yapacağım!" diyordu. Annesi sevgi dolu ve mahzun bir ifade ile oğluna bakıyordu.

Sanki kararsız bir hali vardı. "Korkuyorum ki arkadaşları..." diye başladığı cümlesini bitiremedi ama "Onunla eğlenmesinler." demek istediği belliydi. Fakat Nelli yine söze karıştı: "Bunun hiç önemi yok! Garrone var ya; onun bana gülümsemesi yeter."

Sonunda annesi razı oldu ve Nelli'de derse katıldı. Öğretmen bizi o epeyce yüksek olan dikey direklere götürdü. Bunların ta tepesine kadar tırmanmak ve sonra yukarıdaki yatay direğin üzerinde doğru olarak

durmak gerekiyordu. Derossi ile Coretti, iki maymun gibi tırmandılar. Küçük Precossi de dizlerine kadar gelen koca ceketine rağmen kolayca çıkıverdi. O çıkarken diğer çocuklar kendisini güldürmek için, onun sık sık söylediği, “Özer dilerim!.. Afedersiniz!..” sözlerini tekrarlıyorlardı. Stardi, hindi gibi kızarıp, kızgın bir köpek gibi dişlerini sıkarak soluyordu. Fakat çatlayıp ölse de tepeye varacaktı! Ve sonunda vardı da. Nobis, sırası gelip de yukarıya çıkınca, oraya bir imparator gibi kuruldu.

Beden eğitimi dersi için özel olarak dikilmiş mavi çizgili güzel bir elbise giymiş olan Votini, iki kez denemesine rağmen beceremedi.

Kolaylıkla çıkabilmek için, ellerimizi toz haline getirilmiş reçine ile ovalıyorduk. Reçine tozu, işbilir Garroffi tarafından hazırlanmıştı. Bu tozdan paket paket herkese satarak yine bir kazanç yolu bulmuştu!

Sıra Garrone'ye geldiğinde, gayet sakin bir şekilde, hiç önemi olmayan bir iş yapıyormuş gibi tırmanıverdi. O kadar kuvvetliydi ki, sırtında başka bir çocuk olsaydı, onu da birlikte çıkarabilecekti.

Garrone'den sonra, sıra Nelli'ye geldi. Uzun ve ince elleriyle direği kucakladığı görülür görülmez, herkes gülüşmeye ve alay etmeye başladı. Fakat Garrone, ellerini göğsünün üzerine kavuşturarak çevresine öyle bir göz attı ki, öğretmenin orada bulunmasına bakmadan, eğleneni iki tokatta yere yıkacağı belliydi. Herkes gülmeyi kesti. Nelli, büyük bir güçlkle tırmanmaya başladı. Zavallının yüzü ateş gibi olmuş, alını ter içinde kalmıştı.

Öğretmen: “Artık in!” diyorsa da, o inat ediyor ve

direniyordu. Her an, yarı baygın bir halde aşağı yuvarlanmasını bekliyordum.

Zavallı Nelli! Kendimi onun yerine koyup, annemin üzüntü içinde beni seyretmiş olduğunu aklımdan geçiriyor, bunu düşündükçe, zavallı arkadaşımı her zamankinden çok sevdiğimi anlıyordum. Yukarıya kadar çıktığını görmek için, elimden geleni esirgemezdim. Ah, kimse görmeden onu yukarıya, tepeye itebilseydim. Bu sırada Derossi, Coretti ve Garrone:

“Haydi Nelli, haydi! Biraz daha gayret!” diyorlardı.

Nelli, şimdi inleyerek kuvvetli bir çaba daha gösterdi, yatay direğe birkaç parmak yaklaştı. Herkes bir ağızdan:

“Aferin Nelli! Dayan! Biraz gayret!” diye bağıyordu. Sonunda, Nelli yatay direği yakaladı... Bunun üzerine herkes Nelli’yi alkışladı.

Öğretmen: “Aferin Nelli! Bu kadar yeter. Aşağı in artık!” diyordu fakat Nelli, ötekiler gibi tepeye kadar çıkmak istiyordu. Biraz daha uğraştıktan sonra dirseklerini, sonra dizini, en sonunda da ayaklarını, direğin üstüne koyabildi. Soluk soluğa doğrularak ve gülümseyerek bize baktı.

Hepimiz yeniden alkışladık. Bu sırada, o sokağa bir bakış fırlattı. O tarafa döndüğümde, bahçenin parmaklığını örten yaprakların arasından, annesinin kaldırımında gezindiğini gördüm. Zavallı kadın bu yana bakmaya cesaret edemiyordu.

Nelli inmiş ve herkes onu kutlamıştı. Heyecanlanmış, canlanmış, parlak gözleriyle sanki baştan ayağa değişmiş gibiydi. Okuldan çıktığımızda annesi onu görünce:

“Beden Eğitimi dersin nasıl geçti yavrum?” diye sordu. Nelli'nin yerine arkadaşları karşılık verdiler:

“Çok başarılıydı. Tıpkı bizim gibi o da hepsini yaptı. Biliyor musunuz, Nelli çok kuvvetli, hem de çok çevik!”

Kadıncağızın sevincini görmeliydiniz. Bize teşekkür etmek istiyor, fakat dili varmıyordu. Sevincinden hepimizin yanağını okşadı ve oğluna sarıldı. İkisi birlikte yürüyerek uzaklaştılar. Çok neşeli görünüyorlardı. Daha önce ikisini de böyle mutlu görmemiştik.

Babamın Öğretmeni

11 Nisan, Salı

Önceki gün öğle vakti, babam yemekte gazeteyi okurken birdenbire hayretle bağırdı:

“Ben onu yirmi yıldır ölmüş sanıyordum. İlkokulda-ki ilk öğretmenim Vincenzo Krozetti, meğer hâlâ yaşı-yormuş. Seksen dört yaşındaymış. Şimdi okudum ki, milli eğitim bakanı, onun altmış yıllık görevine ödül-olarak *‘Üstün Görev Madalyası’* vermiş. Altmış yıl; an-lıyor musunuz? Emekliye ayrılalı ancak iki yıl kadar ol-muş. Zavallı Krozetti! Buradan trenle bir saat çeken Kondove’de, bizim Kieri’deki köşkün eski bahçıvan olan kadının memleketinde oturuyormuş.” dedi. Ve “Enrico, onu görmeye gideriz olmaz mı?” diye ekledi.

Bütün gece, bize hep öğretmeninden söz açtı. Öğ-retmenin adı, onda; ilk arkadaşlarından, ölmüş olan annesinden ve gençlik yıllarından binlerce unutulmaz anı uyandırıyor.

“İyi kalpli Bay Krozetti’yi” diyordu. “Şimdi görür gi-bi oluyorum. Kendisinden ders okuduğum zaman, kırk yaşında vardı. Bir parça eğilmiş vücuduyla ufak tefek bir adamdı. Mavi gözleri, sakalsız yüzü ile biraz sertti; fakat terbiyeliydi. Bizi bir baba gibi sever ve

özürlü davranışlarımızı hep bağışlardı. Bir köylü çocuğuyken, güçlükler içinde çalışmış ve öğretmen olmuştu. Annem onu çok sever, babam da dost sayardı. Nasıl oldu da Torino'dan Kondoveye yerleşti. Şüphesiz beni artık unutmuştur. Fakat ne önemi var. Ben onu tanıyacağım. Kırk yıl geçti; kırk yıl... Enrico, yarın onu görmeye gideceğiz."

Dün sabah saat dokuzda istasyondaydık. Garrone'nin de bizimle gelmesini istemiştım, fakat annesi hasta olduğu için gelemedi. Güzel bir ilkbahar günüydü. Yemyeşil çayırlardan ve havaya güzel kokular yayan çiçeklerle bezenmiş tarlalardan geçiyorduk. Babam çok sevinçliydi. Ara sıra kolunu boynuma dolayarak, gözleri kırlarda, benimle tıpkı bir arkadaş gibi konuşuyordu:

"Zavallı Krozetti!" diyordu. "Babamdan sonra beni en çok seven ve bana iyilik yapan odur. Onun iyi öğütlerini, hatta hıçkırıklarla eve dönmemi gerektiren tok sözlü azarlamalarını hiçbir zaman unutmam. Eli de sertti. Sınıfa nasıl girdiğini ve her zaman aynı hareketle bastonunu bir köşeye, pardösüsünü elbise askısına nasıl koyduğunu görür gibi oluyorum. Temiz kalpliydi ve kafası iyilikle yoğrulmuş bir insandı; daima neşeli görünürdü. Her gün, sanki ilk kez sınıfa geliyormuş gibi dikkatli davranırdı. Bana, 'Bottini! Ahh Bottini, şahadet parmağı ile orta parmak, kalemin üzerinde bulunacak.' diye seslenmesi hâlâ kulaklarımda. Kırk dört yılda, herhalde çok değişmiş olmalı."

Kondove Kasabasına iner inmez, hemen Kieri'deki eski bahçıvanımız olan kadını aradık. Onu, işletmekte olduğu küçük aktar dükkanında, çocukları arasında bulduk. Geldiğimize çok sevindi. Bize üç yıldan

beri Yunanistan'da, gurbette dolaşıp yakında dönecek olan kocasından, Torinodaki sağır ve dilsizler kurumunda bulunan dilsiz kızından söz ettikten sonra, bütün kasabanın tanıdığı öğretmenin evini nasıl bulacağımızı anlattı. Şehirde çıkararak, çiçekli çitlerle çevrili yokuşlu bir kır yolunu tuttuk. Babam artık konuşmuyordu, anılarına dalmıştı, bazen gülümsüyor ve başını sallıyordu:

"İşte, kesinlikle diyebilirim ki odur!" dedi. Beyaz sakallı, kısaca boylu, geniş kenarlı şapka giymiş bir ihtiyar, değneğine dayanarak, bize doğru ilerliyordu. Yürüyüşü kararsız, elleri titrekti. Babam adımlarını sıklaştırdı.

"Evet, odur!" dedi.

Ihtiyarın yanına varıp durduk. O da durarak babama baktı. Yüzü hâlâ taze, gözleri parlak ve canlıydı.

Babam şapkasını çıkardı:

"Öğretmen Vincenzo Krozetti ile konuşmak şerefine kavuşmuş oluyorum değil mi?" dedi.

"Ta kendisi!"

Babam hemen elini saygıyla tuttu:

"Öyle ise" dedi, "Eski bir öğrencinizin elini sıkıp sağlığınıza sormasına izin verirsiniz. Sizi görmek için, ta Torino'dan geliyorum, sevgili öğretmenim!"

Ihtiyar şaşırılmıştı, babama baktı:

"Beni çok şereflendirdiniz. Fakat bilmiyorum... Hangi tarihte öğrencimdiniz? Affedersiniz, adınızı bağışlar mısınız?" dedi.

Babam, adını ve hangi tarihte ve nerede onun öğrencisi olduğunu söyleyerek ekledi:

“Beni anımsamamanız olağan bir şeydir. Fakat; ben sizi o kadar iyi tanıyorum ki...”

İhtiyar, başını eğip dikkatle ve gülümseyerek kendisine bakmakta devam eden babamın adını iki üç kez fısıldayarak düşünmeye başladı. Birden başını doğrultarak pırıltılı gözlerle ağır ağır:

“Alberto Bottini! Konsolata Meydanı’nda oturan Mühendis Bottini’nin oğlu!” dedi.

Babam: “Tamam!...” dedi. “Çok iyi anımsadınız!” İhtiyar: “Öyle, izin veriniz aziz bayım!” diyerek ilerledi ve babamı kucakladı. Bembeyaz başı, öğrencisinin omzuna ancak geliyordu. Babam, binlerce öğrencinin eğitim ve öğretimi için yaşamını vermiş olan eski öğretmenin temiz alnına, dudaklarını uzattı, sevgi ve saygıyla öptü. Babamın gözleri yaşarmıştı.

Öğretmen: “Lütfen benimle gelir misiniz?” dedi ve başka bir şey konuşmayarak evine doğru yürüdü. Birkaç dakika sonra bir bahçeye vardık. İçinde iki kapılı bir ev vardı. Kapılardan birisi badanalıydı. Bizi bu kapıdan dört duvarı beyaz boyalı bir odaya aldı. Bir köşede mavi beyaz, dörtgenli bir örtüyle kaplı gösterişsiz bir karyola, ötede bir masa, üzerinde küçük bir kütüphane, dört sandalye, duvara çivilenmiş eski bir coğrafya haritası vardı. Bütün odaya güzel bir elma kokusu yayılmıştı.

Üçümüz oturduk. Babam ve öğretmeni, bir süre konuşmayarak sessizlik içinde bakıştılar.

Sonunda öğretmen, gözlerini güneşin satranç tahtasına benzettiği tuğla döşemeye dikerek konuşmaya başladı:

“Bottini!” dedi. “Anneniz ne kadar iyi bir bayandı.

Siz, birinci yıl, bir süre solda pencerenin yanındaki ilk sırada oturuyordunuz. Görüyorsunuz, artık iyice anımsıyorum. Şu anda kıvrıkcık saçlı başınız bile gözümün önünde.”

Biraz düşündükten sonra devam etti:

“Siz, çok ateşli bir çocuktunuz. İkinci yıl kuşpalazına tutulmuşunuz. İyileştikten sonra, sizi zayıflamış ve bir şala sarılmış olarak okula getirdiklerini de çok iyi anımsıyorum. Ahh! İhtiyar öğretmeninizi anımsamakla ne kadar iyi ettiniz. Önceki yıllarda eski öğrencilerim, sizin gibi arada bir, beni görmeye gelirlerdi. İçlerinde, rahipler, bir albay ve çeşitli işlerde çalışanlar vardı.”

Bay Krozetti, babamın işini de sorup öğrendikten sonra sevinmişti:

“Çok sevindim. Çok memnum oldum.” diyerek devam etti: “Bir süredir artık kimseyi göremiyorum. Korkarım ki, siz son arayanım olacaksınız, sevgili dostum.”

Babam: “Siz ne diyorsunuz! Henüz gücünüz yerinde, sağlık durumunuz da iyi. Böyle söylememelisiniz!”

“Öyle demeyin, şu titremeyi görüyor musunuz?” Ellerinizi göstererek: “İşte bu kötü bir belirtidir. Üç yıl önce, henüz öğretmenlik yaparken ilk belirtilerini sezdim. Önceleri önem vermiyorum ve kendi kendine geçer diyordum. Fakat tam tersi, titremeler arttı. Bir gün geldi ki artık yazı yazamaz oldum. Öğrencilerimden birisinin defterine mürekkep damlattığım gün, kalbimden vurulmuş gibi oldum, iyi kalpli oğlum. Bir süre daha bu halde sürüklendim. Sonunda, altmış yıllık öğretim görevinden sonra okula, öğrencilerime ve mesleğime elveda demek zorunda kaldım.”

“Bu, acı, çok acıydı! Son dersimi verdikten sonra bütün öğrenciler, evime kadar benimle gelerek tören yaptılar. Bütün bu gösterilere karşın üzüntüm büyüktü. Artık yaşamın benim için bitmiş olduğunu anlıyorum. Geçen yıl eşimi ve tek çocuğumu yitirdim. Kardeşimin iki çocuğundan başka kimsem kalmadı. Şimdi emekli aylığım ile geçiniyor ve bir iş yapamıyorum. Günler bana bitmez tükenmez geliyor. Beni avutan tek uğraşma, eski okul kitaplarımı, okul gazeteleri koleksiyonlarımı ve bana armağan edilen birkaç kitabı karıştırmaktır. Orada –kütüphaneyi göstererek– bütün anılarım, bütün geçmişim duruyor. Dünyada onlardan başka bir şeyim, taşınabilir ve taşınamaz bir varlığım yok benim!”

Sonra birden neşeli bir sesle: “Bakınız size aklımdan geçmeyen bir şey göstereceğim.” diyerek kalktı, masasına yaklaştı; kordelalarla bağlanmış, birçok küçük paketle dolu bir çekmece açtı. Her birinin üzerinde bir tarih vardı. Biraz aradıktan sonra bir tanesini açtı ve kağıtları karıştırdı; sararmış bir sayfayı çekip babama uzattı. Bu babamın kırk yıl önce yazmış olduğu ödevlerden biriydi. Başta “Alberto Bottini -3 Nisan 1838- Dilbilgisi Ödevi” kelimeleri okunuyordu.

Babam, hemencecik çocukluğundaki iri yazısını tanıdı ve gülümseyerek okumaya başladı. Fakat birdenbire gözleri yaşardı. Kalkıp nesi olduğunu sordum. Eliyle beni kucaklayarak sıktı:

“Şu sayfaya bak! İşte zavallı anneciğimin eliyle yapılmış düzeltmeler... O daima benim ‘t’ ve ‘l’lerimi düzeltirdi. Son satır tüm onundur. Benim yazıma benzetmeyi öğrenmişti. Yorulup uykum geldiği zaman,

ödevimi o bitirirdi. Ahh, yüce duygulu kutsal anneciğim!" dedi ve sayfayı öptü.

"Bunlar" dedi. "Benim anılarımdır. Her yıl, öğrencilerimden her birinin bir ödevini bir tarafa koyardım. Onlar sıralanmış ve numaralanmıştır. Her zaman onları karıştırır ve şuradan buradan birkaç satır okurum. Herbiri, bana binlerce şey anımsatır ve geçmişte yaşıyormuşum gibi olurum. Elimden nice öğrenci geçti, sevgili evladım. Gözlerimi kapayınca yüzlerce kişi, sayısız sınıf, yüzlerce ve yüzlerce çocuk görüyorum. Kimbilir kaç tanesi ölmüştür. Birçokları iyice aklımda... İyi olanlarını, kötü olanlarını, beni sevindiren ve üzenlerini hep anımsıyorum. Çünkü, bu büyük yığın içinde, bazen yılanlar da vardır. Fakat şimdi ben, başka bir dünyada imişim gibi hepsini eşit olarak seviyorum."

Oturarak elimi avuçları içine aldı. Babam gülümseyerek: "Peki!" dedi. "Bana ait bir yaramazlık anımsıyor musunuz?"

"Size ait mi yavrum?"

"Şimdilik anımsamıyorum. Fakat bu, hiçbir şey yapmadığınızı göstermez. Yaşınıza göre siz ağırbaşlı ve akıllı idiniz. Annenize karşı beslediğiniz derin sevgiyi, çok iyi, hem de çok iyi anımsıyorum."

"Beni görmeye gelmekle büyük bir iyilik yapmış oldunuz. Bir zavallı öğretmeni görmeye gelmek için işlerinizi nasıl bırakabildiniz?"

"Dinleyiniz Bay Krozetti!" diye babam heyecanla yanıt veriyordu: "Okula girdiğim günü unutmadım. Beni anneciğim götürmüştü. İlk kez annem iki saatliğine benden ayrılıyor ve beni evin dışında yabancı elle-

re bırakıyordu. Bu iyi kalpli anne için benim okula başlayışım, yaşama girişim gibi zorunlu acı ayrılış zincirlerinin başlangıcı demektir. Toplum, ondan çocuğunu artık hiçbir zaman tam olarak geriye vermemek üzere koparıp alıyordu. Her ikimiz de çok üzgündük. O, beni size titreyen bir sesle tanıtip bıraktı ve ayrılırken kapının küçük penceresinden gözleri yaşlarla dolu olarak bana bir daha gülümsedi. Siz, bu sırada bir elinizi göğsünüze dayayarak ona: 'Bayan, bana güveniniz!' demek ister gibi, bir işaret yaptınız. Annemin bütün duygu ve düşüncelerini kavradığınızı anlatan ve ona 'Cesaret!' diyen o bakışınızı, beni daima korumak, sevmek ve bir baba gibi yanlışılarımı bağışlamak için söz vericesine elinizi kalbinize koyuşunuzu hiçbir zaman unutmadım. Bu anı, kalbimde daima yaşayacak. İşte bu anıdır ki, kırk yıl sonra 'Teşekkür ederim yüce kalpli, değerbilir öğretmenim!' demek için beni Torino'dan buraya getirdi."

Öğretmen cevap vermiyor ve titrek elleriyle saçlarını, alnını, omuzlarını okşuyordu. Bu sırada babam, çıplak duvarlara, gösterişsiz yatağa ve pencerenin kenarında bir zeytinyağı şişesinin yanına konmuş ekmeğin parçasına bakıyor ve "Zavallı öğretmen! Altmış yıl çalıştıktan sonra, alabileceğin karşılık sadece bunlar mı?" der gibi düşünüyordu.

İhtiyar çok memnundu. Ailemizden, diğer öğretmenlerden, babamın arkadaşlarından büyük bir canlılıkla konuşuyor, birbirlerine karşılıklı haberler veriyorlardı.

Babam, bizimle birlikte öğle yemeği için kasabaya inmesini rica etmek üzere sözünü kesti. O: "Teşekkür ederim, teşekkür ederim!" diyor ve kararsız görünüyordu. Babam, iki elinden tutarak rica etti. Yaşlı

öğretmen: “Böyle, durmadan titreyen ellerimle lokantada nasıl yiyebilirim. Bu, başkalarını da rahatsız eder.” diyordu. Babam: “Biz size yardım ederiz.” dedi.

En sonunda, gülümseyerek başını salladı ve kabul etti.

“İşte benim için güzel bir gün.” Kapıyı kapayarak söylüyordu: “Evet, güzel bir gün, sevgili Bay Bottini: İnanın bunu hayatta oldukça anımsayacağım.”

Babam, öğretmene kolunu verdi; ben de elinden tuttum. Patikayı indik. Yolda inekleri güden çıplak ayaklı iki küçük kızla, omzunda büyük saman yükü taşıyan bir çocuğa rastladık.

Öğretmen, bu çocukların okulda ikinci sınıf öğrencisi olduklarını ve sabahleyin hayvanlarını çayıra götürüp tarlada çıplak ayakla çalıştıktan sonra, okula giderken ayakkabılarını giydiklerini söyledi. Yolda başka kimsecikler yoktu.

Lokantaya vardığımızda öğle zamanı yaklaşmıştı. Öğretmeni ikimizin arasına oturtarak büyük bir masaya yerleştik ve hemen yemeğe başladık. Lokanta sessizdi. Zavallı ihtiyar çok sevinçliydi. Heyecan, ellerindeki titremeyi artırdığından güçlkle yemek yiyordu. Babam etini ve ekmeğini kesiyor ve yemeğine tuz atıyordu. Fakat gençliğinde okuduğu kitaplarından, büyüklerinin kendisini övmelerinden, o zamanki ders programlarından söz ederken, yüzü kızarıp canlanıyor ve sağlık belirten tok bir sesle gülüyordu.

Babam, bazen evde başı bir yana eğik, kendi kendine gülererek bana nasıl bakarsa şimdi de aynı duygularla ihtiyar öğretmeni uzun uzun süzüyordu. Yemeğin sonuna kadar, babam ve yaşlı öğretmeni birbirlerine övgüler yağdırdılar.

Lokanta sahibi ve diğerk görevliler, saygıdeğer öğretmenin böyle ağırlanmasını gormekle, duygulandıklarını belirtir bir duruşla bize bakıyorlardı.

Saat ikide çıktık. Öğretmen, bizi istasyona kadar uğurlamak istedi. Babam tekrar koluna girdi. Ben de elini tutup değneğini taşıdım. Yoldan geçenler duruyor ve bize bakıyorlardı. Çünkü, herkes Bay Krozet-ti'yi tanıyordu. Bazı yolcular bizi selamlıyorlardı. Bir yerden geçerken, açık pencerelerden, hep bir ağızdan heceleyerek okuyan çocukların seslerini işittik. İhtiyar durdu. Çok duygulandığı belliydi.

"İşte, aziz Bottini!" dedi. "Beni üzen şey budur. Okul çocuklarının seslerini işitmek ve artık orada bulunamamak... Orada başkasının bulunduğunu düşünmek. Tam altmış yıl, çocuk seslerinin müziğini dinledim ve kalbimi ona verdim. Şimdi ailem yok. Çocuklarım yok!..."

Babam, eski öğretmenini iki yanağından öptü:

"Hayır öğretmenim! Dünyanın her yanına yayılmış çocuklarınız var. Benim her zaman anımsadığım gibi, onlar da sizi her zaman anarlar." dedi.

İhtiyar, umutsuzluk içinde söze karıştı:

"Hayır, hayır!" diyordu. "Artık okulda değilim. Artık hiç çocuğum yok. Ve çocuksuz uzun zaman yaşayamayacağım. Artık son saatimin çaldığını duyuyorum."

Babam: "Böyle söylemeyiniz. Bu kadar iyilik yaptınız. Yaşamınızı çok temiz bir işle geçirdiniz." diye onu avutuyordu.

İhtiyar, beyaz başını bir an babamın omzuna doğru eğdi ve benim elimi sıktı.

İstasyona girmiştik. Tren kalkmak üzereydi. Babam, eski öğretmenini iki yanağından öptü ve:

“Allahaismarladık sevgili öğretmenim!” dedi. İhtiyar, titrek elleriyle babamın elini tuttu; kalbinin üzerinde sıkarak:

“Allahaismarladık! Teşekkür ederim, çok teşekkür ederim oğlum!” dedi.

Yaşlı öğretmeni öptüğüm zaman, yanaklarının göz yaşlarıyla ıslanmış olduğunu anladım. Babam, beni vagona yerleştirdi. Dışarı çıktığı sırada öğretmenin dayandığı kaba değneği elinden aldı; yerine, sapı gümüşlü ve kendi markasıyla işlenmiş güzel bastonu bıraktı ve:

“Beni hatırlamak için saklayın lütfen!” dedi.

İhtiyar, bastonu geri vermek ve kendisininkini almak istediye de babam, vagona girmiş ve kapıyı kapamıştı.

“Allahaismarladık iyi kalpli öğretmenim!”

Tren kalkmıştı. Öğretmen, babama:

“Allahaismarladık oğlum! Bir zavallı ihtiyarı hatırladığın ve mutlu ettiğin için Allah senden razı olsun!” diyordu.

Babam, üzgün bir sesle bağırdı:

“İnşallah yine görüşürüz!”

Öğretmen: “Artık görüşemeyeceğiz!” demek istiyormuş gibi başını ümitsizce iki yana salladı.

Babam: “Hayır, hayır yine görüşeceğiz. Allahaismarladık!” diye tekrar etti.

İhtiyar öğretmen, cevap olarak titrek elleriyle göğü gösterdi: “Evet görüşeceğiz, fakat öbür tarafta!..” dedi. Sonra bastonuna yaslanarak yürüyüp gitti.

Gözden uzaklaşana kadar ardından bakakaldık.

Zorunlu İstirahat

20 Nisan, Perşembe

Babamla yaptığımız küçük geziden sevinçle dönmüştüm ama nerden bilirdim ki on gün boyunca ne kırları ne de gökyüzünü göremeyeceğim!

Ne olduğunu anlayamadan, tehlikeli bir hastalığa yakalanmıştım. Annemin hıçkırarak ağladığını işitiyor, sapsarı kesilmiş babamın, gözlerini benden bir dakika bile ayırmadığını görüyordum. Kızkardeşim Silvia ile kardeşim hafif sesle konuşuyorlardı. Gözlüklü doktor, şimdi anımsayamadığım bir şeyler söyleyerek daima yanımda bulunuyordu. Gerçekten ölümle karşı karşıya idim.

Ah, zavallı anneciğim! Üç dört gün boyunca, korkunç ve karışık bir kâbus yaşar gibiydim. Sanıyorum ki, birinci sınıftaki bayan öğretmenim beni rahatsız etmemek için, öksürüklerini mendiliyle bastırarak yatağımın başucunda oturuyordu. Şimdiki öğretmenim Bay Perboni'nin de ziyaretime geldiğini ve sakalını yüzüme bastırarak beni öptüğünü hayal meyal hatırlıyorum.

Kırmızı saçlarıyla Crossi'nin, sarı saçlarıyla Derossi'nin, siyah elbisesiyle Kalibralı'nın ve bana yapraklı

bir mandalina getirip, annesi hasta olduğu için çabucak kaçan Garrone'nin bir sis gibi geçtiğini anımsıyorum. Sonra uzun süren bir uykudan kalkıyormuş gibi uyandım ve gülümseyen ana babamı, şarkı söyleyen kızkardeşimi görerek iyileştiğimi anladım. Ohh, ne sıkıntılı bir düşmüş!... Şimdi her gün biraz daha iyileşiyorum.

Zavallı küçük duvarcı geldi; hastalıktan uzamış yüzüyle bana öyle bir tavşan burun yaptı ki, hastalığım-dan beri ilk kez güldüm. Coretti de geldi. Garoffi de gelerek Bertola Sokağı'ndaki kırtasiyeciden aldığı, beş çeşit özelliği olan bir kalem için, yeni düzenlediği piyango biletlerinden ikisini hediye etti.

Dün, ben uyurken Precossi gelmiş, beni uyandırmamak için dudaklarını usulcacık ellerime dokundurarak gitmiş. Babasının dükkanından geldiği için, yüzü kömürle kararmış bir haldeymiş. Geceliğimin kolunda bıraktığı siyah izi, uyanıp gördüğüm zaman, büyük bir sevinç duydum.

Birkaç gün içinde, ağaçlar nasıl da yemyeşil olmuş. Babam, beni pencerenin önüne götürdüğü zaman, kitapları kollarında, okula koşuşan çocuklara kiskanarak bakıyordum.

Yakında ben de okuluma kavuşacağım. Bütün sevgili arkadaşlarımı, sıramı, bahçeyi, sokakları görmek, hastalığım süresinde geçen olayları öğrenmek, kitaplarımı defterlerimi yeniden elime almak için, içimde ne kadar itici güç var.

Onları bir yıldır hiç görmemiş gibiyim. Anneciğim ne kadar zayıflamış ve solmuş! Zavallı babacığım ise ne kadar yorgun görünüyor. Hele beni görmeye gelen

ve ayaklarının uçlarıyla yürüyerek yaklaşıp alımdan öperek ayrılan benim iyi arkadaşlarım... Bir gün, onlardan büsbütün ayrılacağımı düşünerek şimdiden üzülüyorum.

Belki öğrencilik hayatımı Derossi ve diğer birkaçı ile sürdüreceğim. Ya öbürleri? Okulu bitirdikten sonra onlara elveda... İlerde, artık birbirimizi göremeyeceğiz.

Yeniden hasta olduğumda, yatağımın yanında Garrone'yi, Precossi'yi, Coretti'yi, bu iyi kalpli çocukları, bu sevgili arkadaşları artık hiç göremeyeceğim.

Yıllar Sonra!

20 Nisan, Perşembe

Niçin “Arkadaşlarımla artık hiç görüşemeyeceğim” diyorsun Enrico? Bu, senin isteğine bağlıdır, unutma! Sen belki üniversiteye gireceksin, arkadaşlarının bir kısmı da iş hayatına atılacak. Fakat belki de yıllarca hepiniz aynı şehirde kalacaksınız. O halde hiç görüşmemek neden?

Liseye, üniversiteye devam ettiğin zaman, dostlarını dükkanlarında, işyerlerinde görmeye gidecek ve birer işadamı olmuş sınıf arkadaşlarını bulmakla zevk duyacaksın.

Sorarım sana; Coretti'yi, Precossi'yi aramadan edebilir misin? Onlarla birkaç saat birarada bulunmak üzere yanlarına gittiğinde, hepsinin bir meslek sahibi olduğunu göreceksin. Dünyanın ve hayatın çeşitli yönlerinin anlaşılmasına ait öyle şeyler var ki, başka hiç kimse onları sana öğretemez. Yaşadıkça öğreneceksin.

Şuna iyi bilmelisin ki; çocukluğundaki bu arkadaşlıkları sürdüremezsen, gelecekte benzerlerini kurmak güç olur. Eğer bulunduğun sosyal çevrenin dışında

dostlar edinemezsen, bir tek kitaptan başka birşey okumayan insanlara benzersin.

İlerde dostlarından ayrılacak olsan bile, onları unutmamaya şimdiden karar ver!.. Bir de o günleri yaşadığında, insanları mesleklerine göre ayırma. Her insan saygıya layıktır. Kimsenin değerini yaptığı işe göre belirleme!.. Çünkü soyluluk kazanılan paranın çokluğunda değil, çalışmakta; üst yerlerde bulunmakta değil, değerdedir. Değerli kalpler taşıdığını bildiğin Garrone'yi, Coretti'yi, Precossi'yi ve Küçük Duvarcı'yi hangi meslekte olurlarsa olsunlar sev! Para pul, mal mülk çokluğu, bu iyi çocukluk arkadaşlığını hiçbir zaman unutturmasın.

Kırk yıl sonra, bir tren istasyonundan geçerken, üzeri simsiyah makineci elbisesiyle eski dostun Garrone'yi tanıdığın zaman -sana söz verdimemi gerekli görmüyorum– inanıyorum ki, onun boynuna atılacak ve hatta Krallık ileri gelenlerinden bulunsan bile, dostunu kucaklamakta bir an bile duraksamayacaksın.

Baban

Garrone'nin Annesi

28 Nisan, Cuma

Okula döner dönmez, acıklı bir haber aldım. Annesi ağır hasta olduğu için Garrone, birkaç günden beri okula gelmiyordu. Kadıncağız, cumartesi akşamı ölmüş. Dün sınıfa girdiğimiz zaman, öğretmen bize şöyle dedi.

“Bir çocuğun bütün yaşamı süresince rastlayabileceği en acı olay, Garrone'nin başına gelmiştir. Zavallı çocuk, annesini yitirdi. Yarın okula gelecek. Çocuklarım onun kalbini dağlayan büyük acıya saygı duymanızı şimdiden rica ederim. Geldiği zaman, onu sevgi ve ağırbaşlılıkla karşılayınız. Kimse ona gülmesin ve hiç şaka yapmasın! Bunları unutmayınız!”

Bu sabah diğer öğrencilerden biraz sonra, zavallı Garrone geldi. Solgun, gözleri kızarmış, bitkin, ayakları üzerinde güçlkle duruyordu. Onu bu durumda görünce kalbimden vurduğumu sandım. O kadar tanınmaz bir halde gelmişti ki, uzun bir hastalıktan kalkmış sanılabiliirdi. Baştanbaşa siyahlar giyinmişti. Onu görmek, insanda bir acıma duygusu uyandırıyor.

Kimse bir sözcük fısıldamıyor, herkes ona üzüntü-

l bakıyordu. İçeri girer girmez, annesinin hergün kendisini almaya geldiği sınıfı, hele sınav zamanlarında son öğütlerini vermek üzere, onun birçok defa üzerine eğildiği sırayı görünce hıçkırıklarla ağlamaya başladı. Bu sıranın üzerinde bir an önce sevgili anneciğine kavuşabilmek için, dersin bitmesini nasıl bir istekle beklediğini düşünmek, onu göz yaşlarına boğuyordu.

Öğretmen, Garrone'yi tutup kalbine bastırarak:

“Ağla, ağla benim zavallı yavrum!” diyordu. “Fakat metin ol. Annen artık burada yok, fakat o seni henüz görüyor ve seviyor. Hala senin yakınında yaşıyor. Bir gün onu yeniden göreceksin; çünkü onun kalbi gibi, senin de kalbin temiz ve günahsız. Metin ol oğlum!”

Bunları söyleyerek, Garrone'yi benim yanımdaki yerine getirdi. Ona bakmaya cesaret edemiyordum. Uzun süredir amadığı kitap ve defterlerini çıkardı. Okuma kitabını açtığı zaman oğlunun elini tutmuş bir anne resmi görünce, başını koluna dayayıp hıçkırıklarla yeniden ağlamaya başladı.

Öğretmen, onu gözyaşlarıyla başbaşa bırakmamız için bize işaret etti. Garrone'ye bir şeyler söylemek istiyor, fakat ne söyleyeceğimi bilemiyordum. Yalnız elimi koluna koyarak, kulağına: “Ağlama Garrone” diye fısıldayabildim.

Hiç konuşmadı ve başını ekmecesinin üzerinden kaldırmaksızın, elini bir süre elimin içinde bıraktı. ıktığımız zaman, herkes onun çevresini sessizce ve saygıyla çevirmişti. Fakat, kimse konuşmaya cesaret edemiyordu.

Sokakta beni bekleyen annemi görünce, hemen

onu kucaklamaya koştum. Fakat annem, Garrone'ye bakarak bu davranışımı önledi. Önce, bunun sebebini anlayamadım. Sonra gördüm ki, Garrone, anlatılmaz bir üzüntü içinde: "Sen anneni kucaklıyorsun. Ben ise, artık benimkini hiç kucaklayamayacak ve öpeme-yeceğim. Senin annen var, benimki ise öldü." der gibi bana bakıyordu.

şimdi, annemin niçin kendisini kucaklamak isteyişimi önlediğini anlamıştım; elini bile tutmadan çıktım.

Yangın

11 Mayıs, Perşembe

Bu sabah, aylık öykü ödevinin bana düşen bölümü tamamladıktan sonra, öğretmenin verdiği serbest yazma ödevi için bir konu arıyordum. Bu sırada merdivende yabancı bir ses duydum. Biraz sonra iki itfaiye eri apartmanımıza girerek babamdan ocakları ve sobaları yoklamak için izin istediler; çünkü çatıda nerden çıktığı bilinmeyen bir alev yükseliyormuş. Babam telaşla:

“Buyrun, arayın!” dedi.

Evimizin hiçbir yanında ateş yanmıyordu. İtfaiye erleri, apartmanımızın ocaklarını yokladılar. Bütün odaları dolaştılar, duvarları dinlediler. Onlar bu araştırmaları yaparken, babam bana döndü:

“İşte Enrico, senin yazma ödevin için bir konu: İtfaiye! Ben, onları iki yıl önce iş başında görmüştüm. Sana anlatacaklarımı yazabilirsin.”

“Bir gece yarısı Balbo Tiyatrosu’ndan dönüşte Roma Caddesi’ne vardığımda, alışılmamış kızıl bir ışık ve koşuşan adamlar gördüm. Bir ev tutuşmuştu. Pencerelerden ve çatıdan alevler fışkırıyor, duman bulutları göğe yükseliyordu. Balkonlarda kadınlar ve erkek-

ler görünüyor ve umutsuz çığlıklar atarak gözden kayboluyorlardı.”

“Kapının önünde büyük bir kargaşa vardı. Oraya toplananlar: ‘İmdat! İmdat! Diridir yanıyorlar; itfaiye yok mu?’ diye bağıyordu.”

“Tam bu sırada bir itfaiye arabası gelmiş, dört itfaiye eri binaya dalmıştı. Onlar daha yeni içeri girmişlerdi ki, insanı ürperten bir olay gözümüze çarptı. Üçüncü katta bir kadın bağırarak pencereye koşmuş ve atlamak isterken demir parmaklıklara takılarak havada asılı kalmıştı. Kadın, pencereden çıkan ve başını yalarcasına saldıran alevlerle dumanların karşısında iki büklüm bir halde asılı dururken, aşağıda halk çığlık çığlığa bağıyordu. İtfaiye erleri, ikinci katın korkudan titreyen kiracıları tarafından yanlışlıkla durduruldu. Boş yere bir duvarı yıkarak odanın birine girdikleri zaman, aşağıdan yüz kişi birden: ‘Üçüncü kata! Üçüncü kata! diye bağıyor, onları uyarmaya çalışıyordu.”

“İtfaiye erleri üst kata doğru koştu. Burası bir cehennem andırıyor, çatı kirişleri yanıp çöküyordu. Koridorlar alevler içinde kalmış ve boğucu bir dumanla kaplanmıştı. Kiracıların kapanmış oldukları odaya girebilmek için, çatıdan başka yol yoktu. Erler hemen çatıya atıldılar. Bir dakika sonra dumanlar arasında siyah bir gölge gibi hayalleri göründü. Çatıya ilk çıkan itfaiye onbaşısı idi. Fakat çatıdan, yanan apartmana geçebilmek için, çok dar bir yoldan, bir çatı penceresiyle bir yağmur oluğunun arasından geçmek gerekiyordu. Kalan yerler alev alev yanıyor ve bu dar geçit de kar ve buzla örtülü bulunuyordu. Tutunabilmek için bir dayanak yoktu. Aşağıdaki halk ‘İmkansız! Ora-

dan geçilmez!' diye bağırdı. Onbaşı, çatının kenarından ilerledi. Hepimiz soluklarımızı tutmuş, korkudan ürpererek bakıyorduk. Onbaşı geçmişti. Halk nefesini tutmuş onbaşığı izliyordu.

“Onbaşı koşarak tehlikeli yere kadar geldi. Orada baltasıyla kiremitleri ve kirişleri parçalayarak içeri girmek için bir delik açmaya başladı. Bu sırada kadın, pencerenin dışında asılmış duruyordu, alevler başını sarıyordu. Bir dakika daha geçerse herhalde kendisini boşluğa koyuverecekti. Çok şükür, delik açılmıştı. İtfaiye onbaşısı kemerini çıkardı, onunla aşağıya sarktı; diğer erler de kendisine katıldılar.”

“Bu sırada aşağıdan uzun bir kurtarma merdiveni, alevler fışkıran pencerelerin altına kadar uzatılmıştı. Herkes karamsardı, iş işten geçti kanısındaydı. ‘Artık kimse kurtulamaz! İtfaiyeciler yanıyor! Herşey bitti! Ölecekler!’ diye düşünüyordu.

“Birdenbire, balkonun bulunduğu pencereden onbaşının alevlerle aydınlanan kararmış yüzü görüldü. Kadın boynuna asıldı; onbaşı, onu iki koluyla belinden kavrayarak çekip odaya aldı. Kalabalıktan yükselen heyecanlı bir çığlık, bütün yangın gürültüsünü bastırdı. Fakat, diğerleri ne olacaktı? Aşağıya nasıl ineceklerdi? Çatıya dayanmış olan merdiven, onlardan uzak kalmıştı. Oraya nasıl geçeceklerdi? Herkes bunu düşünürken, itfaiye erlerinden biri, pencereden dışarı çıkarak bir ayağını binanın kenarına, ötekini de merdivene uzattı. Böylece ayakta durarak içerden arkadaşlarının uzattığı kiracıları, birer birer kucağına aldı ve aşağıdan tırmanan öteki erlere vermeye başladı.”

“Onlar da arkadaşlarının yardımıyla zavallıları te-

ker teker indirdiler. Önce balkona asılı kalan kadın, küçük kız, diğer bir kadın, yaşlı bir adam geçirildiler.”

“İtfaiye erleri ve en son onbaşı indiler. Onlar inerken halk bir ağızdan ‘Varolun!’, ‘Sağolun!’ diye alkışlıyordu. Hele sonuncusu, yani kurtarıcıların başı olan ve herkesin gözü önünde boşluğa düşmeyi göze alıp ölüme meydan okuyan onbaşı görününce, herkes hayranlık belirten, sevgi ve saygı dolu bir atılışla ellerini uzattı ve onu zafer kazanmış bir komutan gibi, yüksek sesle selamladılar.”

“Biraz sonra, onun bilinmeyen adı, ‘Cuzeppe Robino’ bin ağızda dolaştı, kutsal bir ad olarak, silinmek üzere kafalara yerleşti.”

“İşte Enrico, cesaret denen şey budur! İşte yargıya varmadan, bocalamadan, korkmadan, işittiği ölüm çığlığını körü körüne koşan kalp cesareti budur!”

“Bir gün, itfaiyecilerin çalışmalarını göstermek üzere seni onların eğitim çalışmaları yaptıkları alana götüreceğim ve Robino Onbaşı’yı da tanıtacağım. Onu tanıyınca çok memnun kalacaksın değil mi?”

Ben: “Evet!” dedim.

Babam: “İşte ta kendisi” der demez başımı çevirdim. İşlerinden dönen iki itfaiyeci, çıkmak için odaya geçiyorlardı. Babam, göğsünde yaldızlı bir şerit taşıyan küçüğünü bana gösterdi.

“Robino Onbaşı’nın elini sık!” dedi. Onbaşı durdu ve gülümseyerek elini bana uzattı. Sevgiyle ve saygıyla sıktım! O da, bizi selamlayarak çıktı. Babam bütün samimiyetiyle, duygularını dile getirdi:

“Unutma Enrico!” dedi. “Yaşamında sıkacağın binlerce el içinde, onunki kadar sıkılmaya değer belki on el daha bulunmayacaktır!”

Yaz

24 Mayıs, Çarşamba

Cenovalı Marko, bu yıl tanıdığımız küçük kahramanların en sondan ikincisidir. Artık, yalnız haziran ayı için bir tek öykümüz kaldı. Daha iki tane aylık sınavımız, yirmi altı günlük ders, altı perşembe ve beş de pazar var.

Yıl sonunun yaklaştığı artık seziliyor. Bahçenin ağaçları, sık ve çiçekli yapraklarıyla jimnastik araçlarına güzel bir gölge veriyor. Öğrenciler yazlık elbiselerini giyinmişler. Sınıfların değişik elbiselerle dağılışını görmek hoş oluyor. Omuzlara değen saçlar kaybolmuş ve bütün başlar kırpılmış. Artık, çıplak boyunlar, bacaklar, uzun kordelalı her çeşit hasır şapkalar, çeşitli renkte gömlekler ve kravatlar görülüyor. En küçüklerin üzerinde bile, annelerinin eliyle yapılmış; mavi, kırmızı bir kordela, bir demet çiçek veya herhangi bir süs var. En fakirleri bile, elbiselerine bir şeyler takıştırmışlar. Birçoğu evden okula kaçmışçasına başı açık geliyor, kimisi de beyaz jimnastik elbiselerini giyiyor.

Bayan Delcati'nin sınıfından bir çocuk var ki, tepeden tırnağa kırmızılar giyinmiş tıpkı pişmiş bir istakoz

gibi. Birçokları denizci kılığında. Fakat en hoş a gideni, bizim küçük duvarcı. Kocaman bir hasır şapkanın altında, tepesine geniş bir abajur oturtulmuş muma benziyor. Hele bu şapkanın altında tavşan burnu yapması, doğrusu görölmeye değer. Coretti, kedi derisinden şapkasının yerine kül rengi ipekten eski bir gezgin şapkası geçirmiş. Votini, Iskoçyalıların kılığını andıran çok güzel bir elbise giyinmiş. Crossi'nin elbisesinden çıplak göğsü görünüyor. Precossi, mavi bir demirci gömleği içinde kaybolmuş. Ya Garoffi? Eskiden bütün ticaret eşyasını taşıyan pardösüsünü çıkarmak zorunda kaldığından, şimdi bir sürü ıvır zıvırla dolu olan cepleri, pek kabarık duruyor. Bunların arasında kağıttan yapılmış yelpazeler, kalem uçları, kuş vurmaya yarayan sapanlar ve buna benzer çeşitli piyango eşyası vardır.

Küçük öğrenciler sabahleyin okula geldiklerinde, bayan öğretmenlerine çiçek demetleri getiriyor. Bayan öğretmenler de artık açık ve gözalıcı renkte elbiseler giyiniyorlar. Rahibe dediğimiz, her zaman siyahlar giyinen bayan öğretmeni bunlardan ayırmalı. Şapkasında kırmızı tüy bulunan öğretmen de aynı şapka-yı giymesini sürdürüyor; şimdi boynunda pembe bir kordela da var.

Kır gezintileri, kır şarkıları, kelebek ve kiraz mevsimindeyiz. Dördüncü sınıftan birçok öğrenci, daha şimdiden kaçak olarak ırmakta yıkanıyorlar. Herkes tatili bekliyor. Her gün okuldan çıkarken daha sabırsız ve bir gün öncekinden daha sevinçliyiz.

Beni üzen şey, Garrone'yi yas içinde ve birincideki zavallı bayan öğretmenimi daha zayıf bir halde görmemdir. Zavalıcık daha solgundur, her zamankinden daha sık ve şiddetle öksürüyor. Şimdi, iki kat olmuş gibi yürüyor. Selam verışı öyle dokunaklı ki...

Okulun Kıymeti

26 Mayıs, Cuma

Artık okulun kıymetini anlamaya başlıyorsun değil mi Enrico? Fakat çocukluk çağında, okulu yalnız içerden görüyorsun. Otuz yıl sonra, çocuğunla birlikte oraya gittiğin zaman, okulunu benim gibi dışından görebilecek, onun kıymetini ve güzelliğini çok daha iyi duyacaksın.

Okulun dağılma saatini beklerken, onun çevresindeki ıssız sokakları dolaşır ve alt katın panjurlarla kapalı olan pencerelerine kulak kabartırım. Pencerenin birisinden bir bayan öğretmenin “Ooo, bu ne biçim ‘t’ yavrum. Böyle olmaz. Baban bunu görünce ne der?” diye bağırın sesini duyuyorum. Onun yanındaki pencereden, bir öğretmenin kalın sesiyle ağır ağır ders yazdığını işitilir:

“Elli metre kumaş aldım... Metresi dört buçuk liradan... Onları sattım...”

Biraz ötede, kırmızı tüylü şapka giyen öğretmen yüksek sesle bir hikaye okuyordur. Yanındaki sınıftan yükselen yüzlerce kuşun civıltısını andıran ses, bana bir an için öğretmenin dışarı çıkmış olduğunu anlatır.

Birkaç adım sonra köşeyi dönünce, bir çocuğun ağlamasını ve onu azarlayan ya da öğütler veren öğretmenin sesini işitirim.

Diğer pencerelerden şiir parçaları, ünlü kişilerin adları, güzel duygular, iyi davranışlar, vatan sevgisi ve cesaret hakkında söylenmiş güzel sözler işitilir. Sonra bunun arkasından öyle bir sessizlik gelir ki, insan okulu bomboş sanır. Orada yüzlerce çocuğun bulunduğuna inanamaz. Fakat bu sessizlik, neşeli bir öğretmenin şakasından doğan kahkahalarla aniden yok oluverir.

Yoldan geçenler, dinlemek için dururlar, koynunda bu kadar gençlik ve umut barındıran bu kültür ve eğitim ocağına, sevgi dolu gözlerle bakarlar.

Ders bitiminde defterlerin, kitapların kapanmasında ve ayak seslerinden çıkan büyük bir gürültü, sınıftan sınıfa, aşağıdan yukarıya doğru, bir müjde gibi yayılır. Bu, sınıftan sınıfa derslerin bittiğini haber vermek için dolaşan kapıcının uyandırdığı canlılıktır. Bu gürültü üzerine çocuklarını, kardeşlerini, torunlarını almak üzere gelen bir yığın kadın, erkek, genç kız kapıya doğru üşüşürler.

Küçükler bütün kapılardan dışarıya, avluya doğru koşarlar ve birbirlerini çiğnercesine paltolarına ve şapkalarına saldırırlar.

En sonra, öğrenciler ayaklarını vurarak uzun bir sıra halinde dışarı çıkarlar. Şimdi artık ana babaların soru yağmuru başlamıştır: “Dersler nasıl geçti? Ödevden kaç not aldın? Yarına hazırlayacak neyin var? Sınavların ne zaman?”

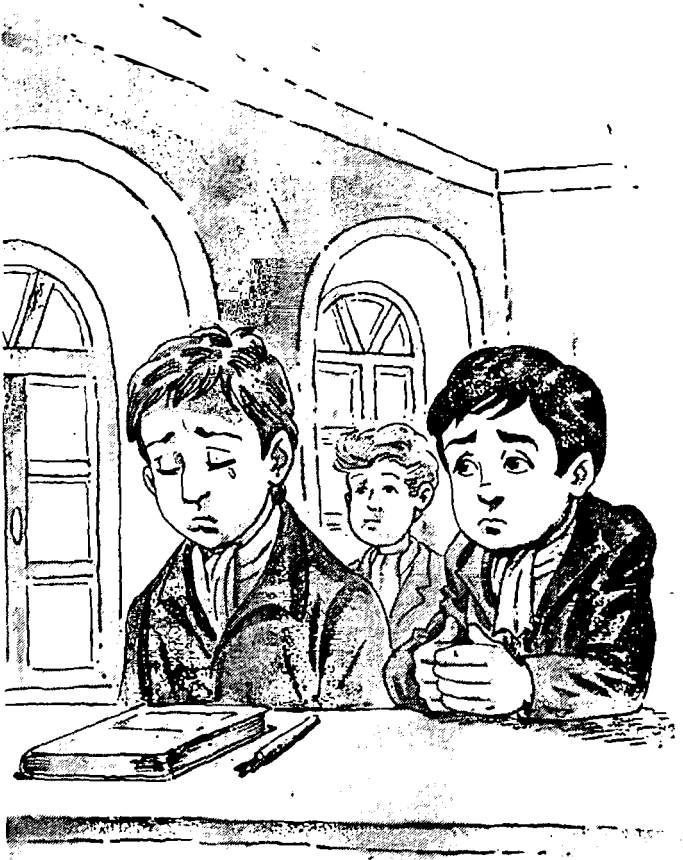
Okuma yazma bilmeyen zavallı anneler bile, defter-

leri açarak problemlere bakarlar, numaraları sorarlar:

“Yalnız sekiz mi? On numara, bir de başarı notu öyle mi?” “Dersten dokuz mu?” diyerek, ya sevinir ya da üzülürler. Öğretmenlere sorular sorarlar, programlardan ve sınavlardan söz açarlar.

Eğitim ve öğretim ne kadar güzel, ne kadar yüce bir iştir. Boşuna dememişler, “Bana bir harf öğretmenin kırk yıl kölesi olurum” diye...

Baban

Sağır ve Dilsiz

29 Mayıs, arşamba

Bu sabahki ziyareti yapmamış olsaydım, Mayıs ayı pek de iyi geçmiş olmayacaktı. Sabahleyin kapı çalındığında, babamın sesini duydum. Hayretli bir ifade ile:

“Vay, sen misin Corci?” diye bağırıyordu.

Bu gelen, bizim Kieri'deki bahçivanımız Corci idi. Ailesi, şimdi Kondova'da bulunuyor. Yunanistan'da üç yıl şimendiferde çalıştıktan sonra, vapurla dün Cenna'ya varmış, oradan da buraya gelmişti. Kolunun altında büyük bir bohça vardı. Biraz yaşlanmış, ama yüzü her zamanki gibi canlı ve neşeliydi.

Babam, içeriye girmesini söylediye de kabul etmedi ve hemen üzgün bir sesle:

“Ailem nasıl? Küçük Cicia'm nasıl?” diye sordu. Annem: “Birkaç gün öncesine kadar iyidiler!” dedi.

Corci, derin bir soluk aldı:

“Görüyorsunuz ki, kızcağızdan haber almadan önce, 'sağır ve dilsizler kurumuna başvurmaya cesaret edemedim. İzin veriniz, bohçamı burada bırakayım ve Cicia'mı görmeye koşayım. Zavallı yavrumu üç yıldır

göremedim. Tam üç yıldır ailemden hiçbirini görmedim.”

Babam, bana: “Birlikte git!” dedi. Bahçıvan, merdivenin sahanlığında durdu:

“Affedersiniz!” dedi. “Size söyleyecek bir şeyim daha var.” Fakat babam sözünü keserek: “İşler nasıl?” dedi. Bahçıvan: “Yolunda gitti. Biraz para getirdim.” yanıtını verdikten sonra, “Size küçük dilsizimin biraz ilerleyip ilerlemediğini sormak istiyorum. Ben, o zavallı yaratığı, hiçbir şey bilmeyen minimini bir hayvan halinde bırakmışım. Doğrusu bu sağır ve dilsiz kurumlarına benim pek güvenim yok. Acaba, işaretlerle konuşmayı öğrendi mi? Karım, ‘Cicia konuşmayı öğreniyor ve ilerliyor.’ diye yazıyordu. Fakat, kendi kendime: ‘Ben işaretten anlamadıktan sonra onun konuşmasından ne anlarım! Onunla nasıl anlaşacağız? İşaretler ancak o zavallı dilsizler arasında işe yarar diyordum.’ Sonra ‘Cicia’m nasıl, ne yapıyor?’ sözlerini ekledi.

Babam gülümseyerek “Söyleyemem, kendiniz göreceksiniz. Haydi, çabuk, bir dakika bile yitirmeyin!”

Birlikte çıktık. “Sağır ve dilsizler okulu” bize yakındır. Yolda giderken bahçıvan, üzgün üzgün benimle konuşuyor:

“Ah, zavallı Cicia’m. Dünyaya bu korkunç sakatlıkla gelsin; bir defacık baba dediğini işitmeyeyim, o da benim yavrum dediğimi duymasın ve yaşamında bir tek sözcük bile söylemesin ve işitmesin... Bereket versin bir iyiliksever, onu ‘sağır ve dilsizler okuluna yerleştirip bütün giderlerini üzerine aldı. Bunun için de sekiz yaşına basmasını beklemek gerekti. İşte üç yıldır orada bulunuyor. Yakında on birine basacak,

bari büyüdü mü, neşeli midir, bana biraz söyler misiniz?”

Ben: “Şimdi göreceksiniz, şimdi göreceksiniz!” diyerek adımlarımı sıklaştırdım.

“Bu okul da nerede? Ben gittikten sonra, çocuğu oraya eşim götürmüştü. Galiba bu tarafta olsa gerek!”

O böyle konuşurken okula gelmiştik. Hemen bekleme odasına girdik. Kapıcı bizi karşıladı. Bahçıvan:

“Ben Cicia Voci'nin babasıyım. Şimdi hemen kızımı görmek istiyorum.” dedi.

Kapıcı: “Çocuklar teneffüstedir, bayan öğretmene haber vereyim.” diyerek çıktı.

Bahçıvan artık ne konuşuyor, ne de yerinde durabiliyordu; duvara asılı resimlere görmeksizin bakıyordu. Kapı açıldı. Siyahlar giyinmiş bir bayan öğretmen, ufak bir kızı elinden tutarak içeri girdi.

Baba ile kız bir an bakiştılar. Sonra birer çığlık koy vererek birbirinin kollarına atıldılar. Kızcağz beyaz kırmızı çizgili bir elbise ile beyaz bir önlük giymişti. Benden daha iri idi. Kollarıyla babasının boynuna sımsıkı sarılmış ağlıyordu.

Baba, geri çekilerek gözleriyle kızını tepeden tırnağa süzdü. Uzun bir koşu yapmış gibi soluk soluğa bağırdı:

“Oooo, ne kadar da büyümüş. Ne kadar da güzelleşmiş sevgili Cicia'm! Zavallı dilsizim!.. Bayan, öğretmeni siz misiniz? Kızıma söyleyiniz, birkaç işaret yapsın, bir şeyler anlatsın. Sonra ben de yavaş yavaş onun işaretlerini öğrenirim.”

Bayan öğretmen güldü ve kendisine bakan kızcağıza yavaş sesle:

“Söyle bakalım, seni görmeye gelen bu bay kimdir?” dedi.

Kızcağz ilk kez bizim dilimizi söyleyen bir vahşi gibi, tuhaf bir sesle, fakat açık ve duru bir söyleyişle gülerek yanıt verdi:

“O benim babamdır!”

Bahçıvan, deli gibi bağırarak geri çekildi:

“Oh, konuşuyor! Gerçek mi, gerçek mi?.. Sen konuşuyor musun yavrum? bana bir şeyler söyle!” dedi, kendine doğru çekerek alnından tekrar tekrar öptü.

“Bayan! Fakat onlar işaretlerle, parmaklarla konuşmazlar mı? Bu nasıl iş?”

Bayan öğretmen, konuyu açıkladı. “Hayır Bay Voci!” dedi. “İşaretle konuşmak eski yöntemdi. Burada yeni yöntemle, konuşma yöntemi ile öğretiriz. Bunu biliyor muydunuz?”

Bahçıvan şaşırmişti: “Hiçbir şey bilmiyordum.” diye yanıt verdi. “Üç yıldır yurt dışında idim. Belki bana yazmışlardır, ama anlayamadım. Kafam biraz kalınca da... Ohh, yavrucuğum, söylediklerimi duydun mu? Duyuyor musun?”

Bayan öğretmen dedi ki:

“Hayır bayım! Sağır olduğu için sesleri duymaz, ama dudaklarınızın kımıldayışından söylediklerinizi anlar. O sizin söylediklerinizi de, kendi söylediğini de işitemez. Dudaklarını ve dilini hareket ettireceğini ve bir ses çıkarabilmek için boğazından ve göğsünden nasıl yararlanacağını, her harfin üzerinde durarak kendisine öğrettiğimiz için konuşabiliyor.”

Bahçıvanın şaşkınlıktan ağzı açık kalmıştı; buna bir türlü inanamıyordu. Kızının kulağına eğildi:

“Söyle bakalım Cicia, babanın geldiğine seviniyor musun?” dedikten sonra, sabırsızlıkla yanıt bekledi. Kız düşünerek baktı. Fakat hiçbir yanıt vermedi. Babası çok şaşırmişti.

Bayan öğretmen gülmeye başladı:

“Yanıt vermiyor; çünkü siz kulağına söylediniz. Dudaklarınızın kımıldayışını göremedi. Tam karşısında durarak sorunuzu yineleyiniz.” dedi.

Baba, kızının yüzüne dönerek sorusunu yineledi:

“Babanın dönüşüne sevindin mi? Artık buradan hiç gitmesin mi?”

Babasının dudaklarına dikkatle bakan kızcağız, açık olarak yanıt verdi:

“Elbette -gelişine- çok sevindim. Artık -bizden hiç ayrılma!”

Bahçıvan, kızını yeniden kucakladı. Sonra, bir türlü anlayamadığı bu olayı iyice kavrayabilmek için, onu sorulara boğdu:

“Annenin adı nedir?”

“An-tonia.”

“Küçük kızkardeşinin adı ne?”

“A-de-laide.”

Bu okula ne derler?”

“Sağır ve Dilsizler Okulu.”

“İki çarpı on ne eder?”

Biz, bahçıvanın sevinçten güleceğini beklerken, o aniden ağlamaya başladı, fakat bu bir sevinç ağlamasıydı.

Bayan öğretmen şaşırmişti:

“Siz sevinecek yerde ağlıyorsunuz. Şimdi çocuğunuzu ağlatacaksınız. Memnunsunuz değil mi? Öyleyse ağlamak niye?” dedi.

Bayan öğretmen, yeni açıklamalar yaptı:

“Fakat kızınız yalnız konuşmuyor, yazmayı ve hesap yapmayı da biliyor. Kullanılan bütün eşyaların adlarını sayabiliyor. Biraz tarih-coğrafya da biliyor. İki yıl daha öğrenimini sürdürürse, çok daha bilgili olacak ve buradan çıktığında, hemen bir meslek edinebilecek. Şimdiye kadar epeyce sağır ve dilsizi dükkanlara verdik. Onlar, alıcılara tıpkı ötekiler gibi hizmet edebiliyor ve işlerini görebiliyorlar.

Bahçıvan, tekrar şaşıtı. Kafası allak bullak olmuştu, alnını kaşıyor, kızına bakıp başka açıklamalarda bulunmasını istiyordu.

Bayan öğretmen, durumu anladı ve kapıcıya dönüp dedi ki: “Hazırlık sınıfından bir çocuk getiriniz!”

Kapıcı, biraz sonra, okula birkaç gün önce gelmiş olan sekiz dokuz yaşlarında bir çocukla birlikte girdi.

Bayan öğretmen, “İşte bu çocuk, kendisine ilk dersleri öğrettiğimiz öğrencilerden biridir. Bakınız nasıl öğretiyoruz. Dikkat ediniz. Ona ‘E’ harfini söyleteceğim.

Dikkat ediniz dedikten sonra “E” sesini çıkarmak üzere ağızını iyice açtı ve çocuğa da aynısını yapması için işaret etti. Çocuk emre uydu. Şimdi bayan öğretmen, sesini çıkarması için işaret verdi. Küçük kız, sesini çıkarttıysa da “E” yerine “O” sesi çıktı. Öğretmen “Hayır bu değil!” deyip çocuğun iki elini tutarak birini göğsüne, diğerini boğazına koydu ve “E” sesini yeniden söyledi. Çocuk, elleriyle öğretmenin gırtlığında ve göğsündeki hareketi hissederek ağızını açtı ve bu sefer doğru olarak “E” sesini çıkardı. Öğretmen, çocuğun elini göğsüne ve boğazına koyarak aynı şe-

kilde “C” ve “D” harflerini de söyletti. Bahçivana dönerek:

“Şimdi anladınız mı?” diye sordu.

Bahçıvan, anlamış, fakat anlamadığı zamankinden daha çok şaşkınlığa uğramıştı. Biraz düşündükten sonra bayan öğretmene bakarak duygularını belirtti:

“Siz konuşmayı böyle mi öğretirsiniz? Her gün, her öğrenciye birer birer ve yıllarca böyle öğretmek için ne kadar sabırlı olmalısınız. Siz bir meleksiniz. Bu yüce işinize karşı verilebilecek bir ödül düşünmüyorum şu dünyada. Ben ne söyleyebilirim? Ah beni biraz, beş dakikacık olsun kızımınla yalnız bıraksanız...”

Kızını bir kenara çekerek çeşitli sorular sordu. Kızı da ona karşılıklar veriyordu. Bahçıvan, dizlerini yumruklayarak bu yanıtlara gülüyor ve gözleri sevinçten parlıyordu. Kızını ellerinden tutmuş ve büyük bir mutluluk içinde kendinden geçmiş bir halde, gökten gelen bir sesi dinler gibi onun konuşmasını dinliyordu. Sonra bayan öğretmene sordu:

“Acaba müdür beye teşekkür edebilir miyim?”

“Müdür burada yok. Fakat sizin teşekkür etmeniz gereken bir başkası var. Burada küçük kızların büyüklerden birine bırakılması, onların abla veya anne sayılması gelenektir. Sizininki de bir ekmekçinin kızı olan on yedi yaşında bir dilsize bırakılmıştır. Çok iyi kalpli olan bu kız, Cicia'nıza büyük bir sevgi ile bağlanmıştır. İki yıldan beri her sabah onun giyinmesine yardım eden, saçlarını tarayan, kendisine dikiş öğreten ve arkadaşlık eden odur. Cicia, senin okuldaki annenin adı nedir?”

Kızcağz gülümsedi:

“Ka-te-rina-Gior-dano” yanıtını verdi.

Sonra, babasına dönerek:

“O çok iyidir” dedi.

Bayan öğretmen bir işareti üzerine dışarı çıkmış olan kapıcı, biraz sonra yanına kırmızı ve beyaz çizgili elbise ile kurşuni önlük giymiş sarışın, gürbüz, güler yüzlü, sağır-dilsiz bir kızla içeriye girdi. Genç kız, kapının eşiğinde durarak kızardı ve gülümseyerek başını eğdi. Dış görünüşü, yetişmiş bir kadını andırıyor, yüzü ise bir çocuğunkine benziyordu. Corcio'nun kızı, ona doğru koşarak kolundan tutup babasına getirdi ve tanıttı:

“Ka-te-rina Gi-or-da-no.”

Bahçıvan, okşamak için ona elini uzattı; sonra birden geri çekti:

“Ah, iyi kalpli kızım! Yüce işin kutlu olsun, ailenle birlikte her zaman mutlu bir yaşam süresin, zavallı Cicia'mın iyi kalpli arkadaşı... Bunları dileyen namuslu, fakir bir işçi ve bir babadır.” dedi.

Genç kız, başı önüne eğik gülümsüyor ve Cicia'yı okşuyordu. Bahçıvan da saygılı bir gözle ona bakıyordu.

Bayan öğretmen: “Kızınız; bugün birlikte götürebilirsiniz.” deyince, bahçıvan:

“Bilemezsiniz şu anda ne kadar mutluyum. Onu Kordova'ya götürüp yarın getiririm.” yanıtını verdi.

Kızcağz giyinmek için koştu.

Bahçıvan devam ediyordu:

“Kızım, götürmeyi ne kadar istediğimi anlayabilirsiniz. Üç yıldır onu görmemiştim. Hem şimdi konuşuyor da. Ona önce Torino şehrinin tamamını gezdireceğim. Bütün dostlarım nasıl konuştuğunu görsünler is-

tiyorum. Ah, ne güzel bir gün! İşte hayırlı bir haber diye buna derler. Gel de koluma gir kızcağzım.”

Sırtında bir manto ve başında ufak bir başlıkla o sırada odaya girmiş olan Cicia, babasının koluna girdi. Bahçıvan, kapının eşiğinden seslendi:

“Hepinize teşekkürler... Hepinize yürekten teşekkürler... Size teşekkür için tekrar geleceğim!”

Sonra biraz düşünerek durdu. Aniden kızından ayrıldı ve geriye döndü; yeleşinin cebinde telaşla birşeyler ararken haykırdı:

“Ben zavallı bir yoksulum; ama yine de okula bir altın bırakacağım. Hem de yepyeni, güzel bir altın!”

Bahçıvan masanın üzerine bir altın bıraktı. Bayan öğretmen çok duygulanmıştı:

“Hayır beyefendi, lütfen! Paranızı kabul edemem. Onu cebinize koyun. Bu benim işim değildir. Müdür burada olduğu zaman gelirsiniz. Fakat inanın ki, o sizden birşey almayacaktır. Siz bunu kazanmak için kimbilir ne kadar çalıştınız! Paranızı almasak da yine size teşekkür ederiz!” dedi.

Bahçıvan direniyordu: “Hayır, hayır!” dedi. “Parayı bırakıyorum; sonra görüşürüz.”

Fakat, bayan öğretmen onun elini itmeye zaman bulamadan bahçıvan parayı Corci'nin cebine koymuştu bile. O da başını eğerek kabul etmek zorunda kaldı.

Bahçıvan, bayan öğretmen ile genç kızı selamladı. Cicia ile kolkola sokağa çıktı.

“Gel, kızım, zavallı dilsizim, yavrum benim!” dedi.

Kızcağz, kaba sesiyle duyduğu sevinci dile getirdi:

“Oh-ne-gü-zel-gü-neş!” diye bağırdı.

32 Derece

16 Haziran, Cuma

Artık yaz ortasına geldik sayılır. Havalar gittikçe ısınıyor.

İnsanlar şimdi daha çabuk yorulmaya başladı. İlk bahardaki güzel renkler kayboldu. Sıcaktan insanın boynu ve bacakları bükülüyor, başı düşüyor ve gözleri kapanıyor.

Zavallı Nelli, sıcak ona çok dokunuyor. Yüzü de sapsarı... Bazen başını defterine dayayarak derin bir uykuya dalıyor. Öğretmen onun uyuduğunu görmesin diye, Garrone, bir kitabı açıp dik olarak önüne koyar. Crossi'nin onu korumak için sarı saçlı kocaman kafasını sırasının üstüne öyle bir dayayışı var ki, kafası vücudundan ayrılmış sanırsınız. Nobis'e gelince, o da çok kalabalık olduğumuz için, havayı bozduğumuzdan sızlanır.

Üff! Ders yapabilmek için şimdi kendimizi daha fazla zorlamak gerekiyor! Evimizin penceresinden, sık sık, gölgeli ağaçlara bakarak onların altında zevkle nasıl koşulacağını düşünüyor ve okula kapanmak için gitmek gerektiğini anımsayınca üzülüyor ve kızıyorum.

Fakat annemi gördükçe gücüm artıyor; çünkü okuldan çıktığım zaman o, yüzüme dikkatle bakıyor ve evde ödevimin her sayfasını yazarken: “Çok yorulmadın değil mi?” diye soruyor. Sabahleyin saat altıda beni uyandırdığında hemen cesaret vermeye başlıyor:

“Biraz gayret Enrico! Şurada kaç gün kaldı ki! On dan sonra kırlarda gezip dinleneceksin.”

Annem, bana çok haklı olarak şimdi birçok çocuğun tarlalarda kızgın güneş altında ya da fabrikalarında çalıştıklarını anımsatıyor. Bütün bu çocuklar bizden daha erken kalkar. Onlar için tatil yoktur. Öyle ise dişimi sıkıp dayanmalıyım, çalışmalıyım.

Aslında Derossi bize iyi bir örnektir. O sanki sıcaktan da, gözlerimize çöken uykudan da tedirgin olmaz görünür. O, kışın olduğu gibi şimdi de canlı ve neşelidir, hiç yorulmaksızın çalışır, sanki sesiyle çevresindeki havayı serinletiyormuş gibi, yanındakileri de uyanık tutar. Çalışmak içine işlemiş onun.

Daima dikkatli ve uyanık olan iki öğrenci daha var. Birisi, herkesçe bilinen inatçı Stardi'dir; uyumamak için kendini çimdikler, sıcağa bastıkça ve yorgunluğu arttıkça dişlerini daha çok sıkar, gözlerini sanki yiycekmiş gibi öğretmene diker.

Öbürü ise iş adamı Garoffi'dir. Bugünlerde pembe kağıtlardan yelpazeler yaparak ve onları kibrit kutularından çıkardığı resimlerle süsleyerek, ötekine berikine satmak işiyle uğraşılıyor. Fakat bunların içinde yine en övgüye değer olanı Coretti'dir. O babasına odun taşımak için yardım etmek üzere saat beşte kalkar. Saat on bir olunca gözlerini açamaz hale gelir ve başı göğsüne düşer. Fakat, bir ara ayılınca kendi ense-

sine kuvvetli bir şamar indirir, yüzünü soğuk suyla yıkamak üzere dışarı çıkmak için izin ister. Bazen de yanındakine kendisini çimdiklemesini söyler. Bu sabah dayanamayarak ağır bir uykuya dalmıştı. Öğretmen “Coretti!” diye çağırınca işitmedi.

Öğretmen, kızarak yineledi: “Coretti!” Bunun üzerine onların evine yakın oturan arkadaşlarımızdan biri ayağa kalktı:

“Coretti saat beşten beri yük taşıdı öğretmenim!” dedi.

Öğretmen, onu uykuda bırakarak, yarım saat kadar dersine devam etti. Sonra yavaşça Coretti'nin sırasına gitti, yüzüne hafifçe üfleyerek onu uyandırdı. Öğretmeni karşısında gören Coretti birden irkildi, fakat Bay Perboni Nelli'nin başını okşadı ve eğilip yanından öptü:

“Sana kıyamam yavrum!” dedi. “Senin uykun tembellerinkine benzemez. Buraya gelmeden önce çok çalıştığını biliyorum!”

Babam

17 Haziran, Cumartesi

Enrico'cuğum, arkadaşlarından ne Coretti ne de Garrone'nin, senin dün akşam yaptığın gibi babalarına karşılık vereceklerini sanmam! Bu yapılacak şey miydi Enrico? Bunu bir daha tekrar etmeyeceğine söz vermelisin!

Baban seni azarladığında dudaklarına çirkin bir -karşılık gelirse, onun ölüm döşeğinde seni çağırıp: "Artık senden ayrılıyorum Enrico!" diyeceği o kaçınılmaz günü düşün!

Ah yavrucağım! Sen, babanın sesini son kez duyduktan yıllarca sonra onun artık bir daha açıp okuyamayacağı kitaplarla dolu odasında pişmanlıktan, nasıl oldu da kusur ettim diye gözyaşları döküp ağlar-ken kendi kendine soracaksın. Sana ceza vermek zorunda kaldığında, senden daha çok üzüldüğünü ve seni ağlattığında ise ancak kusurlarını düzeltmeyi düşünmüş olduğunu iyice kavrayacaksın. O zaman pişman olarak ağlayacak ve yaşamını çocukları uğruna harcayan babanın masasını, gözyaşları içinde öpeceksin.

Bazen, sevgisinden ve iyiliğinden başka her şeyini

senden saklar. Kimi zaman, onun yorgunluktan ne kadar bitkin olduğunu anlayamaz; yaşamaktan umudunu kestiği zamanlar, seni yalnız ve koruyucusuz bırakmak düşüncesiyle nasıl titrediğini bilemezsin! Baban, öyle kaç kez kötümser düşüncelerin etkisinde bulunurken, sen uyuduğun zaman odana girmiş ve elinde lamba, uzun uzun sana bakmış, sonra yeni bir çaba ile yorgun ve üzgün, yeniden çalışmasına koyulmuştur.

Herkesin olduğu gibi onun da kalbine bir acılık ve umutsuzluk çökünce, bunu unutmaması ve gücünü tazelemesi için seni bir dost gibi arar ve sevgine sığınmak gerektiğini duyar. Bunu bilir misin?

Baban sende yakınlık ve içten bağlılık duyguları bulacağına, soğukluk ve saygısızlık görürse, onun ne kadar üzüleceğini düşün! Bir daha bu korkunç nankörlükle kendini lekeleme. Ne kadar iyi kalpli de olsan yine onun senin için yapmış olduklarını hiçbir zaman karşılayamazsın.

Unutma ki dünyada hiçbir şey kalıcı değildir. Sen daha çocukken, dayanılmaz acı bir olay iki üç ay veya iki üç yıl içinde ya da hemen yarın babanı elinden alabilir.

Ah, zavallı Enrico! O zaman çevrendeki her şey nasıl da değişebilir. O zaman, siyahlar giymiş annenle evimiz nasıl bomboş kalacak ve yasa bürünecektir. Git oğlum git; babanı bul! O şimdi iş odasında çalışıyor, ayak parmaklarının ucuna basarak içeriye gir, başını dizlerine koy, ona yalvar da seni affetsin!...

Annen

Kırlarda

19 Haziran, Pazartesi

İyi kalpli babacığım, yine beni affetti ve Coretti'nin babasının düzenlediği çarşamba günkü kır gezisine katılmama izin verdi. Hepimiz biraz dağ havası almak istiyorduk. Bu gezi bizim için gerçekten bir bayram oldu.

Dün saat ikide, sucuk, yumurta ve meyve gibi yiyecek şeyler aldıktan sonra Statuto Alanı'nda; Derossi, Garrone, Garoffi, Precossi, Coretti, Coretti'nin babası ve ben buluştuk. Meşinden küçük çantalarımızda kalaylı bakır bardaklarımız vardı.

Garrone, meyve suyu dolu bir sukabağı taşıyordu. Coretti, babasının askerde kullandığı matarayı almış, içine su doldurmuştu. Uzun demirci gömleği giymiş olan küçük Precossi de koltuğunda kocaman bir ekmeği taşıyordu.

Şehrin dışına kadar otobüsle gittik, ondan sonra tepelere tırmanmaya başladık. Her yer yeşil gölgelik ve serindi. Çimenlerde yuvarlanıyor, yüzlerimizi dereelerde yıkayarak serinliyor, çitlerin üzerinden atlıyorduk. Coretti'nin babası ceketi omzunda, piposunu

tüttürerek biraz uzaktan bizi gözlüyor, arada bir pantolonlarımızı yırtmayalım diye bize parmağıyla işaretler yapıyordu.

Precossi'yi, ilk kez ısıklık çalarken görüyordum. Coretti yol boyunca bin bir türlü maskaralıklarla bizi güldürüyor ve küçük çakısıyla değirmen çarkları, çatallar ve çeşitli şeyler yapıyordu. Bir keçi gibi yamaçlara tırmanıyor ve çok terlediği halde başkalarının eşyasını taşımak istiyordu.

Derossi, arasıra rastladığı bitkilerle böceklerin adlarını bize söylemek için duruyordu. Bütün bunları nasıl öğrenebildiğini bir türlü anlayamıyorum.

Garrone'ye gelince, susarak ekmeğini ısıyor. Artık annesini kaybetmeden önceki gibi iştahlı değil fakat yine de o çok sevdiği ekmek kadar iyi bir çocuk. İçimizden biri, bir hendekten atlarken, Garrone hemen öteki tarafa geçerek elini uzatıyordu. Küçükken bir inekten boynuz yediği için, şimdi onlardan çok korkan Precossi'nin yanından ne zaman bir inek geçse, Garrone hemen onun önünde durur.

İşte böylece, Santa Margerita'ya kadar sıçrayarak, inişlerde koşarak, takla atarak gittik.

Precossi, bir çalıdan atlarken gömleğini yırtmış, yırtık gömlekle kalmaktan çok utanç duymuştu. Çok şükür yanında daima iğne bulduran Garoffi, onu öyle iyi dikti ki, eki bile belli olmuyordu. Bu arada Precossi durmadan: "Affedersiniz, affedersiniz" diye mırıldanıyordu. Sonra yine koşmaya başladı. Yolda yürürken Garoffi, zamanını hiç boşuna harcamıyor, salatalık otlar ve çeşitli salyangoz topluyor, birazcık parlayan bir taşta rastlayınca belki içinde altın veya gümüş vardır diye düşünerek cebine atıyordu. Güneşin altında, göl-

gelerde, iniş ve çıkışları sıçrayarak, koşarak ve tırmanarak adamakıllı yorulduktan sonra, bir tepenin üstünde çimenlere oturduk. Kahvaltıyı hazırladık. Ayaklarımızın altında geniş bir vadi uzanıyor ve ufukta tepeleri karla kaplı mavi Alpler görünüyordu.

O kadar acıkmıştık ki, sofradaki ekmek kar gibi eriyordu. Coretti'nin babası, tabak olmadığı için sucukları kabak yaprakları üstüne koyarak dağıtıyordu. Bir taraftan yiyeceklerimizi atıştırıyor, diğer taraftan öğretmenlerden, bizimle gelemeyen arkadaşlardan ve sınavlardan konuşuyorduk. Precossi yemek yerken biraz utangaç davranıyor, fakat Garrone kendi payının en iyi parçalarını zorla onun ağzına tıkıyordu. Coretti, babasının yanında bağdaş kurarak oturmuştu. İkisini böyle yanyana, kırmızı yüzleri ve bembeyaz dişleriyle gülümserken görenler, onlara bir baba oğuldan çok, iki kardeş derdi. Baba, zevkle içerken bize: "Oduncuların öğrencilerden daha çok şaraba gereksinimleri vardır; aslında şarap, çocuklara iyi gelmez." diyor ve sonra oğlunun burnunu sıkarak sevgisini belirtiyordu.

"Çocuklar, bunu seviniz! O gerçekten bir küçük baydır. İyilik, güzellik, doğrulukla dolu tertemiz yüce bir kalbi vardır. Size bunu ben söylüyorum" diyordu.

Garrone'den başka hepimiz gülüyorduk. Bay Coretti, dokunaklı sözler söyleyerek konuşmasını sürdürdü:

"Ne yazık!" dedi. "Bugün hepiniz çok iyi arkadaşsınız fakat beş on yıl sonra Enrico ile Derossi ya avukat ya da öğretmen olacaklar. Oysa ki ötekiler dükkançı, işçi ve bunun gibi meslekler seçmek zorunda kalacaklar. O zaman arkadaşlığa elveda!"

Derossi: "Nasıl?" diye karşılık verdi. "Benim için

Garrone her zaman Garrone, Precossi de her zaman Precossi kalacaktır. Ötekiler de tıpkı onlar gibidir. Koca Rusya İmparatoru bile olsam, nerede olursa olsun yine onları arar bulurum.”

Coretti'nin babası:

“Yaşasın!” diye bağırdı. “İşte cevap dediğin böyle olur! Yaşasın arkadaşlık! Yaşasın zenginle fakiri bir aile gibi kucağında birleştiren okul!”

Hepimiz yedik, içtik, sohbet ettik, eğlendik. Zaman epeyce geçmişti, tepelerden koşarak indik. Şarkılar söyleyerek, kol kola, Po Nehri'nin kıyısına kadar geldik; artık sular kararmış ve üzerinde ateşböcekleri uçuşmaya başlamıştı.

Önümüzdeki pazar günü, akşam okulları öğrencilerinin ödül dağıtım töreninde hep birlikte olmayı kararlaştırdıktan sonra, Statuto Alanı'nda ayrıldık. Unutulmayacak kadar güzel bir gün geçirmiştik.

Eve vardım; karanlık merdivenlerde eski bayan öğretmenim, bana rastladı ve ellerimden tutup, kulağıma:

“Elveda Enrico! Beni unutma!” dedi.

Böyle dememiş olsaydı, eve büyük bir sevinçle dönmüş olacaktım. Yukarı çıkıp anneme bayan öğretmenime rastladığımı söylediğim zaman, çok duygulanmıştı. Bakışlarını benden kaçırıp annem, kızarmış gözlerle içine işleyen acıyı dile getirdi:

“Zavallı kızcağız! Yatağına uzanmak için gitti.”

Sonra büyük bir üzüntü ile ekledi:

“Ah Enrico'cuğum, senin iyi kalpli öğretmenin hasta, hem de çok hasta.”

Bayan Öğretmenin Ölümü

27 Haziran, Salı

Biz Vittorio Emanuele Tiyatrosunda iken, zavallı bayan öğretmenim meğer can çekişiyormuş. Annemi görmeye gelişinden tam yedi gün sonra, saat ikide ölmüş. Müdür, sabahleyin bu kara haberi-bize bildirdikten sonra dedi ki:

“İçinizde onun öğrencisi olanlar, onun ne kadar iyi ve temiz kalpli olduğunu, çocukları nasıl sevdiğini bilirler. O, öğrencileri için bir anne idi. Kalbi, her zaman Öğrencileri için çarpardı. Şimdi artık yaşamıyor! Kor-kunç bir hastalık uzun süredir onu kemiriyordu. Eğer ekmeğini kazanmak için çalışmak zorunda olmasaydı, kendisine bakabilir ve belki de kurtulurdu. İzin almış olsaydı, herhalde ömrünü birkaç ay daha uzatabilirdi. Fakat o, gücü tükenene kadar öğrencileriyle birlikte bulunmayı istedi. Ayın on yedinci cumartesi günü akşamı, öğrencilerine veda etmişti. Bir daha onları göremeyeceğine dair içinde acıklı bir inanış vardı. Böyle olduğu halde çocuklarına yumuşak ve tatlı sözler söyledi ve hepsini kucakladıktan sonra

hıçkırarak ayrıldı. Artık bundan sonra, kimse onu göremeyecek! Fakat onu her zaman anımsayınız çocuklarımız!”

Birinci sınıfta iken öğrencisi olan Precossi, sırasına başını dayayarak ağlamaya başladı.

Dün akşam dersten sonra hepimiz, cenazeye katılmak için evine gittik. Cenaze arabası sokakta duruyor ve birçok insan hafif sesle konuşarak bekleyordu.

Müdür, okulun bay ve bayan öğretmenleri de oradaydı. Bunlar arasında, zavallının önceden öğretmenlik ettiği başka okulların müdür ve öğretmenleri de bulunuyordu. Kendi sınıfının hemen bütün öğrencileri, anneleriyle birlikte hazırды. Baretto Okulu'nun elli kadar öğrencisinden oluşan bir topluluk, çelenkler; öbürleri ise gül demetleri taşıyordu. Daha önceden arabaya birçok çiçek demeti konmuştu. Büyük bir çelenk üzerinde şöyle bir yazı vardı: *“Dördüncü Sınıf Tarafından - Bayan Öğretmenlerine.”*

Bu çelenk altında da birinci sınıf öğrencilerinin getirdiği daha küçük bir çelenk bulunuyordu. Kapının önünde büyük bir kalabalık toplanmıştı. Bütün öğrencilerin gözleri yaşlıydı. Bir süre sessizce bekledik. Sonunda tabut aşağı indirildi. Tabut arabaya konunca, bazı küçükler öğretmenlerinin öldüğünü, daha yeni öğrenmişler gibi, hüngür hüngür ağlamaya başladılar. İçlerinden biri öylesine hıçkırmaya başlamıştı ki, onu, oradan uzaklaştırmak zorunda kaldılar.

Cenaze alayı, yavaş yavaş ilerlemeye başladı. Pencere ve kapılarda biriken halk, öğrencileri ve çelenği görünce: “Bir öğretmen ölmüş!” diyorlardı. En küçük öğrencilerin yanı sıra yürüyen bazı bayanlar da ağlıyordu.

İşte bu yaslı alay, onu kiliseye götürdü ve oradan da toprağa verinceye kadar yalnız bırakmadı.

Benim zavallı bayan öğretmenim! Bana karşı ne kadar da iyi idi, ne kadar sabırlıydı ve kendini yıpratır-casına uğraşan bir öğretmendi. Kitaplığındaki birkaç kitabı öğrencilerine bırakmış, kimine bir hokka, kimi-ne bir levha, kısaca nesi varsa çocuklara dağıtmıştı.

Ölümünden iki gün önce, çok küçüklerin cenazesi-ne gelip de ağlamamaları için, müdüre rica etmiş.

Çok iyilik eden, iyilik duygularını kalplerimize sindi-ren ve çok acı çektikten sonra ölen zavallı bayan öğ-retmenim! Şimdi karanlık toprak altında yapayalnız-sın ama kalplerimizde daima yaşayacaksın!

Çocukluk çağımın tatlı ve acıklı bir anısı olan sev-gili dost elveda sonsuzluğa kadar elveda!..

Teşekkürler

28 Haziran, Çarşamba

Zavallı öğretmenim, bu yılki derslerini bitirmek istemiş, fakat ne yazık ki, derslerin bitmesine üç gün kala vefat etmişti.

Öbür gün, son kompozisyon dersini dinlemek için okula gideceğiz. Ondan sonra dersler bitecek. Temmuz'un ilk cumartesi günü de sınav var. İşte böylece bir yıl daha geçmiş ve üçüncü sınıf da bitmiş olacak.

Zavallı öğretmenimin ölümü dışında, bu yıl çok iyi geçti sayılır.

Geçen ekim ayında bildiğim şeyleri düşününce, şimdi birçok şey öğrenmişim gibi geliyor bana. Hafızamda ne kadar çok yeni bilgi var!..

Şimdi, düşündüğümü daha iyi söylüyor ve daha iyi yazıyorum. Kendimden daha büyüklere işlerinde yardım edebilecek kadar matematik bilgisine sahibim. Okuduklarımı, şimdi daha iyi anlıyorum. Büyük bir sevinç içindeyim.

Evde, okulda, sokakta, bana türlü biçimlerde öğrenme isteği aşıl原因 ve yardım edenler o kadar çok ki...

Bugün, içimden onların hepsine teşekkür ediyorum.

rum. Öncelikle öğretmenime; bana karşı o kadar hoş görülü ve iyi davranan ve bir yılda edindiğim bilgileri bana kazandırmak için o kadar yorulan öğretmenime yürekte borçluyum.

Değerli arkadaşlarımdan Derossi'ye de teşekkür etmeliyim. Çünkü, canlı ve duru açıklamalarıyla çok kez bana güç görünen şeyleri anlatmış ve sınavların güçlüklerini yenmemi sağlamıştı.

Öteden beri sürekli bir direnmenin her şeyi başaraacağını bana kanıtlayan Stardi'ye, tanıdıklarının hepsine karşı iyi ve yüce gönüllü davranan sevgili arkadaşım Garrone'ye, en sonra, çalışırken bana sürekli cesaret veren Precossi ile Coretti'ye de teşekkür borçluyum.

Hepinize, hepinize teşekkür ederim.

Fakat hepsinden çok, sana babacığım, sana teşekkür etmeliyim. Sen benim ilk öğretmenim, ilk dostum oldun. Bana nice güzel öğütler verdin, nice iyi şeyler öğrettin. En derin üzüntülerini bile gizleyerek, öğretim ve eğitimimi kolaylaştırdın, yaşamı bana tatlı göstermek için didinip durdun.

Hele anneciğim, sen de benim koruyucu meleğim oldun, bütün sevinçlerime ve defterime ortak oldun. Benim için okur, çalışır, ağlardın.

Küçükken yaptığım gibi önünüzde diz çöküyor ve bu iyilikseverliğinizden dolayı, on iki yılda kalbime dolan bütün iyilik duygularıyla, ikinize birden teşekkürler ediyorum...

Sınavlar

4 Temmuz, Salı

İşte, sonunda sınav günleri gelip çattı. Okulun çevresindeki sokaklarda şimdi sınavlardan, notlardan, derslerde işlenen konulardan başka birşey işitilmiyor. Okulda herkes heyecanlı bir koşuşturma içinde... Kimi öğrenciler çalışmadığı konuları arkadaşına soruyor, kimileri harıl harıl kitap karıştırıyor. Öğrenciler, öğretmenler, anneler ve babalar hep aynı şeyden söz ediyorlar artık: Sınavlar!

Dün sabah kompozisyondan, bugün de matematikten yazılı sınavımız vardı.

Öğrenci velilerinin, çocuklarını okula götürürken yolda onlara son tavsiyelerde bulduklarını duymak insana heyecan veriyordu. Anneler, birinci sınıfta okuyan çocuklarını sanki okulun ilk günümüştü gibi sıralarına oturtuyorlar, öğretmen gelene kadar yanlarından ayrılmıyorlardı. Çocuklarının çantasını ve ceplerini tekrar gözden geçiriyorlar, kalemi ve silgisi olup olmadığını kontrol ediyorlardı. Sınıftan bir türlü çıkmak bilmeyen anneler, kapıya kadar gidip tekrar geri dönerek "Aman dikkatli ol!" diye çocuğunu uyarıyorlardı.

Nihayet sınav anı geldi çattı. Bizim sınıftaki sınavlara Bay Koatti giriyordu. Sesi aslan kükremesine benzeyen, öğrencileri azarlar gibi konuşan iriyarı bir adamdı. Fakat böyle olmasına rağmen hiçbir öğrenciyi cezalandırdığı görülmemiştir.

Öğretmen yüksek sesle soruları okurken, sınıftaki herkesin yüzü heyecandan bembeyaz kesilmişti. Hiç kimsenin nefes alışması bile duyulmuyordu. Bay Koatti bir soruyu okuyup bitirdiğinde başını kaldırıyor, hepimizi sert bakışlarla süzüyordu. Fakat yüzünde sanki hepimize yardımcı olmak istermiş gibi bir ifade vardı.

Soruların hepsi de zordu. Bir saatten beri sınavdaydık. Bazı çocuklar ümitsizliğe kapılarak ağlamaya başladılar. Crossi, sanki bilmedikleri aklına gelecekmiş gibi, bir elini yumruk yapmış, kafasına vuruyordu. Bay Koatti aslan kükremesine benzeyen kalın sesiyle bağırdı: “Ne diye bebekler gibi ağlıyorsunuz! Kafanızı çalıştırın, düşünün; mutlaka bir çözüm şekli bulursunuz!”

Zavallı çocuklar! Hiçbirisinin başarısızlığındaki suç kendisinin değildi. Bunlar ya ders çalışmaya zaman bulamamış ya da aileleri eğitimiyle hiç ilgilenmemiş yoksul çocuklardı.

Çok şükür ki, sınıfın en çalışkanı Derossi de buradaydı. Arkadaşlarına yardım edebilmek için akla hayale gelmedik her türlü yolu deniyordu. Sürekli etrafına bakınıyor, soruların çözüm yolunu fısıldayabilmek, bir sorunun cevabını söyleyebilmek için çırpınıyordu. Sanki asıl öğretmenimiz o imiş gibi...

Matematikte çok iyi olan Garrone'de ulaşabildiğine yardım ediyordu. Hatta zor durumda kaldığı için

gururunu bir yana bırakmış olan Carlo Nobis'e bile yardım etti.

Yüzünün şeklinden, Stardi'nin zorlandığı belli oluyordu. Gözlerini önündeki kağıda dikmiş, başını ellerinin arasına almış, bir saattir öylece duruyordu. Garro-ne de düşünürken kalemını kemiriyordu. Bay Koatti sınıfta dolaşırken, bir yandan bizlere moral vermeye çalışıyordu:

“Çocuklar sakın telaşlanmayın. Yeteri kadar süreniz var. Soruları iyi okuyun ve düşünerek cevaplandırın. Bunların hepsi sizin bildiğiniz şeyler!..”

Soruları çözemediği için yüzünü asmış bir çocuk varsa Bay Koatti hemen onuna yanına gidiyor, ağzını kocaman açıp aslan gibi kükreyerek onu güldürmeye çalışıyordu.

Saat on bire doğru panjurların arasından dışarıya baktığımda sokakta sabırsızlıkla bir aşağı bir yukarı yürüyen ana babaları gördüm. Crossi'nin pazarcı annesi, Precossi'nin demirci babası, Nelli'nin karalar giyinmiş annesi hep oradaydı. Öğleye yakın babam da geldi. Bakışları sınav olduğumuz sınıfın penceresindeydi. Canım babacığım benim!..

Öğle vakti geldiğinde, hepimiz işimizi bitirmiştik. Sınavın bittiğini ilan eden zil çaldığında herkes eski neşesine kavuşmuştu. Okuldan çıkışımız görülmeye değer bir mazaraydı doğrusu. Bütün anne-babalar çocukların önünü kesmiş, onları soru yağmuruna tutmuştu: "Kaç soru vardı? Hepsini yaptın mı? Şu soruları ver de bir bakayım! Burada ondalıklı kesiri yanlış toplamışsın!"

Her taraftan çağrılan öğretmenler, etrafını saranla-

ra cevap yetiştirmeye çalışıyordu. Babam beni görünce hemen elimden cevapları yazdığım kâğıdı kaptı ve heyecanlı bakışlarla inceledi. Biraz sonra kağıttan başını kaldırıp bana baktı: “Aferin, çok iyi!” dedi.

Precossi’nin demirci babası bile birşey anlamadığı halde oğlunun kğıdına bakıyordu. Biraz kaygılı bir halde babama yaklaştı; “Lütfen soruların cevabını söyler misiniz?” dedi. Babam cevapları tek tek okudu. Bay Precossi oğlunun kğıdına bakıyordu. Aynı sonuçları görünce yüzü aydınladı. Yanında duran oğlunun başını okşadı: “Aferin benim akıllı oğluma!” dedi.

Babamla demirci ustası Bay Precossi birbirine bakıp iki arkadaş gibi gülümsediler. Babam elini uzatarak onunla tokalaştı.

“Szlde buluşmak üzere!” dedi. Precossi de bana elini uzattı; “şimdi de sıra sözlü sınavda. Szlde buluşmak üzere!” dedi.

Henüz birkaç adım atmıştık ki, arkamızdan hoş bir melodi duyup başımızı çevirdik.

Oğlunun elinden tutmuş, sevinçle şarkı söyleyerek giden demirci ustasının sesi idi bu...

Son Sınav

7 Temmuz, Cuma

Bu sabah sözlü sınavlarımız vardı. Saat sekizde hepimiz sınıftaydık. Sekizi çeyrek geçe sınav başladı ve dörder dörder sınav salonuna çağırıldık.

Yeşil bir örtü ile kaplı büyük masanın etrafında müdür ve dört öğretmen oturuyordu. Bizim sınıf öğretmenimiz Bay Perboni de onların arasındaydı.

İlk çağırılanlardan biri de bendim. Öğretmenimizin bizi gerçekten sevdiği şimdi nasıl da belli oluyordu! Öteki öğretmenler soru sorarken o gözlerini bizden ayırmıyordu. Sorular karşısında durakladığımda yüzü asılıyor, iyi cevaplar verdiğimde rahat bir nefes alıyordu. Elleriyle yaptığı işaretlerle “Güzel, devam et!” ya da “Hayır, hayır, dikkat et!” demek istediğini anlıyordum. Sorular bitip de bana “Çok iyi!.. Gidebilirsin” dediklerinde, öğretmenimin gözlerinin sevinçle parladığını gördüm.

Sınavdan çıkınca babamı beklemek için sınıfa gittim. Diğer arkadaşlarım da henüz oradaydılar. Garro-ne'nin yanına oturdum. Onun yanına son defa oturduğumu düşünmek beni üzüyordu. Bu şehirden taşına-

cağımızı ve artık onunla birlikte okuyamayacağımı Garrone'ye söylememiştim. Bu konuda henüz birşey bilmiyordu.

Sıranın üzerine eğilmiş, babasının makinist tulumu giymiş resminin çevresine kalemle süsler yapıyordu. Babası da uzun boylu ve iri yarı bir adamdı. Onun da oğlu gibi iyi ve dürüst bir yüzü vardı.

Garrone'nin yarı açık gömleğinin altında, oğlunu kötü niyetli çocuklardan koruduğu için Nelli'nin annesinin ona hediye ettiği altın kolye görünüyordu.

Nihayet, bütün cesaretimi toplayarak; "Garrone!.." diye seslenebildim. Başını yavaşça çevirip yüzüme baktı. Tatlı tatlı gülümsedi. Aklımdan geçenleri okumak istiyor gibiydi sanki.

"Garrone, babam üç ay sonra Torino'dan gidecek..." dedim.

Korktuğu başına gelmiş gibi içini çekti.

"Sen de gidiyor musun?" diye sordu.

"Evet" dedim. "Ailece buradan taşınacağız."

Bir müddet babasının resmini süslemeye devam etti.

"Seni çok özleyeceğim." dedi. "Bana mektup yazarsın değil mi?"

"Elbette! Hepinize, başta sana yazacağım."

Garrone gözlerimin içine baktı. Sağ eliyle babasının resmini süslemeye devam ederken sol elini bana uzattı. O güçlü, o güvenilir eli avuçlarımın içine aldım, hafifçe sıktım.

O sırada öğretmenimiz koşarak sınıfa girdi. Çocuk gibi sevinçliydi. Yerinde zıplayarak ve ellerini çırpı-

rak; "Çocuklar şimdiye kadar çok iyi gitti!" diye bağırdı. "Aman geriye kalanlar dikkat edin; göreyim sizi! Sakın korkmayın; sizinle gurur duyuyorum!" Yine zıplayarak sınıftan çıktı. Onu bugüne kadar hiç böyle komik hareketler yaparken görmemiştik. Çok tuhafımıza gitti. Normalde gülmemiz gerekirken şaşırıp kalmıştık.

Nedendir bilmem ama, onun bu komik hareketi beni çok ama çok duygulandırdı. Dokuz aylık çabanın, yorgunluğun, sabrın ve sıkıntının karşılığı bir anlık mutluluktu. Bunun için hasta hasta okula gelmişti. Bunun için gürültümüze katlanmıştı. Emeginin karşılığını görmek, başarımla övmek için bunca çileye katlanmıştı.

Ömrümün sonuna kadar hiçbirimizi öbüründen ayırmadan karşılıksız seven, bir baba gibi başarımla övünen bu güzel insanı unutmayacağım. Onu hep o komik ve dokunaklı hareketiyle hatırlayacağım. Eğer hâlâ yaşıyor olursa, büyüdüğümde gidip o beyaz saçlarından öpeceğim.

Ayrılık Vakti

10 Temmuz, Pazartesi

Öğleden sonra sınav sonuçlarını öğrenmek ve karnelerimizi almak için yine okula gelmiştik. Okulun bahçesinden sınıflarına kadar her taraf anne-babalar ve öğrencilerle dolup taşıyordu. Oturacak yer kalmadığı gibi, ön sıralarla tahta arasındaki boşluk bile dolmuştu. Bütün tanıdığım arkadaşların anne-babaları sınıftaydı. Garrone'nin babası, Derossi'nin annesi, Bay Precossi ile Bay Coretti, Stardi'nin ve Küçük Duvarcı'nın babaları ve daha pekçokları... Tanımadığım ve ilk defa gördüğüm yüzler de vardı. Tıpkı bir pazar yeri gibi her taraftan sesler yükseliyordu.

Öğretmen içeri girince derin bir sessizlik oldu. Büyüklelerin bile öğretmene karşı saygılı olması hoşuma gitti. Öğretmenimiz elindeki listeden sınav sonuçlarını okumaya başladı. Listenin başında, yine birincilik ödülünü kimseye kaptırmayan Derossi vardı. Annesi, oğlunun sarı saçlarını okşayıp alnından öptü. Bütün anne-babalar onu tanıyordu. "Aferin sana Derossi!" dediler. O mahcup bir halde sarışın başını eğmiş önüne bakıyordu.

Öğretmenimiz herkesin sınav sonuçlarını okuduğunda, üç kişinin sınıfta kaldığı anlaşıldı. Bunlardan

birinin babası, yumruğunu sıkıp oğlunu tehdit edince, çocuk ağlamaya başladı. Babanın oğluna kötü davrandığını görünce öğretmenimizin yüzü asıldı.

“Beyefendi, bu sadece oğlunuzun kabahati değildir.” dedi. “Çocuğuyla hiç ilgilenmeyen, okula bir defa bile gelip öğretmeniyle görüşmeyen anne-babalar da en az onun kadar suçludur. Sizin çocuğunuz da, sadece biraz ilgi beklemektedir.”

Sınıfta kalan çocuğun babasını güzelce uyardıktan sonra öğretmenimiz bize döndü:

“Çocuklar!” dedi. “Bugün son defa olarak bir aradayız. Bir yıl boyunca beraberdik. Şimdi iyi birer dost olarak ayrılacağız. Değil mi?..” Bunu söylerken kısa bir süre sustu. Sorusuna cevap arar gibi gözlerimizin içine baktı. Sanki istediği cevabı almış gibi gülümseyerek devam etti:

“Gelecek yıl belki sizinle tekrar aynı sınıfta olmayacağız. Fakat koridorlarda, bahçede yine birbirimizi göreceğiz. Bir sıkıntınız olduğunda seve seve yardımınıza koşarım. Sizler daima kalbimde olacaksınız sevgili yavrularım. Bazen sabrım tükenip de birinizi kırdıysam veya farkında olmadan haksızlık yaptıysam özür dilerim. Umarım beni bağışlıyorsunuz.”

Sınıfta bulunan bütün öğrenciler ve anne-babalar “Hayır! Hayır! Sizi çok seviyoruz!” diye bağırıldılar. Öğretmenimiz duyduklarından memnun olmuştu. Yanımıza doğru yaklaştı. Gözleri dolmuş, sesi titremeye başlamıştı.

“Allahaismarladık sevgili çocuklarım.” dedi. Biz de hep bir ağızdan haykırdık:

“Hoşçakalın öğretmenim. Bizi unutmayın! Sizi çok seviyoruz!”

Öğretmen sınıftan çıkarken çok duygulanmıştı. O-

nun arkasından biz de kapılara hücum ettik. Öteki sınıflar da boşalıyordu. Öğrenciler, anne-babalar ve öğretmenler birbirleriyle vedalaşıyorlardı. Şapkası kırmızı tüylü bayan öğretmenin çevresi minik öğrencileri tarafından sarılmıştı. Ellerindeki çiçekleri öğretmenlerine vermek ve ona sarılmak için yarışıyorlardı.

Arkadaşlar arasındaki bütün kırgınlıklar ve geçimsizlikler unutulmuştu. Derossi'yi çok kıskanan Votini bile onu ilk kucaklayanlar arasındaydı. Küçük Duvarcı ile vedalaşırken, o yine burnunu tavşan gibi oynatarak beni güldürdü. Precossi ve Garoffi'yle de kucaklaşıp vedalaştık. Sevgili arkadaşım Nelli de Garrone ile sarmaş dolaş bir halde vedalaşıyordu. Bütün çocuklar Garrone'nin etrafına toplanmışlardı. Bu dürüst ve iyi kalpli çocuk, herkesin sevgisini kazanmıştı. Bu sevgi yumağının içinde Garrone de çok mutlu görünüyordu. Babası da kenarda durmuş, herkesin sevdiği bir evlat yetiştirmenin gururuyla onları seyrediyordu.

Kalabalığın arasına girip ben de Garrone'nin yanına gittim. "Hoşçakal Garrone!" derken gözlerim doldu, sesim titremeye başladı. Hıçkırıklarımı gizlemek için başımı göğsüne dayadım. O da beni alnımdan öptü. Sonra koşarak annemin ve babamın yanına geldi. Onların da elini öptü. Onun bu davranışı beni de, anne-babamı da çok mutlu etmişti. Babam bana:

"Bütün arkadaşlarınla vedalaştın mı?" diye sordu.

"Evet." dedim.

"Eğer haksızlık yaptığın, kalbini kırdığın biri varsa; ondan mutlaka özür dilemelisin. Böyle biri var mı?"

"Hayır babacığım, hiç yok."

Babam son kez okula bakarak titrek bir sesle; "Öyleyse Allahısmarladık!" dedi. Annem de "Allahısmarladık!" diye tekrar etti.

Bana gelince... O kadar heyecan içindeydim ki, hiçbir şey söyleyemedim.

EDMONDO DE AMICIS

ÇOCUK
KALBI

ISBN 975-315-081-4

9 789753 150811

NİL YAYINLARI